

บทบาทบิดา บทบาทมารดา และการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น

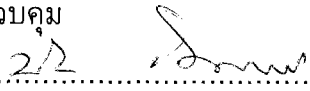
ปริญญานิพนธ์
ของ
พริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์

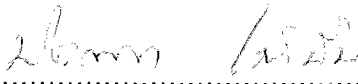
เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
มีนาคม 2544
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

152590 7-2

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

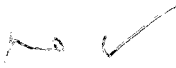
..........ประธาน
(อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส)

..........กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต คำนิม)

คณะกรรมการสอบ

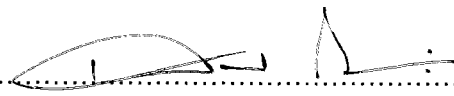
..........ประธาน
(อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส)

..........กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต คำนิม)

..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์)

..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2544

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งของ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความเอาใจใส่ ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการทำวิจัย ตลอดจนให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต คำนิม กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และ อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อแก้ไขต่าง ๆ รวมทั้งขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ผู้เกี่ยวข้อง และขอขอบคุณนักเรียนทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ขอขอบคุณ คุณศศิธร จุมพลภักดี ที่ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่ ๆ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ และน้อง ๆ ที่มีส่วนช่วยเหลือ และให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ด้วยดีเสมอมา

พริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหาวิจัย.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการศึกษา.....	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
นิยามปฏิบัติการ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว.....	14
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของวัยรุ่น.....	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของวัยรุ่น.....	29
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา.....	33
งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาและ ปรับตัวกับเพื่อนของเด็กวัยรุ่น.....	43
สมมติฐานในการศึกษา.....	48
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	49
ลักษณะของประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	49
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
การสร้างและลักษณะของแบบสอบถาม.....	51
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	54
ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	95
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	95
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	95
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	96
อภิปรายผล.....	102
ข้อเสนอแนะ.....	109
บรรณานุกรม.....	111
ภาคผนวก.....	118
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	160

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงรายชื่อโรงเรียนที่สุมได้ด้วยวิธีการสุมแบบหลายขั้นตอน.....	50
2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ วัย และประเภทโรงเรียน.....	58
3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยส่วนรวมและแต่ละด้าน และการปรับตัวกับเพื่อนโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของ นักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มรวม.....	59
4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นกลุ่มรวม.....	60
5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทมารดา กับการปรับตัว กับเพื่อนของวัยรุ่นเฉพาะกลุ่มเพศชาย.....	61
6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเฉพาะกลุ่มเพศหญิง.....	62
7 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น.....	63
8 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเฉพาะกลุ่มโรงเรียนเอกเพศชาย.....	64
9 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเฉพาะกลุ่มโรงเรียนเอกเพศชาย.....	65
10 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเฉพาะกลุ่มโรงเรียนเอกเพศหญิง.....	66
11 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทบิดา บทบาทของมารดากับการ ปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นชายในโรงเรียนสหศึกษา	67
12 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทบิดา บทบาทของมารดากับการ ปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนสหศึกษา	68
13 เปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละด้านกับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละ ด้านของวัยรุ่นตามตัวแปรเพศ.....	69
14 เปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาท ของมารดา โดยรวมและแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม และแต่ละด้านของวัยรุ่น ตามตัวแปรวัย.....	73

15	เปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม และแต่ละด้านของวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเพศชายกับวัยรุ่นชายโรงเรียนสหศึกษา.....	77
16	เปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม และแต่ละด้านของวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนเอกเพศหญิงกับวัยรุ่นหญิงโรงเรียนสหศึกษา.....	81
17	แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการทำนายการปรับตัวกับเพื่อน โดยส่วนรวมและแต่ละด้านของบุตรวัยรุ่นทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มที่จำแนกตามตัวแปร เพศ วัย และประเภทโรงเรียน โดยใช้คะแนนรายด้านของตัวแปร บทบาทของบิดาและบทบาทของมารดาเป็นตัวทำนาย.....	85
18	เปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของวัยรุ่น ตามตัวแปรเพศเฉพาะกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา.....	89
19	เปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของวัยรุ่น ตามตัวแปรวัย.....	90
20	เปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของวัยรุ่น ตามตัวแปรประเภทโรงเรียนโดยเปรียบเทียบโรงเรียนเอกเพศชายกับโรงเรียนเอกเพศหญิง.....	91
21	เปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของวัยรุ่น ตามตัวแปรประเภทโรงเรียนโดยเปรียบเทียบวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเพศชายกับวัยรุ่นชายในโรงเรียนสหศึกษา.....	92
22	เปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของวัยรุ่น ตามตัวแปรประเภทโรงเรียนโดยเปรียบเทียบวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนเอกเพศหญิงกับวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนสหศึกษา.....	93
23	เปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของวัยรุ่น ระหว่างโรงเรียนเอกเพศหญิงกับวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนสหศึกษา.....	94

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาวิจัย

วิกฤติการณ์หรือปัญหายุ่งยากในการปรับตัวอาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะในชีวิตวัยใด ๆ ได้ทั้งสิ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจังหวะที่เหตุการณ์ร้ายแรงได้เกิดขึ้น และมนุษย์ต้องปรับตัวตามสภาวะแวดล้อมของตนตลอดชีวิต แต่อย่างไรก็ตามในบรรดาวัยต่าง ๆ ของชีวิต วัยรุ่นเป็นวัยซึ่งคนเราประสบปัญหาและวิกฤติการณ์ในการปรับตัวที่คล้ายคลึงร่วมกันมากกว่าวัยอื่น ๆ นิภา นิธยาน (2530 : 14 – 17) กล่าวไว้ว่า วัยรุ่นเป็นระยะเวลาซึ่งชีวิตประสบความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงทุกด้าน เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตจากความเป็นเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ในเวลาต่อไป ความสัมพันธ์ทางสังคมขยายขอบเขตกว้างออกไป เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองมากขึ้น เช่น บทบาทและสถานะของตนในสังคม ต้องเผชิญปัญหาและข้อขัดแย้งมากมาย ซึ่งวัยที่จะเกิดวิกฤติการณ์หรือปัญหายุ่งยากในการปรับตัวมากที่สุดได้แก่วัยรุ่นต่อเนื่องกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น คือ อายุระหว่าง 15 - 25 ปี

ปัญหาที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นปัญหาหนึ่ง คือ ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน ทั้งนี้เพราะในช่วงวัยรุ่นความสัมพันธ์กับบิดามารดา มักเริ่มมีปัญหาคะเทาะกระทั่ง และเกิดความขัดแย้งกันในด้านความคิด วัยรุ่นต้องการมีอิสระเป็นตัวของตัวเอง เพื่อนจึงเข้ามามีอิทธิพลต่อความผูกพันของวัยรุ่นเหนือบิดามารดา รวมทั้งมีความหมายต่อพฤติกรรมทั้งทางด้านการพูดและการแต่งกายของวัยรุ่น ดังนั้นวัยรุ่นจึงต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ยิ่งได้รับความนิยมนกย่องจากเพื่อนมากเท่าใด จะทำให้วัยรุ่นเป็นบุคคลที่มีลักษณะเป็นมิตร กล้าแสดงออกวางตัวในสังคมได้เหมาะสม มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในแง่ดี และพยายามที่จะปรับปรุงความคิดและพฤติกรรมให้สอดคล้องกับมาตรฐานของกลุ่ม (ฉวีวรรณ สุพันธ์โพธาราม. 2530 : 102 – 103 ; นิภา นิธยาน. 2530 : 141 – 142) วัยรุ่นที่สามารถปรับตัวทางสังคมกับเพื่อนได้ดีทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ได้รับการยอมรับจากเพื่อนและสังคมจะสามารถสร้างความรู้สึกนึกคิดที่ดีและพัฒนา “ตน” ให้สมบูรณ์ได้ จึงนับได้ว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก และการที่วัยรุ่นจะสามารถปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนได้นั้น วัยรุ่นต้องมีความเข้าใจตนเองมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน และมีความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดี (เพยาร์ ผลภาค. 2539 : 63)

✎ วัยรุ่นที่มีปัญหาการปรับตัว จะมีปัญหาอื่น ๆ ติดตามมา เช่น ความยุ่งยากในการศึกษาเล่าเรียน และการประกอบอาชีพ วัยรุ่นที่มีปัญหาการปรับตัวควบคู่ไปกับการมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม มักจะส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดต่าง ๆ เช่น ดิตยาเสพติด เป็นโสเภณี

หรือยึดอาชีพทุจริต ได้ง่าย และหากประสบปัญหาต่าง ๆ ในขั้นรุนแรงโดยไม่สามารถปรับตัว และแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้ อาจเป็นเหตุสืบเนื่องให้เกิดกระทำการรุนแรงโดยอาจคิดฆ่าตัวตายได้ การปรับตัวจึงมีความสำคัญต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก (วารุณี แจ่มกระจาย. 2540)

โคลแมน และแฮมแมน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2530 : 69 ; อ้างอิงมาจาก Coleman and Hamman. 1964) กล่าวว่า การปรับตัวหมายถึงผลของความพยายามของบุคคลที่พยายาม ปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการหรืออารมณ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจนเป็นสภาพการณ์ที่บุคคลนั้นสามารถอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมนั้น และถ้าบุคคลนั้นปรับตัวแล้ว และสามารถอยู่ได้อย่างมีความสุข แสดงว่า บุคคลนั้นมีสุขภาพจิตดี ธอร์ปและซมุลเลอร์ (สมชาย วรดิเรก. 2527 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Thope and Sahnüller. 1965) ได้จำแนกการปรับตัวของบุคคลออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การปรับตัว ด้านส่วนตัว (Personal Adjustment) หมายถึง ความคิดความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง และการปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment) หมายถึง ความคิด ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับพจนานุกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ (อรพินท์ ชูชม และอัจฉรา สุชาธมณ. 2532 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Worcheil. 1985) ได้พูดถึงการปรับตัวว่าเป็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องระหว่าง สภาพแวดล้อมกับความต้องการของตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเป็นการปรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการ และความพึงพอใจ อย่างสูงสุดโดยสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ซึ่งหมายถึงสภาวะความสัมพันธ์กลมกลืนกันไ้ระหว่างร่างกายกับสังคม และการปรับตัวทางสังคม ถือว่าเป็นลักษณะที่สำคัญของคนที่อยู่ สภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

✍ เฮิร์ลอค (Herlock. 1978 : 260 – 261) กล่าวว่า การปรับตัวทางสังคมเป็นความสำเร็จของบุคคลในการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ได้ คนที่ปรับตัวได้ดี จะมีลักษณะการยอมรับสภาพตนเอง มีความเชื่อมั่นตนเองว่าสามารถจะช่วยเหลือผู้อื่นได้ มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีทั้งในกลุ่มเพื่อนและคนแปลกหน้า มีความสนใจคนอื่น ปฏิบัติตามความต้องการของกลุ่ม ซึ่งสามารถทำให้สร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นเป็นไปอย่างสอดคล้องกลมกลืนกัน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และมีสุขภาพจิตดี ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดี (มัญญ ดนะวิณะ. 2526 : 141 – 143) จะเป็นผู้ที่เข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับตนเองได้ทั้งพฤติกรรมและความรู้สึกของตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่าสามารถที่จะทำหน้าที่ให้แก่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้สึกอบอุ่น เป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีอิสระในการแสดงออกต่อสถานการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน สามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้ดี เข้าใจความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของบุคคลอื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กวัยรุ่นกับพ่อแม่ นับเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมของบุตรวัยรุ่นในปัจจุบันความคิดเห็นเรื่องบทบาทของบิดามารดากำลังอยู่ในระยะเปลี่ยนแปลงจากการที่บิดามารดาตั้งกฎข้อบังคับให้บุตรเชื่อฟัง และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด กลายเป็นยอมอ่อนต่อข้อคิดเห็นที่ว่า เด็กแต่ละคนมีบุคลิกภาพเฉพาะและมีโอกาสพัฒนาได้อย่างเสรี เป็นที่ยอมรับในสังคมปัจจุบันว่าคนไม่สามารถกำหนดข้อปฏิบัติให้ตายตัวหรือเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว เด็กได้รับการช่วยเหลือให้มีวุฒิภาวะและปรับตัวได้ดี รู้จักพิจารณาว่าตนตกอยู่ในสถานการณ์เช่นไร และสามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจอยู่เสมอ ดังนั้นบิดามารดาต้องมีความเข้าใจภาวะการดำรงชีวิต และรับรู้ในบทบาทของตนเอง (วันเพ็ญ พิศาลพงษ์. 2536) ข้อพิสูจน์ความเป็นพ่อแม่ที่มีประสิทธิภาพสูงก็คือ ถ้าบิดามารดาสร้างบรรยากาศภายในบ้านให้มีความสัมพันธ์เป็นไปด้วยความรักความอบอุ่น และเป็นประชาธิปไตย บุตรจะเป็นคนเปิดเผยเป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ เชื้อมั่นในตนเอง ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นได้ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบถ่มมรดกมากเกินไป หรือให้ความคุ้มครองจะทำให้เด็กมีลักษณะเอาแต่ใจตนเอง ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องคอยพึ่งพาผู้อื่นเสมอไม่สามารถจะแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ (วรภรณ์ รักวิชัย. 2529 : 9 – 10) บุตรชายหญิงที่มีอารมณ์มั่นคง รู้จักคิดอย่างสร้างสรรค์ และมีวินัยสามารถที่จะรักและสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างน่าพอใจ บุตรเช่นนี้แสดงว่ามีพ่อแม่ที่รักและเข้าใจกันร่วมมือกันทำงานในหน้าที่มีความสัมพันธ์กับลูกโดยปราศจากความลำเอียง และได้ตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของลูกได้อย่างถูกต้อง (สมชาย ธีธรรณกุล. 2526 : 67 – 68) ซึ่งจะส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของบุตรวัยรุ่นได้อีกด้วย ศุภลักษณ์ พุทธาพงศ์สิทธิ (2534 : 167) ได้ศึกษาสุขภาพจิตและพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง พบว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาหย่าร้างกันมีพฤติกรรมชอบแกล้งเพื่อน และมีมนุษยสัมพันธ์ไม่ดี และการศึกษาของดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจึงนิก (2534 : 179 – 180) พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีปัญหาสุขภาพจิตมากที่สุด คือวัยรุ่นที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา ลิน (Lynn. 1974 : 97 – 107) ครอบครัวที่ขาดบิดา หรือมารดาที่ไม่สนใจบุตรเท่าที่ควรจะทำให้บุตรขาดความอบอุ่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถเลียนแบบจากใครได้ ทำให้เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมผิดปกติ เป็นปัญหาทางสังคมได้ บทบาทของบิดามารดาจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมของบุตรวัยรุ่น

พาร์สัน (พงษ์สุตา รัตนมาศมงคล. 2533 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Parson. 1960 : 45 – 47) กล่าวว่า พฤติกรรมของบิดาเป็นกลไกสำคัญทำให้มารดาแสดงพฤติกรรมต่อบุตรในด้านดีหรือไม่ ซึ่งบทบาทมารดาจะคำนึงถึงความต้องการโดยทันทีทันใดของบุตร ต้องใช้ความอ่อนโยนเลี้ยงดูบุตร ทำให้มารดาได้รับความไว้วางใจและเหมาะสมที่สุดในการแสดงพฤติกรรมแบบการแสดงออก (Expressive Role) และยังเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร จอห์นสัน (พิษณุพร รุโจปการ. 2541 : 48 ; อ้างอิงมาจาก Hetherington and Earke. 1975 : 367 ;

citing Johnson. 1963) ได้เน้นถึงบิดาในทฤษฎีของพาร์สันส์ว่า การกระทำตนตามอย่างบิดาจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ของบทบาททั้งสอง ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการด้านบทบาทของเพศในบุตรชายและบุตรหญิง นอกจากนี้การศึกษาของเฮิร์ลอค (อัจฉรา สุขารมณ. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Hurlock. 1964) พบว่า บิดามีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็กแตกต่างจากมารดา เด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมมักเนื่องมาจากบทบาทของมารดา ส่วนเด็กที่มีปัญหาด้านบุคลิกภาพทั่วไปมักเนื่องมาจากบทบาทของบิดา หรือจากการวิเคราะห์ของฟอรัม (พงษ์สุดา รัตนมาตมกมล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Lugo and Hursincy. 1976 ; citing Fromm. 1974) พบว่า ความรักจากบิดาและความรักของมารดานั้นแตกต่างกัน มารดาเป็นผู้ให้ความรักอย่างไม่มีเงื่อนไข เด็กจะเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามที่บิดาต้องการ จึงจะได้รับความรักจากบิดา เด็กจะถูกฝึกหัดในด้านการเรียนรู้และระเบียบวินัย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อสังคมจากบิดา

การศึกษาของเฮคเกิล (Biller. 1981 : 340 ; citing Heckel. 1963) ที่พบว่าเด็กวัยรุ่นหญิงที่มีปัญหาในการปรับตัวที่โรงเรียน มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม มักเป็นวัยรุ่นที่ขาดบิดา นอกจากนี้ยังพบว่าบทบาทบิดาด้านที่สัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวของบุตรวัยรุ่นหญิงมากที่สุดคือการเป็นตัวแทนทางสังคม ส่วนบุตรชายมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบบิดาในทุกรูปแบบและบิดาจะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างให้แก่บุตรชาย บิดาจึงแสดงต่อบุตรชายและบุตรหญิงแตกต่างกัน บิดามักให้ความสำคัญต่อกิจกรรมความสามารถและพฤติกรรมของบุตรชาย (Radin. 1981. 384) สำหรับบุตรหญิงนั้นบิดามีความสำคัญในการกระตุ้นให้บุตรหญิงเลียนแบบพฤติกรรมของมารดาซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการด้านบุคลิกภาพส่วนตัวของบุตรหญิง (Biller. 1981 : 339) จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกชายและลูกสาว หรือความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกชายและลูกสาว สามารถก่อให้เกิดลักษณะพฤติกรรมการปรับตัวหรือความขัดแย้งที่แตกต่างกันออกไปและการสื่อสารระหว่างพ่อกับวัยรุ่นและความผูกพันภายในครอบครัวส่งผลถึงการพึ่งพาและแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นอีกด้วย (Williams, Terrasa Deanne Eddington. 1999)

งานวิจัยของวรรณวดี ม้าลำพอง (รุจิระ สุวรรณไพบูลย์. 2531 : 47 ; อ้างอิงมาจากวรรณวดี ม้าลำพอง. ม.ป.ป.) พบว่ามารดาเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับบุตรมากที่สุด และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญาของบุตร มารดาเป็นศูนย์กลางของปฏิริยาสัมพันธ์ของบุตร การแสดงออกของมารดาจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุตรทั้งหมด เชียร์รา และอิสซาเบล (Sierra and Isabel. 1995) ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของพยาธิสภาพทางจิตของบุตร ในครอบครัวที่แม่มีความผิดปกติในเรื่องความวิตกกังวล พบว่า ในครอบครัวที่แม่มีความผิดปกติทางด้านความวิตกกังวล จะมีผลกระทบในลูกชายมากกว่าลูกสาว แม่กับลูกสาวที่สัมพันธ์ภาพแบบ 2 ทาง จะทำให้บุตรหญิงมีบทบาททางเพศที่เหมาะสมมากกว่าสัมพันธ์ภาพแบบทางเดียว (Holmes, Sarah Elizabeth. 1996)

จากแนวความคิดและงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บิดา มารดามีความสำคัญต่อบุตร และบิดามีความสำคัญต่อบุตรในลักษณะที่แตกต่างจากการดราวมทั้งความสำคัญที่มีต่อบุตรชาย และบุตรหญิงยังแตกต่างกันอีกด้วย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในเรื่องบทบาทของบิดาและบทบาท มารดาในด้านต่าง ๆ ซึ่งเอเวอร์โซล (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 ; Anderson. 1982 ; citing Eversoll. 1974) ได้แบ่งบทบาทบิดาออกเป็น 5 ด้านคือ บทบาททางด้านการเลี้ยงดูบุตร บทบาท ด้านการแก้ปัญหา บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว บทบาทด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม และบทบาทด้านสันติภาพ และสังคมไทยในปัจจุบันบทบาทของบิดาและบทบาทของมารดามี ความใกล้เคียงกันมากขึ้น บทบาทของมารดาจึงควรมี 5 ด้านเช่นเดียวกับบทบาทของบิดา แต่ จะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละด้าน และทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจศึกษาเรื่องบทบาทของ บิดา บทบาทของมารดาในด้าน ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น โดยศึกษาจาก นักเรียนในโรงเรียน 2 ประเภท คือ โรงเรียนเอกเทศ และโรงเรียนสหศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่า บทบาทด้านใดของบิดาหรือบทบาทด้านใดของมารดาที่มีอิทธิพลมากกว่าต่อบุตรชายหรือบุตรหญิง วัยรุ่นตอนต้นหรือวัยรุ่นตอนกลาง

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับการปรับตัว โดยส่วนรวมและแต่ละด้านของบุตร ซึ่งเป็นนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษา ทั้งในกลุ่มรวม กลุ่ม ที่จำแนกตามตัวแปร เพศ วัย และประเภทโรงเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวม และแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของบุตรซึ่งเป็นนักเรียนวัยรุ่น ระดับมัธยมศึกษา ตามตัวแปรเพศ วัยและประเภทของโรงเรียน
3. เพื่อจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรบทบาทบิดา บทบาทมารดา ในการทำนาย การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้าน ของบุตรวัยรุ่นทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มที่จำแนกตาม ตัวแปรเพศ วัย และประเภทโรงเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวโดยส่วนรวมและแต่ละด้านระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับ วัยรุ่นเพศหญิง ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง และระหว่างโรงเรียนเอกเทศกับ โรงเรียนสหศึกษา

ความสำคัญของการศึกษา

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นการขยายความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรม การปรับตัวกับเพื่อน ของเด็กวัยรุ่น โดยจะทำให้ทราบว่า บทบาทด้านใดของบิดา มารดา ที่มีความเกี่ยวข้องกับ การปรับตัวกับเพื่อนของเด็กวัยรุ่น ซึ่งจะช่วยให้สามารถวางแผนทางการส่งเสริม และพัฒนา ความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ในการให้ คำแนะนำและความรู้แก่บิดามารดา และครอบครัวในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก และเยาวชน และสถานศึกษา
2. เป็นแนวทางในการกระตุ้นเตือนบิดาและมารดา ให้เห็นความสำคัญ และความหมาย เหมาะสมในบทบาทของตนเองที่มีต่อเด็กวัยรุ่น และร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดูบุตรไปใน ทิศทางที่ถูกต้อง
3. เป็นประโยชน์ต่อครู นักจิตวิทยา และผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กวัยรุ่นในการนำ ไปใช้ในการวางแผน ให้ความช่วยเหลือ พัฒนาการปรับตัวให้กับเด็กวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้วัยรุ่นประสบความสำเร็จในเรื่องการคบเพื่อน อันเป็นพื้นฐานของการมีสุขภาพจิตดี สามารถเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนวัยรุ่นชาย -หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ นักเรียนวัยรุ่นชาย -หญิง จำนวน 993 คน ซึ่งได้รับการสุ่มตัวอย่างประชากร ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Cluster Sampling) โดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ความเชื่อมั่น 95 % ซึ่งเทียบจากตาราง ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ลักษณะที่ศึกษาแบ่งออกเป็น

- 3.1 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับ การปรับตัวกับเพื่อนโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของบุตร ซึ่งเป็นนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษา

ทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง กลุ่มโรงเรียน
เอกเทศ และกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

3.1.1 ตัวแปรที่หาความสัมพันธ์ ได้แก่

- บทบาทของบิดาโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน
- บทบาทของมารดาโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน
- การปรับตัวกับเพื่อนโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน

3.1.2 ตัวแปรจัดกลุ่ม ได้แก่

เพศ

- เพศชาย
- เพศหญิง

วัย

- วัยรุ่นตอนต้น
- วัยรุ่นตอนกลาง

ประเภทของโรงเรียน

- โรงเรียนเอกเทศ
- โรงเรียนสหศึกษา

3.2 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา
กับการปรับตัวกับเพื่อนโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของบุตร ซึ่งเป็นนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยม
ศึกษา ตามตัวแปรเพศ วัย และประเภทของโรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

3.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

เพศ

- เพศชาย
- เพศหญิง

วัย

- วัยรุ่นตอนต้น
- วัยรุ่นตอนกลาง

ประเภทของโรงเรียน

- โรงเรียนเอกเทศ
- โรงเรียนสหศึกษา

3.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดาโดยรวมและแต่ละด้านกับ

การปรับตัวกับเพื่อน

- ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของมารดาโดยรวมและแต่ละด้าน

กับการปรับตัวกับเพื่อน

3.3 การจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา ใน การทำนายการปรับตัวกับเพื่อนโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของบุตร วัยรุ่นทั้งในกลุ่มรวม กลุ่ม เพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง กลุ่มโรงเรียนเอกเทศ และ โรงเรียนสหศึกษา

3.3.1 ตัวแปรเกณฑ คือ

- การปรับตัวกับเพื่อน

3.3.2 ตัวแปรทำนาย ได้แก่

- บทบาทของบิดาโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน
- บทบาทของมารดาโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน

3.3.3 ตัวแปรจัดกลุ่ม ได้แก่

เพศ

- เพศชาย
- เพศหญิง

วัย

- วัยรุ่นตอนต้น
- วัยรุ่นตอนกลาง

ประเภทของโรงเรียน

- โรงเรียนเอกเทศ
- โรงเรียนสหศึกษา

3.4 การเปรียบเทียบบุคลิกภาพด้านการปรับตัวโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน
ระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง และระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง

3.4.1 ตัวแปรต้น คือ

เพศ แบ่งเป็น

- เพศชาย
- เพศหญิง

วัย แบ่งเป็น

- วัยรุ่นตอนต้น
- วัยรุ่นตอนกลาง

ประเภทของโรงเรียน

- โรงเรียนเอกเทศ
- โรงเรียนสหศึกษา

3.4.2 ตัวแปรตาม คือ

- การปรับตัวกับเพื่อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัยรุ่น หมายถึง นักเรียนชาย - หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร และมีครอบครัวที่สมบูรณ์โดยอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา แบ่งออกเป็น

1. วัยรุ่นตอนต้น หมายถึง นักเรียนชาย-หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (อายุระหว่าง 13 - 15 ปี) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. วัยรุ่นตอนกลาง หมายถึง นักเรียนชาย-หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (อายุระหว่าง 15 -18 ปี) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร

3. โรงเรียนเอกเทศ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่รับนักเรียนหญิงล้วนหรือชายล้วน

4. โรงเรียนสหศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่รับนักเรียนทั้งชายและหญิง

นิยามปฏิบัติการ

1. บทบาทของบิดา หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกหรือหน้าที่ของบิดา ที่ปฏิบัติต่อครอบครัวและบุตร ซึ่งประกอบด้วย บทบาท 5 ด้านดังนี้

1.1 บทบาทด้านการเลี้ยงดูบุตร หมายถึง พฤติกรรมของบิดาที่เกี่ยวกับการดูแลบุตรให้มีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ได้แก่

1.1.1 ดูแลรักษาสุขภาพร่างกายของบุตร

1.1.2 อบรมดูแลบุตรเมื่อบุตรเข้าสู่วัยรุ่น

1.1.3 ดูแลบุตรเมื่อบุตรไม่สบาย

1.1.4 รับฟังความคิดเห็นของบุตร

1.1.5 สนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร

1.1.6 ยอมรับสภาพอารมณ์ของบุตร

1.2 บทบาทด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมของบิดาในอันที่จะพัฒนาความรู้สำนึกของบุตรต่อสังคม ได้แก่

1.2.1 กำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ สำหรับบุตร

1.2.2 ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

1.2.3 ติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม

1.2.4 อาสาในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

1.2.5 เป็นแบบอย่างทางด้านระเบียบวินัย

1.2.6. สั่งสอนให้บุตรแสดงบทบาทที่สังคมนิยม

1.3 บทบาทด้านการแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมของบิดาที่เกี่ยวกับการตัดสินใจปัญหาซึ่งสมาชิกในครอบครัวประสบ ได้แก่

1.3.1 ช่วยเหลือบุตรแก้ปัญหาต่าง ๆ

1.3.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร

1.3.3 ตัดสินปัญหาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตร

1.3.4 ตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว

1.3.5 ตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว

1.3.6 ตัดสินใจเกี่ยวกับสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของบุตร

1.4 บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมของบิดาที่เกี่ยวกับการหารายได้ของครอบครัว ได้แก่

- 1.4.1 ให้ความสำคัญในเรื่องการหาเลี้ยงครอบครัว
- 1.4.2 หารายได้เพิ่มขึ้นเมื่อบุตรเติบโตขึ้น
- 1.4.3 เป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว
- 1.4.4 สนใจโปรแกรมต่าง ๆ ที่ทำให้ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูงขึ้น
- 1.4.5 วางแผนทางการเงินของครอบครัว
- 1.4.6 ให้ความสำคัญในเรื่องหน้าที่การงานเป็นอันดับแรก

1.5 บทบาทด้านสันตนาการ หมายถึง พฤติกรรมของบิดาที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในเวลาว่างให้แก่สมาชิกในครอบครัว ได้แก่

- 1.5.1 ส่งเสริมบุตรให้ร่วมกิจกรรมในเวลาว่าง
- 1.5.2 สนใจในกิจกรรมยามว่างของบุตร
- 1.5.3 หาเวลาว่างเพื่อพักผ่อนกับครอบครัว
- 1.5.4 หาเวลาว่างในแต่ละวันเพื่อจัดกิจกรรม
- 1.5.5 หาเวลาว่างสำหรับสมาชิกในครอบครัวเพื่อสันตนาการ
- 1.5.6 รักษาสมรรถภาพร่างกายให้ดีอยู่เสมอเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมในเวลาว่าง

กับบุตร

บทบาทของบิดาสามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดบทบาทของบิดามีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่าพฤติกรรม 4 อันดับ โดยบุตรเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมใน 5 ด้าน คือ ด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้านสันตนาการ แบบวัดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดัดแปลงและปรับปรุงมาจาก แบบวัดทัศนคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาของ พงศ์สุตา รัตนมาศมงคล (2533) แบบวัดบทบาทบิดา บทบาทมารดา ของ เพยาร์ ผลภาค (2539) และแบบวัดบทบาทบิดา บทบาทมารดาของ สายวริน จิณวุฒิ (2541)

2. บทบาทของมารดา หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออก หรือหน้าที่ของมารดาที่ปฏิบัติต่อครอบครัวและบุตร ซึ่งประกอบด้วยบทบาท 5 ด้าน เช่นเดียวกับบทบาทของบิดาในข้อ 1.1 -1.5 และการวัดบทบาทของมารดา ใช้แบบวัดเดียวกับบทบาทของบิดา โดยบุตรเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมของมารดา

3. การปรับตัวกับเพื่อน หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการคบเพื่อน ทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ โดยพิจารณาจากความสามารถในการรู้จักและเข้าใจตนเอง การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน และความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การรู้จักและเข้าใจตนเอง หมายถึง การรู้จักและเข้าใจความรู้สึกที่มีต่อตนเองและเพื่อน การเข้าใจพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อเพื่อน และการแสดงพฤติกรรมต่อเพื่อนได้อย่างเหมาะสมทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ

3.2 การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อน ถึงว่าเพื่อนเป็นบุคคลที่น่าคบ มีความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

3.3 การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง การรู้จักและเข้าใจเพื่อน สามารถแสดงพฤติกรรมในการทักทายเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการยอมรับ และมีสัมพันธที่ดีต่อกัน รู้จักการให้และการรับ

3.4 ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่สามารถร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นกีฬา กิจกรรมของชุมชน ทำงานกลุ่มในห้องร่วมกับเพื่อนด้วยความสบายใจและประสบผลสำเร็จด้วยดี รวมทั้งเห็นประโยชน์ของบทบาทสมาชิก การเข้ากลุ่ม และการทำงานกับเพื่อน

การปรับตัวกับเพื่อน สามารถวัดได้ด้วยแบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมดัดแปลงและปรับปรุงมาจากแบบวัดการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนที่สร้างขึ้นโดย เพียวรี ผลภาค (2539) แบบวัดการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศที่สร้างขึ้นโดย วิไลวรรณ ศรีสงคราม (2539) และแบบวัดการปรับตัวของวัยรุ่น ที่สร้างขึ้นโดย กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุติ (2526)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนปลาย ผู้ศึกษาได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

ความหมายของการปรับตัว

สาเหตุของการปรับตัว

ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดี

ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของวัยรุ่น

ลักษณะเฉพาะของเด็กวัยรุ่น

การเปลี่ยนแปลงด้านพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น

การปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการปรับตัวของวัยรุ่น

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา

ความหมายของบทบาท

ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของบิดาและมารดา

บทบาทของบิดา

บทบาทของมารดา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาและการปรับตัวกับเพื่อนของเด็กวัยรุ่น

4. สมมติฐานในการศึกษา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

ความหมายของการปรับตัว

การปรับตัวเป็นกิจกรรมสำคัญของชีวิตซึ่งการปรับตัวของแต่ละบุคคลจะมีลักษณะอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคลนั้น และสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ที่บุคคลกำลังเผชิญอยู่ การดำเนินชีวิตของคนเราย่อมจะมีอุปสรรคมาขัดขวาง จึงทำให้เกิดความเครียดขึ้น จำต้องพยายามที่จะปลดปล่อยความเครียดเหล่านั้นออกไป เพื่อเป็นการรักษาสภาพแห่งความสมดุลของชีวิตไว้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บุคคลเกิดการปรับปรุงพฤติกรรมของตนที่เรียกว่า “การปรับตัว” นั้นเอง

นิภา นิธยาน (2520 : 7 - 9) ได้รวบรวมความหมายของการปรับตัวจากนักจิตวิทยาพอสรุปได้ดังนี้

ดาร์วิน (Darwin) เริ่มใช้คำว่า “การปรับตัว” ในทฤษฎีที่ว่าด้วยการวิวัฒนาการของเขาในวิชาชีววิทยา เมื่อปี ค.ศ. 1859 โดยให้ความคิดว่า สิ่งมีชีวิตที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมของโลกที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายได้เท่านั้นที่จะดำรงอยู่ได้ ต่อมานักจิตวิทยาได้นำคำว่า “การปรับตัว” มาใช้ทางจิตวิทยา และศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในด้านที่เกี่ยวกับการปรับตัวเป็นไปตามแรงผลักดันสองอย่าง คือ 1) แรงผลักดันภายนอก ซึ่งหมายถึงข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาพแวดล้อมและสังคม และ 2) แรงผลักดันภายใน ซึ่งหมายถึง แรงกระตุ้นอันเกิดจากสภาพทางสรีระภายในร่างกาย และจากประสบการณ์ทางสังคมที่ได้เรียนรู้ในอดีต

มัลล์และเจมิสัน (Malm and Jamison. 1952) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง วิธีการที่คนเราปรับตัว ให้เป็นไปตามความต้องการของตัวเองในสภาพแวดล้อม ซึ่งบางครั้งส่งเสริม บางครั้งขัดขวาง และบางครั้งสร้างความทุกข์ทรมานแก่เรา กระบวนการปรับตัวนี้เกิดขึ้นจากความจริงที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการและเราสามารถใช่วิธีการแบบต่าง ๆ ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการนั้นๆ ในสภาวะแวดล้อมที่ปกติธรรมดา หรือมีอุปสรรคขัดขวางต่าง ๆ กันไป

ลาซารัส (Lazarus. 1969) กล่าวว่า การปรับตัว ประกอบขึ้นด้วยกระบวนการหรือวิธีการทั้งหลายทางจิต ซึ่งมนุษย์ใช้ในการเผชิญข้อเรียกร้องหรือแรงผลักดันภายนอกและภายใน

ต่อมาในปี 1981 โคลแมน และแฮมเมน (อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์. ม.ป.ป : 6 ; อ้างอิงมาจาก Coleman and Hammen. 1981) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการหรือด้านอารมณ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจนเป็นสถานการณ์ที่มีบุคคลนั้นสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ

เช่นเดียวกับพจนานุกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ (อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์. ม.ป.ป : 6 ; อ้างอิงมาจาก Worchel. 1985) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวว่า

1. เป็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องระหว่างสภาพแวดล้อมกับความต้องการของตนเอง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

2. เป็นการปรับ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จำเป็น เพื่อสนองความต้องการและความพึงพอใจอย่างสูงสุด โดยสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

สำหรับในประเทศไทย กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2524 : 108) ได้กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหา ด้านอารมณ์ ปัญหาด้านบุคลิกภาพ และปัญหาด้านความต้องการ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนเป็นสภาพการณ์ที่ตนสามารถอยู่ได้ในสังคม หรือสภาพแวดล้อมนั้น ๆ

สมชาย วรดิเรก (2527 : 9) อธิบายว่า การปรับตัว คือ ลักษณะการกระทำ ในเรื่อง ความต้องการของมนุษย์ แบ่งออกเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือ ความต้องการทางกาย ซึ่งหมายถึง ความต้องการอาหาร น้ำ การออกกำลังกาย การขับถ่าย และความต้องการอีกอย่างหนึ่ง คือ ความต้องการตำแหน่งทางสังคม ความปลอดภัย ความรัก ความเป็นอิสระและความสำเร็จ ดังนั้นการที่มนุษย์ตอบสนองความต้องการของตนเอง จึงเป็นความพยายามที่ต้องการให้การกระทำของตนเองสอดคล้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เขาอาศัยอยู่ จึงจะทำให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

นงเยาว์ สมพิทยานุรักษ์ (2537 : 11) ได้สรุปว่า การปรับตัว หมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลที่จะปรับสภาพที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านอารมณ์ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านบุคลิกภาพ และปัญหาด้านความต้องการ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนเป็นสภาพการณ์ที่บุคคลนั้นสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ

พงษ์สุตา รัตนมาตมงคล (2533 : 12 – 13) ได้ให้ความหมายว่า การปรับตัวแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ การปรับตัวเอง และการปรับตัวทางสังคม การปรับตัวเอง หมายถึง ลักษณะความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่บุคคลแสดงให้เห็นว่า เขามีความคิดรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง อย่างไร การปรับตัวทางสังคม หมายถึงลักษณะความคิด ความรู้สึก หรือพฤติกรรมที่บุคคลแสดงให้เห็นว่า เขามีความคิด ความรู้สึกและการปฏิบัติต่อบุคคลอื่นอย่างไร

เพียวรียา ผลภาค (2539 : 54) ได้ให้ความหมายว่า การปรับตัวหมายถึง การที่บุคคลสามารถปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและปัญหาต่าง ๆ ในสังคมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รวมทั้งสามารถเข้าใจสภาพและความต้องการของตนเองและบุคคลอื่น ๆ มีวิธีสนองความต้องการ และการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างสอดคล้องและกลมกลืน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีความสุข และมีสุขภาพจิตที่ดี

จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การปรับตัว หมายถึง ลักษณะความรู้สึกรหรือพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและบุคคลอื่น ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและปัญหาต่าง ๆ ในสังคมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

สาเหตุของการปรับตัว

ลาซารัส (Lazarus. 1969 : 17 – 18) กล่าวว่า การปรับตัวของมนุษย์เป็นไปตามแรงผลักดันสองอย่างซึ่งสอดคล้องกับพะยอม วงศ์สารศรี (2526 : 12 – 14) และนิภา นิธิยานน (2530 : 5 – 6) คือ ลักษณะการปรับตัวในแง่จิตวิทยานั้นเป็นการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในด้านการเกี่ยวข้องกับการปรับตัวให้เป็นไปตามแรงผลักดันสองอย่างคือ

1. แรงผลักดันภายนอก ซึ่งหมายถึง ข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาพแวดล้อมและสังคมมนุษย์ต้องอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อม และการที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันและต้องผูกพันกับผู้อื่น คนเราจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมความต้องการหรือข้อเรียกร้องจากสังคมเป็นแรงผลักดันที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อตัวบุคคล และวิธีการในการปรับตัวของเขาเพื่อตอบสนองข้อเรียกร้องเหล่านั้น ซึ่งอาจจะเป็นการปรับตัวที่ทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวก็ได้ ดังนั้นคนจึงต้องปรับตัวตลอดชีวิตตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่

2. แรงผลักดันภายใน เป็นความต้องการภายในของแต่ละบุคคลเอง ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพทางสรีระของบุคคล อันได้แก่ ความต้องการ อาหาร น้ำ และความอบอุ่น เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยความสุขสบาย และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากสภาวะทางจิต ซึ่งเป็นผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางสังคมในชีวิตที่ผ่านมา เช่น ความต้องการความอบอุ่นใจ ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม

นอกจากนี้ สิริชัย ประทีปฉาย (2533 : 181 – 182) กล่าวว่าสาเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัวอีกอย่างหนึ่ง คือ เจตคติความสนใจ เนื่องจากจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเองเปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องปรับพฤติกรรม การปรับตัวแบบนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่าอันสืบเนื่องมาจากสิ่งนั้นตรงกับความต้องการภายในของบุคคลนั้นตรงกับค่านิยมของเขาตรงกับความต้องการของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปโดยกระบวนการนี้จะสอดคล้องกับค่านิยมที่เขาถืออยู่เดิม

โคลแมน และแฮมเมน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 71 ; อ้างอิงมาจาก Coleman and Hammen. 1974 : 93 – 94) กล่าวว่าไว้ว่า ปัญหาต่าง ๆ ในการปรับตัวอาจมีสาเหตุแตกต่างกันไป สาเหตุบางประการอาจเนื่องมาจากบุคคลนั้นเองหรือจากสภาพแวดล้อม และเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเผชิญปัญหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่อาจจะเกิดจากตัวบุคคลนั้นเอง หรือเป็นปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปบุคคลนั้นก็จะพยายามปรับตัวต่อสภาพที่เขากำลังเผชิญอยู่ เพื่อ

ให้สภาวะของความกดดัน ความเครียด ความวุ่นวายใจ และ/หรือความกังวลใจ ค่อยๆ คลี่คลายลง จนกระทั่งหมดไปในที่สุด อย่างไรก็ตาม บุคคลบางคนไม่สามารถขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดสิ้นไปได้ เมื่อเป็นเช่นนี้สภาวะความวุ่นวายใจ อึดอัดใจ หรือไม่เป็นสุขก็จะยังคงมีอยู่ต่อไป และอาจจะมีผลกระทบให้บุคคลนั้นต้องสูญเสียความสมดุลย์ในตนเอง ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความแปรปรวนทางความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรม

มาสโลว์ (อาร์. พันธมณี. 2534 : 187 – 789 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. n.d.) ได้จัดลำดับขั้นตามความต้องการของมนุษย์ออกเป็นขั้นต่าง ๆ ไว้ 5 ขั้น

ลักษณะความต้องการของมาสโลว์ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีระ (Basic Physiological Need) เป็นความต้องการพื้นฐานที่สำคัญที่สุดทางการดำรงชีวิต เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ และอุณหภูมิ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Safety and Security Needs) คือ ความต้องการความปลอดภัยมั่นคง ปลอดภัยจากความวิตกกังวล ตลอดจนการหลีกเลี่ยงอันตราย หรือความเจ็บปวดต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs) คือ ความต้องการความรัก ความอบอุ่น การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในหมู่คณะ

ขั้นที่ 4 ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ (Self Esteem Needs) คือ ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ เช่น ต้องการชื่อเสียง เกียรติยศ ความร่ำรวย ฐานะทางสังคมและการยอมรับนับถือตนเอง และการยอมรับจากสังคม

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะบรรลุถึงความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง (Self Actualization) คือ ความต้องการสูงสุดของบุคคลที่จะต้องพยายามกระทำการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม และความสามารถของตนเองให้เต็มที่ เพื่ออุทิศตนให้เป็นประโยชน์แก่วิทยาการและมวลมนุษย์ซึ่งเป็นความต้องการที่อยู่เหนือความต้องการเกี่ยวกับชื่อเสียงเกียรติยศ ความร่ำรวย หรือการกระทำเพื่อตนเอง

จากเอกสารข้างต้นอาจสรุปได้ว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัว คือความต้องการของมนุษย์ทุกคน ซึ่งแบ่งออกเป็นความต้องการทางกาย ได้แก่ ความต้องการน้ำ อาหาร อากาศ และสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และความต้องการอันเกิดจากสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความต้องการ ความปลอดภัย ความรัก การได้รับการยกย่องนับถือ ความสำเร็จ เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองบุคคลจะสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุข บุคคลจึงต้องพยายามหาหนทางหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อขจัดอุปสรรคที่มาขัดขวางความต้องการของตน

ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดี

ทินดอลล์ (Tindall. 1959) ได้กล่าวถึงลักษณะการปรับตัวที่ดีไว้ 6 ประการ ดังนี้คือ

1. รักษานูรณ์การของบุคลิกภาพไว้ได้ โดยอาศัยความสามารถในการผสมผสานความต้องการของตนกับพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อความต้องการนั้น โดยที่พฤติกรรมดังกล่าวต้องเข้ากันได้กับสภาพแวดล้อม

2. การปฏิบัติตามปทัสถาน (Norm) ของสังคม

3. การยอมรับสภาพความเป็นจริง

4. มีความมั่นคง

5. มีวุฒิภาวะ

6. ควบคุมอารมณ์ได้

ลาซารัส (Lazarus. 1969) ได้แบ่งองค์ประกอบที่แสดงว่าบุคคลปรับตัวได้ดีไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. มีความคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความสุขในการแก้ปัญหาโดยที่จะวางแผนอย่างระมัดระวัง และทำงานละเอียด จริ่งจ๊ะ

2. มีทักษะทางสังคม (Socialability) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับคนอื่นได้ง่าย เป็นบุคคลที่มีชีวิตชีวา เพลิดเพลินในการเข้าสังคม

3. มีความมั่นคงทางด้านอารมณ์ (Stability) เป็นบุคคลที่ไม่ปล่อยอารมณ์ไปกับความกลัว หรือความวิตกกังวลจนมากเกินไป สามารถผ่อนคลาย และหลีกเลี่ยงความตึงเครียด มองชีวิตในสภาพความเป็นจริงมากกว่าความเพ้อฝัน

4. มีความเชื่อมั่น (Confidence) กล่าวคือเป็นบุคคลที่เห็นคุณค่าในการตัดสินใจของตนเอง ปรับตัวได้ง่ายในสถานการณ์ใหม่ หรือสถานการณ์ที่ยากลำบาก พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัจจุบันและอนาคตด้วยดี ไม่มีความรู้สึกต่ำต้อย และความพึงพอใจต่อรูปร่างของตน

5. ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (Personal Relation) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความอดทน ไม่โกรธ มองโลกในแง่ดี ไม่วิพากษ์วิจารณ์คนอื่นมากเกินไป

6. ความพึงพอใจในบ้าน (Home Satisfaction) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี พึงพอใจในสภาพของบ้าน ได้รับการยกย่อง และเข้าใจจากทางบ้าน

เฮิร์ลล็อก (Hurlock. 1978) กล่าวถึงการปรับตัว และการปรับตัวทางสังคมว่า ถ้าเด็กมีการปรับตัวดี จะมีลักษณะการยอมรับสภาพของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถจะช่วยเหลือผู้อื่นได้ มีความเป็นประชาธิปไตย มีวิธีสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี สนใจผู้อื่น

บุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้นำนั้นจะปฏิบัติตามความต้องการของกลุ่ม โดยลักษณะของคนที่ปรับตัวได้ดีในทัศนะของ เฮอรัลด์ ประกอบด้วย

1. มีพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นเหมาะสมกับความคาดหวังของกลุ่ม อายุ และระดับของการพัฒนาการแล้ว ก็จะเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
2. สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลได้ทุกกลุ่ม
3. มีเจตคติที่ดีต่อคนอื่น
4. มีความพึงพอใจในสิ่งที่เป็นอย่างอยู่

โรเจอร์ส (Rogers. 1974 : 358) กล่าวว่า บุคคลที่ปรับตัวได้ดีคือ บุคคลที่มีความเข้าใจในตนเอง (Self – Understanding) และเข้าใจบุคลิกภาพของตนเอง เมื่อบุคคลรู้จักตนเอง รู้จักคุณภาพ ความสามารถ แรงบันดาลใจและเจตคติที่มีต่อตนเอง ตลอดจนสัมพันธ์ภาพที่มีต่อบุคคลอื่น ก็จะไม่มีความตึงเครียด ซึ่งแสดงถึงการปรับตัวที่ดีทางจิตวิทยา

รัตนา ยัญทิพย์ (2522 : 32 –33) ได้กล่าวว่า การปรับตัวได้ดีนั้น จะมีการแสดงออกดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง มีความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่มีปมด้อย ไม่เกรงกลัวตำแหน่งหน้าที่หรือความยิ่งใหญ่ ไม่ก้าวร้าว ขณะเดียวกันก็ยอมรับความสามารถและความสำเร็จของผู้ที่เหนือกว่าตน
2. ยอมรับความเป็นจริง มีความกล้าที่จะเผชิญกับชีวิต แม้ว่าจะมีเหตุร้ายบางขณะก็ไม่ท้อแท้ กล้าที่จะสู้เต็มกำลังความสามารถ
3. มีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น เป็นผู้ที่มองบุคคลในแง่ดี ปราศจากอคติใด ๆ
4. ไม่มีปฏิกิริยาต่อสังคม หมายความว่า ไม่เป็นผู้ที่มีแต่ความเบื่อหน่าย ไม่ทะเลาะวิวาทบ่อย ๆ และยุติธรรมต่อบุคคลอื่น
5. ไม่เป็นผู้ที่มีความประพฤติด้อยหน่า เป็นบุคคลที่สามารถนำเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ไม่เป็นคนเก็บตัว
6. สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี มีใจกว้างพอที่จะรับฟังความคิดเห็นและข้อโต้แย้งของผู้อื่น
7. ปราศจากนิสัยทางจิตที่กระทบกระเทือนต่อบุคลิกภาพ
8. มีความเข้าใจและยอมรับสภาพของตนเอง รู้จุดเด่น และปมด้อยของตนเอง
9. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม นั่นคือ ทำตนให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสังคม
10. มีความรู้สึกเป็นมิตร ไม่รู้สึกว่าตนถูกบังคับ

เมื่อพิจารณาลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดีดังกล่าว สรุปได้ว่าลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดีต้องเป็นบุคคลที่รู้จักและเข้าใจตนเอง มีความพึงพอใจในตนเอง รู้จักผู้อื่น มีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น สามารถสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี มีอารมณ์มั่นคง กล้าที่จะเผชิญกับความเป็นจริงของชีวิตได้ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้

คาเพลน (Kaplan. 1959) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่เกิดจากการปรับตัวไม่ดี มี 6 ประเภทด้วยกัน คือ

1. พวกที่ชอบกระพริบตาบ่อย ๆ เลียริมฝีปาก ดึงผม กัดเล็บ กระดิกขาหรือปัสสาวะบ่อย ๆ พวกนี้เกิดจากความวิตกกังวล
2. พวกหมกมุ่นอยู่กับความเศร้าโศกเสียใจ ตื่นเต้นจนเกินไป ไม่รับผิดชอบงาน พวกนี้เกิดจากอารมณ์รุนแรง
3. พวกที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ทำงานคนเดียวไม่ได้ ขี้ระแวงสงสัย ขาดเหตุผล ดัดจริตใจไม่ได้ รู้สึกว่าตนเองขาดความสามารถและมีปมด้อย พฤติกรรมเหล่านี้เกิดจากขาดวุฒิภาวะของอารมณ์
4. พวกที่ชอบแสดงอาการก้าวร้าวผู้อื่น ดำหนิตีเถียน พุดจาขวานผ่าซาก พวกนี้คิดว่าตนเองเหนือกว่าผู้อื่น
5. พวกที่พุดจาหยาบคาย ขาดความสุภาพ ชอบขัดขึ้นคำสั่ง ชอบรังแกและทารุณสัตว์ ตลอดจนชอบต่อต้านระเบียบวินัยของโรงเรียน พวกนี้เกิดจากการต่อต้านสังคม
6. พวกที่เจ็บป่วยโดยขาดเหตุผล กินจุ หิวบ่อย บางครั้งอาเจียนและอุจจาระไม่เป็นเวลา พวกนี้มีสาเหตุมาจากจิตใจได้รับความกระทบกระเทือน

โรเจอร์ (Roger. 1962) ได้แบ่งลักษณะของเด็กที่ปรับตัวไม่ดี 3 พวก คือ

1. พวกที่ไม่ค่อยโยยดีที่จะอยู่ร่วมในกลุ่ม เช่น เด็กที่มีวุฒิภาวะเร็วไม่ค่อยสนใจทำกิจกรรมกับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน บางคนจะรู้สึกกลัวความตรงไปตรงมาของเพื่อน จึงทำให้ต้องหลีกเลี่ยงเสีย บางคนรู้สึกว่าได้รับความชิงชังจากเพื่อนเมื่อตอนเป็นเด็ก จึงไม่รู้อะไรจะทำตัวให้เข้ากับเพื่อนฝูงได้อย่างไร และมักจะขาดความเปล้าเปลี่ยวโดยหันไปชื่นชมกับสิ่งที่ตนกระทำ เด็กเหล่านี้ไม่มีความสุขในสภาพโดดเดี่ยวของตนเอง มีความทุกข์ทรมานในการขาดความเป็นหนึ่งของกลุ่ม

2. พวกที่สังคมเฉยเมย พวกนี้จะขาดแรงกระตุ้นที่เร้าให้มีส่วนร่วมในกลุ่ม การเข้าสังคมอาจเพิ่มขึ้นถ้าได้ทำงานร่วมกับกลุ่มเล็ก ๆ ให้มีตำแหน่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ในการรับผิดชอบงาน และให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ค่อย ๆ เพิ่มทักษะทางสังคมจนเพียงพอที่จะเข้ากับสถานการณ์ได้

3. พวกที่สังคมชิงชัง พวกนี้ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม แต่ก็ถูกขัดขวาง ไม่ทราบวิธีที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น เพราะขาดคุณสมบัติที่จำเป็น หรือขาดทักษะทางสังคมที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ

จากการพิจารณาลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้ สามารถสรุปได้ว่าบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้จะมีการแสดงออกทางร่างกาย ได้แก่ การกระพริตตาบ่อย ๆ เลียริมฝีปาก กัดเล็บ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมักจะหมกมุ่นอยู่กับตนเองมากเกินไป ชอบฟังพาดูคนอื่น ก้าวร้าว จึงทำให้บุคคลที่ปรับตัวไม่ได้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ไม่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการปรับตัวของวัยรุ่น

ลักษณะเฉพาะของเด็กวัยรุ่น

การย่างเข้าสู่วัยรุ่น เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดระยะหนึ่งของชีวิต เป็นระยะที่เด็กมีปัญหา และต้องปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคม เด็กวัยรุ่นส่วนมากมีอายุ 12 – 21 ปี เด็กบางคนอาจเริ่มวัยรุ่นก่อนอายุที่กำหนด บางคนอาจถึงวัยรุ่นหลังอายุที่กำหนด นอกจากนี้ในแต่ละสังคมยังกำหนดช่วงอายุของวัยรุ่นไว้แตกต่างกัน บางสังคมวัยรุ่นมีช่วงเวลาสั้นมาก จะเห็นได้ว่าเด็กหญิงและชายจะแต่งงานเมื่ออายุยังน้อย ๆ และเริ่มรับผิดชอบหน้าที่เป็นผู้ใหญ่เมื่ออายุ 14 - 15 ปี เป็นต้น (สุชา จันทน์เอม. 2536 : 50)

วัยรุ่นถือว่าเป็นระยะของช่วงชีวิตที่คั่นกลางระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งไม่สามารถแบ่งขีดขั้นได้อย่างแน่นอนว่าควรกำหนดเมื่ออายุเท่าใด แต่วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆชัดเจน สุชา จันทน์เอม(2536 : 50-51) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะของเด็กวัยรุ่นไว้ดังนี้

1. วัยรุ่นเป็นวัยที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อจากวัยเด็กมาสู่วัยผู้ใหญ่ เด็กวัยรุ่นจึงมีความสับสนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวัย บางครั้งเขาก็คิดว่าเขายังเป็นเด็ก เพราะครู ผู้ปกครอง บิดามารดา ยังคงให้ความดูแลเอาใจใส่ราวกับเขาเป็นเด็ก ๆ ยังไม่ปล่อยให้เขาได้ทำอะไรอย่างอิสระเสรี และบางครั้งเขาก็คิดว่าเขาเป็นผู้ใหญ่แล้ว เขามีร่างกายเติบโตเหมือนผู้ใหญ่ทุกอย่าง และเขาได้รับการบอกเล่าให้ประพฤติตนอย่างผู้ใหญ่ เขาไม่สามารถจะทำอะไรบางอย่างที่เขาเคยทำได้เมื่อเขาเป็นเด็ก ฉะนั้นเด็กวัยรุ่นจึงมีปัญหาในการปรับตัวมาก บ้างก็กลายเป็นอันธพาล บ้างก็เป็นโรคจิต โรคประสาท บ้างก็ฆ่าตัวตาย บ้างก็สับสนในสิ่งที่เป็นนโยบายมุขต่าง ๆ ดิตยาเสพย์ติด เทียวโสภณี ฯลฯ

2. วัยรุ่นเป็นวัยที่เด็กเริ่มมีความรู้สึกทางเพศ เด็กวัยรุ่นต้องการความรู้ ต้องการคำแนะนำในเรื่องการปรับตัวทางเพศให้เหมาะสม

3. วัยรุ่นเป็นวัยที่เด็กต้องการเตรียมตัวสำหรับอาชีพ เขาจะต้องทำการศึกษา สำนว ทดสอบความรู้ ความรู้สามารถ ความสนใจของตนเองในการที่จะเลือกอาชีพ

4. วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการจะยึดมั่นในอุดมการณ์ ปรัชญาชีวิตของตนเอง เด็กวัยรุ่นมี พัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมที่เป็นลักษณะเฉพาะไม่เหมือนกับวัยอื่น ๆ ดังนั้นวัยรุ่นจึงเป็นวัยที่ผู้ปกครองและครูควรจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ เพื่อประโยชน์ ในการช่วยแนะแนวทางให้เขามีการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และ สังคมของเขาต่อไป

การเปลี่ยนแปลงด้านพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น

พัฒนาการต่างๆของวัยรุ่นเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่ควรศึกษา เพราะจะทำให้ผู้ปกครองสามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมต่างๆของเด็กได้ดีขึ้น (สุชา จันทน์เอม. 2542 : 138 - 153)

พัฒนาการที่สำคัญๆของวัยรุ่นมีดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย

เด็กในวัยนี้จะมีอัตราความเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีน้ำหนัก ส่วนสูงเพิ่มขึ้น สัดส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ อวัยวะเพศเติบโต และมีระบบการทำงานได้อย่างเต็มที่ ซึ่งมีผลต่อ Primary และ Secondary Sex Characteristics

ในเพศหญิง การมีประจำเดือน (Menstruation) ครั้งแรกหมายถึงการเริ่มต้นของวัยรุ่น ซึ่งจะมีอายุแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับสุขภาพ และกรรมพันธุ์ ปกติ Maximum Growth Rate ของเด็กหญิงคืออายุ 12.6 ปี (ซึ่งจะเร็วกว่าเด็กชายประมาณ 2 ปี) ในวัยนี้การเจริญเติบโตของระบบเพศทำให้ Primary Sex Characteristics คือระบบเพศเจริญเติบโตเต็มที่ และบุคคลนั้นพร้อมที่จะสืบพันธุ์ได้

นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง Secondary Sex Characteristics ในเพศหญิง คือการมีหน้าอก ตะโพกขยาย เสียง ขน ฯลฯ ส่วนเพศชายได้แก่การมีเสียงห้าว ไหล่กว้าง มีขน หนวด ฯลฯ ซึ่งลักษณะเหล่านี้จะแสดงให้เห็นว่าแตกต่างจากเพศหญิง

สำหรับเพศชาย การเริ่มต้นวัยรุ่นเราถือการมีน้ำอสุจิ (Sperm) ครั้งแรกเป็นเครื่องหมาย

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ มีลักษณะต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1.1 มีความต้องการและความปรารถนาใหม่ ๆ เกิดขึ้น และเป็นไป

อย่างรุนแรง

1.2 มีความรู้สึกทางเพศเกิดขึ้น

- 1.3 เกิดความกระวนกระวายใจในเรื่องความเจริญเติบโต
- 1.4 ปัญญาและความคิดเจริญก้าวหน้ากว้างขวางออกไป
- 1.5 เริ่มรู้จักรับผิดชอบ และต้องการเป็นอิสระ
- 1.6 อารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ง่ายและรุนแรง
- 1.7 จินตนาการมีมากขึ้น
- 1.8 ความเชื่อมั่นต่าง ๆ เป็นไปอย่างรุนแรง
- 1.9 ความสนใจในการสมาคมมีมากขึ้น
- 1.10 ประสบการณ์ต่าง ๆ และความรู้สึกด้านสัมผัสตื่นตัวขึ้นมา

เนื่องจากเด็กวัยนี้มีความต้องการที่จะมีฐานะเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ต้องการให้สังคมได้รู้ว่าเขาไม่ใช่เด็กแต่ในเวลาเดียวกันเขายังไม่ใช่ผู้ใหญ่ เนื่องจากยังขาดประสบการณ์ของการรับผิดชอบ ขาดการเรียนรู้อีกมาก สภาพการขัดกันและความคับข้องใจ (Frustration) จึงมีอยู่บ้าง

โดยสรุปวัยรุ่นอาจเป็นวัยของความสับสน หรือวัยรุ่นอาจจะเป็นความเปลี่ยนแปลงที่น่าตื่นเต้นสนุกสนานขึ้นอยู่กับ

1. ประสบการณ์ในวัยเด็กเกี่ยวกับวัยรุ่น
2. กลุ่มสังคม วัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็กนั้น
3. ทักษะจิตของบิดามารดาต่อเด็กวัยรุ่นนั้น

บางครั้งเป็นการยากสำหรับบิดามารดาที่จะยอมรับว่าบุตรของตนนั้นจะไม่ใช่เด็กอีกต่อไปแล้ว และต่อไปก็จะใกล้ชิดสภาพผู้ใหญ่เข้าไปทุกที และมีชีวิตเป็นของตนเองมากขึ้นเรื่อย ๆ การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่จะต้องยอมรับให้ได้เหมือนกัน การอบรมเกี่ยวกับอิสระเสรีภาพ ถ้าเริ่มเมื่อเด็กอยู่ในวัยเด็กและค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้นไปเรื่อย ๆ เมื่อเข้าวัยรุ่น จะทำให้กระบวนการรับผิดชอบต่อตนเองนั้นเป็นสิ่งที่เหมือนกับการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น การเขียนหนังสือ การเรียนเปียโน ฯลฯ จำต้องมีการเรียน การฝึกให้เกิดความสันทัดจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องสลับซับซ้อนมากขึ้นไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามการฝึกการรับผิดชอบในทัศนะของผู้ใหญ่และของเด็กวัยรุ่นอาจแตกต่างกันไปอีกก็ได้ ดังนั้นสภาพความขัดแย้งกันและความข้องคับใจก็อาจมีขึ้นได้ แต่ก็อาจจะบรรเทาเบาบางได้ในระดับที่พอจะเข้าใจกัน

การปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการปรับตัว เป็นวัยแห่งปัญหา มีความเครียดทางอารมณ์ ดัดสนใจรวดเร็วและรุนแรง (Hurlock. 1967 : 2) และเนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหาความกังวลใจในการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ และยังขาดความเข้าใจ ความอบอุ่น จึงหันหน้าเข้าหาเพื่อนวัยรุ่นด้วยกันเองแล้วสร้างสังคมของตนเองขึ้น (จวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม. 2527 : 174) วัยรุ่นมีความต้องการค่อนข้างสูงที่จะรวมพวกพ้องเป็นกลุ่มก้อน เพราะการรวมพวกพ้องเป็นวิถีทางให้เด็กวัยรุ่นได้รับการตอบสนองความต้องการหลายประการ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นใจ ได้รับการยกย่อง ความรู้สึกว่ามีผู้เข้าใจตน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตน (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2530 : 162)

จำเนียร ช่างโชติ และคนอื่น ๆ (2524 : 394 – 395) กล่าวว่า วัยรุ่นเริ่มเห็นความสำคัญของเพื่อน และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมากขึ้น วัยรุ่นพยายามตีตนออกห่างจากพ่อแม่ คุณค่าหรือคำสั่งสอนที่พ่อแม่มอบให้เริ่มลดความสำคัญลงเรื่อย ๆ ในขณะที่ความคิดเห็น เจตคติของเพื่อน กลายเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นอย่างจริงจัง ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และเด็กวัยรุ่นจะเป็นทั้งความรัก ความรู้สึกผิดและการโต้แย้ง ขัดอกขัดใจกัน แต่ในมิตรภาพของเด็กวัยรุ่นนั้นเต็มไปด้วยความรู้สึกแบบเพื่อน การมีความสัมพันธ์แบบเคียงบ่าเคียงไหล่กัน การใกล้ชิดในลักษณะที่จะช่วยให้เขาสามารถมองเห็นลักษณะความเป็นตัวของตัวเองได้ และนอกจากนั้นวัยรุ่นยังเป็นวัยที่เต็มไปด้วยความกระตือรือร้น ต้องการเป็นอิสระสู่สังคมภายนอก โดยวัยรุ่นจะศึกษาประสบการณ์ชีวิตสังคมภายนอกด้วยการคบเพื่อนวัยเดียวกับเขา (จวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม. 2527 : 112) ดังนั้นเพื่อนจึงมีความสำคัญ และมีความหมายต่อวัยรุ่นมาก วัยรุ่นจะรู้สึกว่เพื่อนมีความจำเป็นจะขาดเสียไม่ได้ ในการประกอบกิจอะไรก็ตามมักจะอาศัยเพื่อน เมื่อมีเรื่องก็มักจะเล่าเรื่องหรือขอความเห็นจากเพื่อน และปรับตัวกับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ของตน

ศรีธรรม ธนะภูมิ (2535 : 80) กล่าวว่า การคบเพื่อนเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับวัยรุ่น วัยรุ่นต้องการพึ่งพาและได้รับการประทับประคองด้านจิตใจ ต้องการให้เพื่อนเข้าใจและยอมรับ การกล่วเพื่อนทอดทิ้งและไม่ให้รวมกลุ่มจะทำให้วัยรุ่นพยายามปรับตนให้เป็นที่ยอมรับ ทำให้ยอมทำตามเพื่อนและเลียนแบบเพื่อนทั้งท่าทาง การแต่งกาย วิธีพูด ความคิด และค่านิยมต่าง ๆ ความสนใจเพื่อนต่างเพศจะช่วยผลักดันให้วัยรุ่นกระทำตามค่านิยมที่เป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อจะได้สามารถร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น ดึงดูดความสนใจจากเพศตรงข้าม และรักษาความสัมพันธ์อันใกล้ชิดไว้ได้

จะเห็นได้ว่าเพื่อนมีอิทธิพลอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในชีวิตวัยรุ่น เพราะวัยรุ่นมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำให้เพื่อนยอมรับนับถือ วัยรุ่นมีความเข้าใจดีว่เพื่อนมีความรู้สึกต่อตนอย่างไร ถ้าวัยรุ่นได้รับความนิยมนอกจากเพื่อนฝูงมากเพียงใด ย่อมทำให้เขาเป็นคนที่มึลักษณะเป็นมิตรน่าคบ กล้าแสดงออก วางตัวในการเข้าสังคมเป็น และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเพียงนั้น ซึ่งลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพดังกล่าวนี้ย่อมจะช่วยให้วัยรุ่นได้รับความ

นิยมยกย่องจากกลุ่มเพื่อนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในแง่ที่ดีด้วย (นิภา นิธยาน. 2530 : 141) วัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนในการเข้าสังคมกับเพื่อนไม่ดีและไม่เป็นที่นิยมยกย่องของเพื่อนฝูง มักจะสร้างเจตคติต่อตนเองในแง่ไม่ดีขึ้นมา โดยเฉพาะจะมีความรู้สึกแค้นเคียด และบางครั้งหวาดหวั่นใจ วัยรุ่นจะพยายามที่จะยอมรับและคล้อยตามความคิดเห็น การกระทำทุกอย่างของเพื่อน ผู้ที่เป็นที่รัก และนิยมยกย่องของกลุ่ม ทั้ง ๆ ที่บางครั้งอาจรู้สึกไม่เต็มใจก็ตาม และบางครั้งจะพยายามแสดงตัวโอ้อวดเพื่อให้เพื่อนประทับใจในความสามารถของตน (สุพัตรา สุภาพ. 2529 : 71)

การที่วัยรุ่นได้รับการยกย่อง และยอมรับนับถือจากกลุ่มไม่เพียงแต่จะมีอิทธิพลต่อการสร้างความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการปรุงแต่งพฤติกรรมและลักษณะทางบุคลิกภาพทางสังคมอีกด้วย เนื่องจากความปรารถนาที่จะเป็นที่ยอมรับนับถือของเพื่อนนี้ วัยรุ่นจึงพยายามปรับปรุงความคิด และพฤติกรรมให้สอดคล้องกับมาตรฐานของกลุ่มที่ตนปรารถนาจะเข้าร่วมด้วย (สมชาย ธีธัญกุล. 2526 : 101) ถึงแม้ว่าการคบเพื่อนร่วมวัยจะเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่สำคัญต่อจิตใจของวัยรุ่น แต่การคบเพื่อนก็ย่อมมีทั้งคุณและโทษ เพื่ออาจเป็นผู้ประคับประคองจิตใจของวัยรุ่นในยามทุกข์ร้อน ชี้แนะสิ่งที่มีประโยชน์ แต่ในมุมกลับกันเพื่อนก็อาจจะชักนำวัยรุ่นไปในทางที่เสื่อมถอย ฉะนั้นการรู้จักคบเพื่อนที่ดีที่จะชักจูงเขาไปในทางที่ดี จึงเป็นพฤติกรรมที่สำคัญของวัยรุ่น (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2530 : 387)

ไรส์แมน (สุพัตรา สุภาพ. 2529 : 69 ; อ้างอิงมาจาก Riesman. 1977 : 81) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมากที่สุดสำหรับวัยรุ่น โดยเฉพาะสังคมปัจจุบัน วัยรุ่นมักจะยึดเอาแบบอย่างจากกลุ่มเพื่อนเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลดังนี้

1. สอนให้วัยรุ่นรู้จักอำนาจที่ไม่ใช่เป็นแบบส่วนตัวในกลุ่มเพื่อนเล่น วัยรุ่นจะเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากการมีส่วนร่วมเล่นด้วย เช่น การเล่นฟุตบอล ถ้าฝ่าฝืนก็就会被กีดกันออกจากกลุ่ม ซึ่งในที่สุดบุคคลนั้นก็จะเป็นคนรักษากฎเหมือนคนอื่น ๆ
2. กลุ่มเพื่อนช่วยให้วัยรุ่นได้ทดลองข้อกำหนด หรือกฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่ ตามปกติของวัยรุ่นเมื่ออยู่ในกลุ่มมักจะกล้าทำอะไรที่ขัดแย้งหรือลองดีผู้ใหญ่มากกว่าทำโดยลำพังคนเดียว แต่ในขณะเดียวกันก็จะทดสอบว่ากลุ่มจะขัดแย้งหรือต้อดิ่งกับผู้ใหญ่ได้แค่ไหน และพอจะเชื่อถือฟังพาได้แค่ไหนซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับกำลังใจ
3. กลุ่มเพื่อนอาจจะถ่ายทอดระเบียบวิธีและคุณค่าที่ผู้ใหญ่ต้องการ หรืออาจจะเป็นไปในรูปตรงข้าม ซึ่งโดยทั่วไปกลุ่มเพื่อนจะเป็นตัวแทนถ่ายทอดที่มีคุณค่าที่ผู้ใหญ่ต้องการอย่างได้ผลดีที่สุด หากกลุ่มสนับสนุนระเบียบและคุณค่านั้น

กิติกร มีทรัพย์ (2527 : 370 – 372) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้ววัยรุ่นต้องการเพื่อนด้วยเหตุผลผลักดันหลายอย่าง ซึ่งสาเหตุสำคัญ ๆ พอจะประมวลได้ 7 ประการ ดังนี้

1. ต้องการความเชื่อมั่น หรือช่วยเสริมความมั่นใจของเขาให้มากขึ้น เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่มีบทบาทใหม่แบบผู้ใหญ่ จะต้องดำเนินการและแก้ไขอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาที่สูงขึ้น การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ปัญหาอุปสรรคในหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน วัยรุ่นตกอยู่ในความรู้สึกโดดเดี่ยว ไม่มั่นใจ เพื่อนและกลุ่มสามารถช่วยเหลือได้ อย่างน้อยก็รับรู้ปัญหาและช่วยผ่อนคลายข้อกังวลใจได้ดีกว่าคนอื่น ๆ ในกรณีที่วัยรุ่นบางรายมีความมั่นใจอยู่บ้างในบางเรื่องเขาก็อาจยังต้องการเพื่อนเพื่อเสริมความมั่นใจให้มากขึ้น หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้กว้างขวางออกไปด้วย

2. ต้องการอิสระ เป็นตัวของตัวเอง การอยู่ในแวดวงของครอบครัว พ่อแม่ พี่น้อง หรือญาติ เขารู้สึกว่าเขาจะต้องพึ่งพาและอยู่ในกรอบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของบ้าน เขารู้สึกว่าพ่อแม่ยังเห็นเขาเป็นเด็กอย่างที่เคยเห็นมา แต่เขาคิดว่าเขาได้เป็นเด็กอีกต่อไปแล้ว เขาเป็นอิสระในการคิด ตัดสินใจ หรือแสดงความคิดเห็นใด ๆ บ้าง แต่ภายในบ้าน โอกาสเช่นนี้มีไม่มากนัก เขาจึงต้องการสถานที่ใหม่ พบคนใหม่ ๆ ที่จะทำให้เขาเป็นอิสระแก่ตัวเองตามสมควร ในความรู้สึกของวัยรุ่นเพื่อนและกลุ่มคือบ้านใหม่ของเขานั้นเอง วัยรุ่นที่มีความรู้สึกว่าไร้อิสระเมื่ออยู่กับครอบครัว เขาก็จะติดเพื่อนและกลุ่ม ซึ่งมักจะพบอยู่เสมอในครอบครัวที่ค่อนข้างเผด็จการเคร่งครัดเกินไป หรือในครอบครัวที่ละเลยไม่ค่อยสนใจ เด็กจะถูกจำกัดความคิดเห็น รู้สึกถูกควบคุมบังคับ และวิตกกังวล หรือรู้สึกโดดเดี่ยว ว้าวุ่น ขาดความอบอุ่น การคบหาเพื่อนช่วยให้รู้สึกผ่อนคลายความกังวล การติดเพื่อนจึงมักมีลักษณะเป็นการพึ่งพามากกว่าการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือสร้างสรรค์กิจกรรมสังคมเท่าที่ควร ถ้าหากได้กลุ่มเพื่อนหรือผู้นำกลุ่มที่ไม่ดีนัก อาจถูกชักจูงไปในทางที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย

3. ต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลิน วัยรุ่นอยู่ในสภาพที่เรียกว่าโตเกินไปที่จะเล่นของเล่นของเด็ก ๆ แต่ก็ยังเด็กเกินไปที่จะรับผิดชอบงานต่าง ๆ แบบผู้ใหญ่ วัยรุ่นจึงแสวงหาความสนุกสนานเพื่อหลีกเลี่ยงสภาพการณดังกล่าวในบางโอกาส โดยเฉพาะในช่วงที่ต้องรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่หรือถูกคาดหวังที่จะต้องทำเช่นนั้น วัยรุ่นมักจะเกิดความตึงเครียดเกินไป จึงหันเข้ากลุ่มซึ่งมีโอกาสร่วมคลายและสนุกสนานมากกว่า

4. ต้องการมีประสบการณ์ในการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ในกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นมีโอกาสมากกว่าที่จะได้เรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนทั้งเพศเดียวกันหรือต่างเพศ ว่าเขาจะเป็นที่ยอมรับหรือไม่อย่างไร การเรียนรู้เช่นนี้จะช่วยในการปรับปรุงตัวเองในสังคมได้กว้างขวางและได้ประสบการณ์ที่แก้ไขตนเองให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น

5. ต้องการความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาความสามารถ ความอดทน และความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ไม่ว่าเรื่องการเรียน การงาน และเรื่องทั่ว ๆ ไป ซึ่งจะได้จากการสนทนาถกเถียงในเรื่องราวหรือปัญหาต่าง ๆ กับกลุ่มเพื่อน ทั้งที่มีภูมิหลังและพื้นฐานครอบครัวที่คล้าย ๆ กัน หรือแตกต่างกัน

6. ต้องการโอกาสที่จะได้พัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะทางสังคมของวัยรุ่นเน้นความสามารถและเทคนิคการสนทนา การแสดงมารยาทที่พึงามในการเข้ากลุ่ม และความสามารถในเชิงยืดหยุ่น ประนีประนอม

7. ต้องการมีสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ วัยรุ่นต้องการมีความสัมพันธ์การเพื่อนต่างเพศโดยธรรมชาติ ซึ่งในเรื่องนี้วัยรุ่นไม่ได้รับการตอบสนองในบ้านของตน การมีสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศนั้น วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่อาจกระทำได้โดยตรง แต่จะอาศัยการผ่านกลุ่มต่าง ๆ เป็นสื่อกลาง โดยเริ่มพัฒนาการจากเป็นเพื่อนธรรมดา ขึ้นสู่ความเป็นคนรักโดยลำดับ ในขั้นแรกที่วัยรุ่นเริ่มปรารถนาที่จะมีเพื่อนต่างเพศ หรือพึงพอใจเป็นพิเศษ จะมีความรู้สึกตื่นเต้นกังวลใจ ซึ่งบางครั้งต้องการเพื่อนเพื่อรับรู้ ปลอบประโลมใจตามสมควร และอาจต้องการคนปรึกษาหารือเพื่อให้สมปรารถนาของตนในที่สุด

นอกจากนี้ เพয়ার์ ผลภาค (2539) ได้รวบรวมเอกสารจากธอร์พ (Thorpe. 1955 : n.d.) จอร์จ (George. 1968 : 408-409) เฮิร์ลลอค (Hurlock. 1978 : 260-261) รัตนา ยัญทิพย์ (2522 : 32-33) มนูญ ดนะวัฒนา (2526 : 141-143) ปรียา เกตุทัต (2527 : 241) สรุปได้ว่า การบรรลุเป้าหมายในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการคบเพื่อน ทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ สามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรมการปรับตัวดังต่อไปนี้

1. การรู้จักและเข้าใจตนเอง หมายถึง การรู้จักและเข้าใจความรู้สึกที่มีต่อตนเอง และเพื่อน การเข้าใจพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อเพื่อน และการแสดงพฤติกรรมต่อเพื่อนได้อย่างเหมาะสมทั้งเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ

2. การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อน ถือว่าเพื่อนเป็นบุคคลที่น่าคบ มีความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

3. การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง การรู้จักและเข้าใจเพื่อน สามารถแสดงพฤติกรรมในการทักทายเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการยอมรับ และมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รู้จักการให้และการรับ

4. ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน หมายถึง ความรู้สึกที่สามารถร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นกีฬา กิจกรรมของชุมชน ทำงานกลุ่มในห้องร่วมกับเพื่อนด้วยความสบายใจและประสบความสำเร็จด้วยดี รวมทั้งเห็นประโยชน์ของบทบาทสมาชิก การเข้ากลุ่มและการทำงานกับเพื่อน

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีครอบคลุมถึงการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเป็นอย่างดีจึงได้นำมาใช้เป็นนิยามการปรับตัวกับเพื่อนในงานวิจัยครั้งนี้ด้วย

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะพบว่า สาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นต้องการเข้ากลุ่มเพื่อนก็คือ วัยรุ่นต้องการความเชื่อมั่นหรือความมั่นใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน ต้องการความอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ไม่อยู่ภายใต้กรอบของครอบครัว ต้องการสนุกสนานและผ่อนคลาย ต้องการมี

ประสบการณ์ในการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาทักษะทางสังคม และต้องการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนต่างเพศ ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้วัยรุ่นเข้าหาเพื่อนและกลุ่มเพื่อนซึ่งมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก เพราะว่าเพื่อนและกลุ่มเพื่อนสามารถตอบสนองความต้องการเหล่านี้ของวัยรุ่นได้ นอกจากนี้เพื่อนจะทำให้วัยรุ่นได้หันมามองตนเองและรับรู้ว่าเป็นอย่างไร ได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น เรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกลุ่ม ทำให้สามารถพัฒนาความรู้สึกนึกคิด เจตคติที่มีต่อตนเอง รวมทั้งพัฒนาบุคลิกภาพซึ่งมีผลให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น

นิภา นิธยาน (2530 : 106 – 146) กล่าวว่าปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของวัยรุ่น ได้แก่

1. อิทธิพลของสภาวะพื้นฐานทางกายในเชิงชีววิทยา อันได้แก่ ลักษณะพื้นฐานในการตอบโต้ และศักยภาพทางพันธุกรรมของบุคคล เช่น การทำงานของระบบประสาท กระบวนการและอัตราการเจริญเติบโต อิทธิพลของพันธุกรรม ความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยกำเนิดในด้านต่าง ๆ อาทิ แรงขับ ระดับสติปัญญา เพศ อารมณ์ ความแคล่วคล่องว่องไว เป็นต้น
2. อิทธิพลของสภาวะแวดล้อม ได้แก่ สภาวะแวดล้อมทุกอย่างที่แวดล้อมบุคคลไม่ว่าจะเป็นสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติหรือทางกาย สภาวะแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน

3. อิทธิพลของสภาวะความเป็น “ตน” ได้แก่ การรับรู้ และความเข้าใจ ที่บุคคลได้รับจากประสบการณ์ทุกอย่างในชีวิตของตนซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

สิริชัย ประทีปฉาย (2533 : 197) ได้เสนอแนะว่า ปัจจัยที่ช่วยทำให้บุคคลปรับตัวได้ดีต้องประกอบด้วยปัจจัยต่อไปนี้

1. รับรู้ และเข้าใจสถานการณ์ หรือปัญหาอย่างถูกต้องตรงความเป็นจริงเพื่อจะได้แก้ไขถูกต้อง
2. มีมนุษยสัมพันธ์ดี จะได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากครอบครัวญาติมิตร และบุคคลทั่วไปในสังคม
3. ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งเติบโตขึ้นด้วยความเข้มแข็งอดทน
4. มีประสบการณ์ในการแก้สถานการณ์ หรือปัญหามากพอ รู้ว่าสถานการณ์ใดควรแก้ไขปัญหาด้วย การถอยหนี หรือนิ่งเฉย หรือต่อสู้เผชิญหน้า

5. มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดพอควร

6. สถานการณ์หรือปัญหายุ่งยาก ซับซ้อนต้องใช้เวลาในการปรับตัวแก้ไข ฉะนั้นจำเป็นต้องมีเวลามากพอสำหรับการปรับตัว

เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัว พอสรุปได้ว่าแบบแผนพฤติกรรมการปรับตัวของวัยรุ่นขึ้นอยู่กับอิทธิพลต่าง ๆ มากมายหลายด้าน โดยมีภาวะทางกายในเชิงชีววิทยาเป็นอิทธิพลพื้นฐานเบื้องต้น และมีปัจจัยอื่นทางสภาวะแวดล้อมหรือสังคม วัฒนธรรม ลักษณะครอบครัว เพื่อนฝูง โรงเรียนและอุดมคติ อีกทั้งสภาวะต่าง ๆ อันประกอบขึ้นเป็น "ตน" ภายในตัวแต่ละบุคคลเองก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของวัยรุ่น

งานวิจัยในต่างประเทศ

แคปแลน (สรุชัย โกศียกุล. 2526 : 32; อ้างอิงมาจาก Kaplan. 1959) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของเด็กระดับมัธยมศึกษา จำนวน 810 คนในแมรี่แลนด์ พบว่า พวกที่ปรับตัวได้ดี คือ พวกที่มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีเหตุผลดีเหมาะสมกับอายุ มีประมาณร้อยละ 69.6 ส่วนพวกที่ปรับตัวไม่ได้ปานกลาง คือ พวกที่ไม่มีความสุขเท่าที่ควร มีความยุ่งยากในการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นและต่อสู้บางอย่าง มีประมาณ ร้อยละ 24.2 และพวกที่ปรับตัวไม่ได้อย่างรุนแรง คือ พวกที่มีปัญหาการปรับตัวอย่างรุนแรงและต้องการความช่วยเหลือ มีประมาณร้อยละ 18

สตรอง (Strang. 1959 : 14 – 15) กล่าวถึงการศึกษาที่ทำกับนักศึกษาในกลุ่มที่ปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ดี และกลุ่มที่ประสบความล้มเหลวในการปรับตัว พบว่า ผู้ที่ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีจะมีอารมณ์ขัน มีความรู้สึกอบอุ่น เข้าใจผู้อื่น รู้จักแก้ไขสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ ปรับตัวเหมาะกับสิ่งแวดล้อม

กิลล์ (Gill. 1962 : 144 –149) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่เรียนดี มีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมได้ดีกว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเด็กที่เรียนดีสามารถแก้ปัญหาการปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มีผลการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรอนลันด์ (สรุชัย โกศียกุล. 2526 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Gronlund. 1959) ที่ศึกษาพบว่า เด็กที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพสิ่งแวดล้อม มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความขัดแย้งในกลุ่ม เป็นเหตุให้การเรียนไม่มีประสิทธิผล เกิดความตึงเครียด

โควิลล์ และคนอื่น ๆ (Coville and others. 1960 : 120 – 129) ทำการศึกษาถึงสาเหตุที่เด็กมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม พบว่า มีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์กับบิดามารดา กล่าวคือ เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ถูกตามใจมากเกินไป จะมีลักษณะคล้ายทารก เลี้ยงไม่รู้จักโต ไม่รู้จักยับยั้งความต้องการ เป็นปฏิกิริยาต่อสังคมและก้าวร้าว

แรดค์ (อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ. 2532 : 24 ; อ้างอิงมาจาก Radke. 1964 : 11 – 12) ศึกษาพบว่าพ่อแม่ที่เคร่งครัดในระเบียบวินัยจะทำให้บุตรมีความมั่นคงทางอารมณ์น้อย ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีภายในบ้าน และชอบทะเลาะเบาะแว้ง

ริงเนสส์ (นิภาวรรณ โสมนะพันธ์. 2525 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Ringness. 1968 : 270) ได้ศึกษาสุขภาพจิตในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมีแนวโน้มที่จะขาดความอบอุ่น มีอาการทางประสาท มีความยากลำบากในการควบคุมอารมณ์ ปรับตัวเข้ากับสังคมลำบากกว่าเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง และฐานะทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเดลฟี (วจิราภรณ์ ไชยรัตน์. 2539 : 36 ; อ้างอิงมาจาก Delph. 1971 : 5029A) ซึ่งได้ศึกษาสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลกับการปรับตัวทางสังคม พบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนมีการปรับตัวไม่ดี

นอกจากนี้ โอโนดา (Onoda. 1975 : 7726 – A) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ควบคุมตนเองได้ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับศัตรู ส่วนเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเป็นคนขี้เกียจ มีความสัมพันธ์กับคนอื่นไม่ดี และมีความสับสนวุ่นวายใจ

งานวิจัยในประเทศ

สาโรช คำรัตน์ (2522 : 102 – 103) ได้ทำการศึกษาเรื่องสุขภาพจิตของผู้ที่อยู่ในวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนร้อยละ 35 มีแนวโน้มเป็นคนอารมณ์ที่อ่อนไหวง่าย คิดมาก มีความวิตกกังวลสูง เมื่อมีปัญหาทำให้รู้สึกไม่สบายใจหรือสะท้อนอารมณ์ จะแก้ปัญหาโดยการเก็บความรู้สึกไม่สบายใจไว้แต่เพียงผู้เดียว

ไพบุลย์ อินทรวีชา (2511 : 181 – 183) ได้ศึกษาวิจัยถึงความต้องการและปัญหาการปรับตัวของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร จำนวน 490 คน ชาย 250 คน หญิง 240 คน จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีปัญหาด้านการปรับตัวพอ ๆ กัน แต่นักเรียนชายมีปัญหาการปรับตัวมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีปัญหาการคบเพื่อนมากกว่านักเรียนชาย

ปราชญ์ถวิล กัณหาเนตร (2515 : 186 – 187) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ความเกรงใจ และการปรับตัวของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 กลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด จำนวน 200 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างในต่างจังหวัดที่เป็นชายปรับตัวได้ดีกว่าหญิง

พวงสร้อย วรกุล (2522 : 86) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา พบว่าโดยรวมแล้วนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวแตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีปัญหาในด้านการปรับตัวกับเพื่อน มากกว่านักเรียนชาย

อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ (2532 : 55) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า นักเรียนวัยรุ่นหญิงและชายมีความสามารถในการปรับตัวไม่แตกต่างกัน

วรรัตน์ ประสิทธิ์ธัญกิจ (2537 : 89) ได้ศึกษาการปรับตัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนกีฬาสภามหาวิทยาลัยสุพรรณบุรี พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีการปรับตัวด้านสัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

พยอม ธัญรส (2540 : 100) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า เพศหญิงสามารถปรับตัวด้านการเรียนได้ดีกว่าเพศชาย

ดวงมัลย์ เริกสำราญ (2519 : 97 – 116) ศึกษาความสนใจของวัยรุ่นต่อปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อายุ 12 – 17 ปี พบว่า ปัญหาที่นักเรียนสนใจที่สุดคือ ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนทุกระดับชั้นมีความอยากรู้เรื่องการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน

กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ (2526 : 58) ได้ศึกษาการปรับตัวของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พบว่า วัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกัน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีการปรับตัวสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นปีที่ 5 และเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะสามารถปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จิตริยา ไชยศรีพรหม (2527 : 84) ได้ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพการปรับตัวของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6) ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนต่างระดับชั้นกัน มีบุคลิกภาพการปรับตัวแตกต่างกัน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีบุคลิกภาพการปรับตัวน้อยที่สุด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีบุคลิกภาพการปรับตัวมากที่สุด

สิริวรรณ คำแถม (2520 : 68) ศึกษาการปรับตัวในด้านการคบเพื่อนต่างเพศของนักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ที่จบจากโรงเรียนสตรีและโรงเรียนสหศึกษา พบว่า นักศึกษาหญิงที่จบจากโรงเรียนสตรีมีการปรับตัวแตกต่างจากนักศึกษาหญิงที่จบจากโรงเรียนสหศึกษา โดยนักเรียนที่จบจากโรงเรียนสตรีมีเพื่อนต่างเพศน้อย ชอบอยู่ในกลุ่มเพื่อนเพศเดียวกัน มีความวิตกต่อการคุ้นเคยใกล้ชิดกับเพื่อนเพศตรงข้าม ส่วนนักศึกษาที่จบจากโรงเรียนสหศึกษามีเพื่อนต่างเพศมาก และชอบอยู่ในกลุ่มเพื่อนต่างเพศ มีความเชื่อมั่น

ในตนเองในการคบเพื่อนต่างเพศ และทั้งสองกลุ่มนี้ต่างสนใจในเรื่องเพื่อนต่างเพศและมีความเห็นว่าเป็นเรื่องปกติที่จะคบเพื่อนต่างเพศ

นิมมวล อันทะชัย (2532 : 64) ได้ศึกษาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาหญิง โรงเรียนมัธยมศึกษาชาย และโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาหญิง โรงเรียนมัธยมศึกษาชาย และโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา มีการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา มีการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศดีที่สุด รองลงมาคือนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาชาย และนักเรียนที่โรงเรียนมัธยมศึกษาหญิง ตามลำดับ

สมศรี บุญอรุณรักษา (2539 : 69) ได้ศึกษาการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเครือคาทอลิก พบว่า นักเรียนชายที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษากับโรงเรียนชายล้วนมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน และนักเรียนหญิงที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษากับโรงเรียนหญิงล้วนมีการปรับตัวแตกต่างกัน

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นโดยส่วนใหญ่ นักเรียนที่เรียนในระดับชั้นต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกันนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง มีการปรับตัวต่างกัน และนักเรียนในประเภทของโรงเรียนต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกัน แต่ยังมีส่วนวิจัยบางฉบับรายงานว่า นักเรียนในระดับชั้นที่ต่างกัน นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง และนักเรียนในประเภทของโรงเรียนต่างกัน มีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน ดังนั้นเพศ วัย และประเภทของโรงเรียน อาจเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวกับเพื่อน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแปรทั้ง 3 ตัวคือ เพศ วัย และประเภทของโรงเรียน โดยใช้เป็นตัวแปรจัดกลุ่มกับการปรับตัวกับเพื่อนว่าจะมีความแตกต่างกันหรือไม่

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา

ความหมายของบทบาท

บทบาท หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งดำรงอยู่ในสังคม โดยแบบแผนดังกล่าวจะสืบเนื่องและเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน ขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคมอย่างแนบแน่น ฉะนั้นแบบแผนพฤติกรรมของมนุษย์จึงเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและหน้าที่ตามตำแหน่งทางสังคมที่สังคมคาดหวังหรือกำหนดไว้นั่นเอง ดังนั้น บทบาทจึงเป็นตัวกลางระหว่างสังคมกับบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์ซึ่งพฤติกรรมของเขากลายเป็นแนวทางปฏิบัติของสังคม (พงษ์สุธา รัตนมาศมงคล, 2533 : 15)

คำว่า บทบาท (Role) มาจากคำเต็มว่า บทบาททางสังคม (Social Role) มีความหมายจาก คำว่า “ตำแหน่ง” หรือ “ฐานะ” ซึ่งเป็นสิทธิและหน้าที่ที่บุคคลพึงกระทำ โดยสิทธิและหน้าที่เหล่านี้จะวินิจฉัย “ตำแหน่ง” ของแต่ละบุคคลในสังคม การกระทำของบุคคลจะต้องมีความสอดคล้องกับความคาดหวังของคนส่วนใหญ่ในสังคม และมีความเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐานขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคมที่บุคคลนั้นอยู่การแสดงบทบาทตามฐานะของบุคคลจะต้องมีการพัฒนา โดยอาศัยการเรียนรู้ในสถานการณ์แห่งการกระทำ และวัฒนธรรมที่บุคคลอาศัยอยู่ และการแสดงบทบาทจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเป็นการแสดงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม ดังนั้นบทบาทจึงเป็นตัวกลางระหว่างสังคมกับบุคคล และการแสดงพฤติกรรมของบุคคลกลายมาเป็นแนวทางปฏิบัติของสังคม (เพยาร์ ผลภาค. 2539 : 34 ; อ้างอิงมาจาก โสพิน สุวรรกุล. 2535 : 14)

แอลพอร์ท (พงษ์สุตา รัตนมาตมกมล. 2533 : 15 – 16 ; อ้างอิงมาจาก Allport. 1967) กล่าวว่า การแสดงบทบาทขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาท คือ บทบาทที่สังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติ โดยบทบาทนั้น สังคมจะเป็นตัวกำหนด ให้เป็นไปตามสถานการณ์ที่บุคคลนั้นดำรงอยู่
2. อัตมโนทัศน์ของบทบาท คือ การที่บุคคลรับรู้และคาดหวังว่าตนเองควรมีบทบาทอย่างไร ซึ่งบุคคลจะรับรู้ได้มากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับเป้าหมายของชีวิต ค่านิยม และประสบการณ์ของบุคคล และอาจจะสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมหรือไม่ก็ได้
3. การยอมรับบทบาท คือ การยอมรับที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลพิจารณาแล้วว่า บทบาทนั้นมีความสำคัญต่อตนเอง และเกิดความขัดแย้งกับสังคมน้อยที่สุด
4. การปฏิบัติตามบทบาท คือ การปฏิบัติตามบทบาทของบุคคล จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความเข้าใจ การรับรู้ และการยอมรับในบทบาท การแสดงบทบาทของบุคคลต้องอาศัยความสามารถพิเศษ ในการรับรู้ และเข้าใจในบทบาทแต่ละบทบาท ซึ่งในคน ๆ หนึ่งอาจต้องแสดงบทบาทหลายบทบาทในสถานการณ์ที่ต่างกัน เช่น บทบาทเมื่ออยู่ในครอบครัว ได้แก่ บทบาทการเป็นบิดา – สามี หรือ บทบาทการเป็นมารดา – ภรรยา และเมื่ออยู่ในสังคมหรือที่ทำงาน อาจมีบทบาทเป็นประธานบริษัท หรือเป็นประชาสัมพันธ์ ดังนั้นถ้าบุคคลเกิดความไม่เข้าใจและไม่พึงพอใจในบทบาท จะมีผลทำให้การแสดงบทบาทนั้น ๆ ประสบความล้มเหลวได้ แต่ถ้าหากบุคคลใดมีความเข้าใจสามารถพัฒนาการรับรู้บทบาทได้เป็นอย่างดี จะทำให้ไม่เกิดความยากลำบากในการที่จะเปลี่ยนแปลงบทบาทต่าง ๆ และจะประสบผลสำเร็จในชีวิต (เพยาร์ ผลภาค. 2539 : 35)

ดังนั้น เมื่อกล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับบทบาทของบิดามารดาแล้ว บทบาทของบิดามารดาก็คือ แบบแผนพฤติกรรมการแสดงออกหรือหน้าที่ของบิดามารดาที่ปฏิบัติต่อบุตรและครอบครัวนั่นเอง

ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของบิดาและมารดา

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

ฟรอยด์ (Freud) ได้เน้นความสำคัญของกระบวนการกระทำตนตามอย่างบิดามารดาเพศเดียวกับเด็ก ซึ่งเด็กจะถอดแบบบิดามารดา เมื่ออายุ 3-5 ปี อยู่ในระยะปม Ordipus โดยที่ผู้ชายจะรักและต้องการมารดามาก ในขณะที่เดียวกันเขาก็รู้ว่าบิดาก็รักและต้องการมารดามากเช่นกัน ทำให้เด็กผู้ชายมองว่าบิดาเป็นคู่แข่ง เกิดความวิตกกังวลว่าบิดาจะไม่รักตนเองเกิดความกลัวว่าบิดาจะตัดอวัยวะเพศของตน เมื่อเขาตระหนักว่าไม่สามารถเอาชนะบิดาได้จึงหันมาเลียนแบบบิดาเพื่อให้บิดารัก และขณะเดียวกันก็ทำให้มารดาพอใจเขาเช่นเดียวกับพอใจในบิดา ส่วนเด็กผู้หญิงเกิดความขุ่นเคืองมารดาว่าทำให้เธอไม่มีอวัยวะเพศเหมือนเด็กผู้ชาย จึงเกิดความรู้สึกไม่รักมารดา และหันมารักบิดาแทน ด้วยความรักบิดานี้ทำให้เด็กผู้หญิงพัฒนาความเป็นหญิงของตนเพื่อให้บิดาพอใจ โดยการเลียนแบบบุคลิกภาพของมารดาซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดและเป็นที่รักของบิดามากที่สุด (นวลละอ สุมพล. 2527 : 56 – 60 ; อ้างอิงมาจาก Bem. 1981 : 353 ; Sears, Rau and Alpert. 1965)

ทฤษฎีจิตสังคม

อิริคสัน (เพียวี ผลภาค. 2539 : 46 ; อ้างอิงมาจาก Erickson. 1959 : 65 – 74) ได้เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีต่อพัฒนาการของเด็ก เด็กเริ่มเรียนรู้ที่จะใช้ความสามารถของตนเพื่อช่วยเหลือตนเอง มีความต้องการเป็นอิสระ มีความอยากรู้อยากเห็น มีความคิดริเริ่ม มีความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า มีเอกลักษณ์ของตนเอง ฯลฯ อิริคสันกล่าวว่า ครอบครัวจะเน้นแหล่งชี้แนะสิ่งต่าง ๆ ในสังคมให้แก่เด็ก ดังนั้นบิดาและมารดาจะต้องร่วมกันปลูกฝัง ส่งเสริมให้บุตรเป็นไปตามพัฒนาการของเด็ก และในขณะเดียวกันจะต้องสอนให้รู้จักตัดสินใจ รับผิดชอบและพึ่งพาตนเองให้อยู่ในสังคมได้ต่อไป

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

นักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมกล่าวว่า (พงษ์สุตา รัตนมาศมงคล. 2533 : 31 Hergenhahn. 1982 : 352 – 353 ; อ้างอิงมาจาก Sear, Maccoby and Levin. 1957 : 368 – 376) วิธีการและกระบวนการที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคม ทำให้เกิดการยอมรับลักษณะและกฎเกณฑ์ทางสังคมมาเป็นลักษณะของตน โดยที่เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมโดยการสังเกต การจำลองแบบและการฝึกฝนซึ่งใช้หลักการเสริมแรง และหลักการเชื่อมโยงทำให้เกิดการเลียนแบบ นอกจากนั้น เชียร์ แม็ก คอบบี้ และเลวิน กล่าวว่า การที่จะให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในการเลียนแบบบิดา ถ้าบิดาได้เลี้ยงดูเด็กตลอดเวลาจะทำให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้และลอกเลียนแบบบิดามา

เป็นแรงเสริมของตนเอง ถ้าหากบิดาไม่ได้เลี้ยงดูเด็กก็จะทำให้เด็กไม่มีพฤติกรรมเหล่านั้นมากระตุ้น

ทฤษฎีระบบสังคม

พาร์สัน (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Parson. 1960 : 45 – 47) กล่าวว่า บิดาเป็นบุคคลในครอบครัวที่ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในตำแหน่งผู้ตัดสินปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัว รับผิดชอบต่อความต้องการของชุมชน เช่น บทบาททางเศรษฐกิจ สังคม กฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งบทบาทของบิดานี้เป็นพฤติกรรมแบบใช้เป็นเครื่องมือ (Instrumental Role) โดยพฤติกรรมของบิดาเป็นกลไกสำคัญทำให้มารดาแสดงพฤติกรรมต่อบุตรในด้านดีหรือไม่ ซึ่งบทบาทของมารดาได้รับความไว้วางใจและเหมาะสมที่สุดในการแสดงพฤติกรรมแบบการแสดงออก (Expressive Role) และยังเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร นอกจากนี้จอห์นสัน (Hetherington and Parke. 1975 : 367; citing Johnson. 1963) ได้เน้นถึงบิดาในทฤษฎีของพาร์สันว่า มารดาเป็นบุคคลแรกที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์กับบุตรชายและบุตรหญิง แต่บิดาจะปฏิบัติต่อบุตรชายและบุตรหญิงแตกต่างกัน โดยเน้นพฤติกรรมแบบใช้เป็นเครื่องมือในบุตรชายและพฤติกรรมแบบการแสดงออกในบุตรหญิง การกระทำตนตามอย่างบิดาจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ของบทบาททั้งสอง ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการด้านบทบาททางเพศในบุตรชายและบุตรหญิง

บทบาทบิดา

ครอบครัวไทยสมัยก่อน บิดามีอำนาจในการปกครองบ้าน และมีหน้าที่หารายได้มาเลี้ยงครอบครัว โดยมีมารดาเป็นผู้บรมลี้ยงสองบุตร แต่ปัจจุบัน มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน บทบาทของบิดาและมารดาก็เปลี่ยนแปลงไป คือบิดาต้องมาช่วยมารดาทำงานหรือเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น

เนื่องจากบิดาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในสถาบันครอบครัว ซึ่ง ศรีเรือน แก้วกังวาล (ศรีเรือน แก้วกังวาล.2530) สรุปไว้ดังนี้ คือ

1. ดูแลบุตร ภรรยา ให้ได้รับความรักความอบอุ่น บรรยากาศของครอบครัวที่อบอุ่น เป็นสิ่งที่บิดาจะให้ได้ ครอบครัวที่ขาดบิดาจะรู้สึกว้าเหว่ ไม่มั่นคง ทำให้บุตรมีปมด้อย
2. เป็นกำลังทางเศรษฐกิจของครอบครัว หากขาดบิดา แล้วมารดาและบุตรจะต้องทำงานหนักมากขึ้น การที่มีบิดาอยู่ด้วยทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคงกว่า
3. ดูแลบุตรให้ได้รับการศึกษาสูง ๆ บิดา เป็นผู้ชี้แนะแนวทางการศึกษาได้
4. การเป็นผู้นำของครอบครัว ถ้าขาดบิดา แล้วจะขาดผู้นำของบุตร และครอบครัวขาดคนที่รับผิดชอบต่อครอบครัว ขาดขวัญและกำลังใจ ขาดการวางแผนการอนาคตของครอบครัว

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) พบว่าทัศนคติที่เด็กมีต่อบิดาและมารดามีความเกี่ยวข้องกับคามวิตกกังวลและปัญหาทางจิตของวัยรุ่น บิดาที่อบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นแบบใช้เหตุผลน้อย บุตรจะมีความขัดแย้งและมีปัญหากับบิดามากที่สุดและพบว่าวัยรุ่นที่มีจริยธรรมสูงเป็นผู้ที่ทัศนคติที่ดีต่อบิดา มารดา ผลการวิจัยดังกล่าว จึงแสดงความสำคัญของบิดาที่มีส่วนส่งเสริมหรือทำลายสุขภาพจิตของบุตร เฮิร์ลลอค (อัจฉรา สุขารมณ. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Hurlock. 1964) กล่าวว่า บิดามีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็กแตกต่างจากมารดา เด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมมักเนื่องมาจากมารดา ส่วนเด็กที่มีปัญหาด้านบุคลิกภาพโดยทั่วไปมักเนื่องมาจากบิดา โฟรมม์ (Lugo and Hurshey. 1976 : 150 –194 ; citing Fromm. 1974) ได้วิเคราะห์ให้เห็นว่า ความรักของบิดาเป็นความรักแบบมีเงื่อนไข เด็กจะเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามที่บิดาต้องการ จึงจะได้ความรักจากบิดา เด็กจะถูกฝึกหัดในด้านการเรียนรู้ระเบียบวินัยซึ่งเป็นส่วนสำคัญสำหรับสังคม ดังนั้นการที่เด็กจะเติบโตเป็นบุคคลที่รู้จักเหตุผล รู้ความจำเป็นที่พึงปฏิบัติ มีความเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาที่มีได้ ขอบแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นลักษณะของผู้นำที่ที่บิดาได้มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จะช่วยให้บุตรเกิดความผูกพันกับบิดา เห็นความสำคัญว่าบิดาเป็นส่วนหนึ่งของเขา ทำให้บุตรเกิดความรัก ความไว้วางใจในตัวบิดา และมีผลช่วยให้สัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดาและบุตรดีขึ้น (Lipkin. 1978 : 127) ครอบครัวที่ขาดบิดาหรือบิดาไม่สนใจบุตรเท่าที่ควรจะทำให้บุตรขาดความอบอุ่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเองไม่สามารถเลียนแบบจากใครได้ ทำให้เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมผิดปกติเป็นปัญหาทางสังคมได้ (Lynn. 1974 : 97 – 109) จะเห็นได้ว่าบิดาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อบุตร ซึ่งนักจิตวิทยาได้ให้ความสำคัญของบิดาที่จำเป็นไว้สำหรับบุตรดังนี้ (ทวีริสม์ ธนาคม. 2524 : 211)

1. บุตรจะได้เห็นแบบอย่างของบิดา เพื่อจะได้เห็นบทบาทของสามีและบทบาทของบิดาว่าเป็นอย่างไร ต้องมีความรับผิดชอบอย่างไรบ้าง
2. บุตรชายจะได้ทราบว่าเมื่อโตขึ้นจะปฏิบัติตนอย่างไร โดยการเลียนแบบบิดา ซึ่งเป็นบุคคลที่เขานับถือ
3. บุตรหญิงจะได้รู้จักบทบาทของเพศชาย และหัดปรับตัวให้เข้ากับบทบาทนั้นได้
4. บิดาช่วยปลูกฝังความเข้มแข็งและความอดทนให้แก่บุตรได้
5. บิดาที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับบุตรชาย จะทำให้บุตรไม่กลัวบิดา สามารถพูดคุยกับบิดาได้อย่างเปิดเผย กล้าที่จะขอคำแนะนำหรือคำปรึกษาจากบิดา
6. ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุตรชายกับบิดา จะช่วยให้บุตรเรียนรู้วิธีผูกไมตรีกับชายอื่นที่ต้องคบหาสมาคมด้วย
7. การที่บุตรได้เห็นความเข้มแข็ง ลักษณะความเป็นหัวหน้าครอบครัว และการเป็นผู้นำในเรื่องต่าง ๆ จะทำให้บุตรเกิดความศรัทธา อยากเลียนแบบ

ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตรจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัยและพัฒนาการของเด็ก ในระยะของปีแรกจะมีความสัมพันธ์กับมารดามาก และวัยต่อมาจะมีความสัมพันธ์กับบิดาเพิ่มขึ้น มีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบุตรในวัยขวบปีแรกถึง 6 ปี บทบาทของบิดาส่วนใหญ่จะเหมือนกับมารดา และมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งมีหลายด้าน ได้แก่ ด้านการดูแลสุขภาพกายและจิตของบุตร ด้านการอบรมสั่งสอนบุตร ด้านการเป็นที่ปรึกษาให้การศึกษาแก่บุตร หาคู่ครองให้บุตร และการเป็นสื่อกลางของครอบครัวและสังคม จะเห็นได้ว่าบทบาทของบิดามีใช้มีเพียงบทบาทด้านใดด้านหนึ่ง แต่ประกอบด้วยบทบาทด้านต่าง ๆ รวมกัน ซึ่งสรุปได้ 5 ด้าน ดังที่ เอเวอร์โซล (พงษ์สุตา รัตนมาตมงคล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Anderson. 1982 ; citing Eversol. 1974) สรุปได้ว่า

บทบาทด้านการเลี้ยงดูบุตร

การเลี้ยงดูบุตรนับได้ว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของบิดาในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะครอบครัว คู่สมรสจำเป็นต้องแยกครอบครัวมาอยู่ตามลำพัง การเลี้ยงดูบุตร จึงเป็นลักษณะที่ต้องช่วยเหลือกันระหว่างบิดาและมารดา ไม่ใช่หน้าที่เฉพาะของใครคนใดคนหนึ่ง อีกทั้งสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน บทบาทของมารดาในการเลี้ยงดูบุตรอย่างเดียวลดลงไป บทบาทใหม่ของบิดาคือ ช่วยอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น บิดาควรตระหนักถึงบทบาทของความเป็นบิดาในการอบรมบุตรวัยรุ่นให้ประพฤติตนเป็นคนดีสังคมยอมรับ ให้มีการเลือกอาชีพ เลือกในการศึกษาเล่าเรียน ดังนั้นบิดาจึงต้องดูแลและให้เด็กมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจควบคู่กันไป ในด้านร่างกายโดยการดูแลให้บุตรรู้จักเลือกอาหารที่ถูกต้อง เหมาะสม ดูแลสุขภาพร่างกายขณะปกติและขณะเจ็บป่วยให้มีการพักผ่อนเพียงพอรู้จักป้องกันตนจากอันตรายและการติดโรคและได้รับการรักษาอย่างฉับพลันและเหมาะสม ส่วนในด้านจิตใจโดยการรับฟังความคิดของบุตร การยอมรับสภาพอารมณ์และจิตใจของ บุตรสนพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร และเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจของบุตรได้ (พงษ์สุตา รัตนมาตมงคล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Anderson. 1982 : 9, 4 – 15)

บทบาทด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม

บิดามีความสำคัญเพราะเป็นตัวแทนที่นำศรัทธาของบุตร ลักษณะบุคลิกภาพส่วนใหญ่ไม่ได้ถ่ายทอดทางยีนส์ไปจากบิดาและมารดาโดยตรง แต่เกิดจากการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ที่จะหล่อหลอมพฤติกรรมให้เหมือนพฤติกรรมของบุคคลอื่น ก็คือการเลียนแบบจากตัวแบบ และบุคคลแรกที่จะเป็นตัวแบบสำหรับบุตรก็คือ บิดามารดา ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์กล่าวว่า เด็กอายุประมาณ 3 ถึง 6 ขวบ เด็กเรียนรู้ที่จะเลียนแบบบทบาททางเพศของตนตามที่สังคมคาดหวังคือ เด็กชายจะเลียนแบบพฤติกรรมของบิดา ส่วนเด็กหญิงจะเลียน

แบบพฤติกรรมของมารดา (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; นวลละออ สุภาผล. 2527 : 56 – 58) ซึ่งโรบิสคอน และสก๊อต (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Robischon and Scott. 1969 : 55) กล่าวว่า บิดามีบทบาทในการเป็นแบบอย่างทางสังคมและอาชีพการงานของบุตร บิดาจะมีอิทธิพลเกี่ยวกับการเป็นตัวแบบทางด้านบทบาทต่อบุตรชายมากกว่าบุตรหญิงในระยะแรกเด็กผู้ชายที่บิดาให้ความรักความอบอุ่น ให้การสนับสนุนจะทำให้บุตรชายมีมนุษยสัมพันธ์ มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความสามารถเป็นผู้นำได้ดีกว่าเด็กคนอื่น ส่วนในเด็กผู้หญิงก่อนวัยเรียนที่ขาดบิดามีแนวโน้ม ที่จะเกิดลักษณะขี้อายและก้าวร้าวในระยะวัยรุ่น (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Craig. 1980 : 250 – 251) นอกจากนี้ยังพบว่าครอบครัวที่ขาดบิดาบุตรจะมีความวิตกกังวลสูง ว้าวุ่น และขาดกำลังใจ เมื่อบุตรเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นจนพบปัญหารอบด้าน ทั้งความแปลกใหม่ของความเจริญเติบโตทางกายและความแปลกใหม่ของประสบการณ์รอบตัวมีข้อสังเกตหลายอย่างที่บิดาจะให้ความกระจ่างแก่บุตรได้ดีกว่ามารดา แต่เมื่อบุตรต้องถูกแยกให้ห่างจากบิดาอันเป็นที่พึ่งทางใจ จึงไม่มีใครที่จะช่วยชี้แนะหรือตอบข้อข้องใจให้กับตนได้ ดังนั้นบิดาจึงเป็นบุคคลใกล้ชิดที่วัยรุ่นมีความเชื่อถือ ชื่นชมและยกย่องว่าเป็นบุคคลสำคัญในชีวิต และยังเป็นผู้อบรมสั่งสอนเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ และการลงโทษเมื่อบุตรกระทำความผิด ซึ่งเป็นบรรทัดฐานที่พิจารณา โดยกำหนดวัตถุประสงค์ไปยังการกระทำต่อบุคคล โดยทั่วไปมากกว่าเป็นความรู้สึกส่วนบุคคล หรือเฉพาะกลุ่มเพื่อน (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Hoffman. 1961 : 372 – 373)

การที่บิดาอบรมสั่งสอนกฎระเบียบต่าง ๆ ของสังคมก็เพื่อให้บุตรรู้จักค่านิยมบรรทัดฐานและวัฒนธรรมทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคมได้ หากบิดาเคร่งครัดไม่ชอบสังคม จะทำให้บุตรเป็นคนหุนหันและไม่ชอบสังคมเช่นกัน ส่วนบิดาที่ให้ความอบอุ่นแก่บุตรจะทำให้บุตรเข้ากับคนอื่นได้ง่ายและมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น ดังนั้นบิดาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความรู้สึกของบุตรต่อสังคม เพื่อให้มีพฤติกรรมที่อยู่ในมาตรฐานของสังคมและสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่ยอมรับโดยการกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ สำหรับบุตร การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและเป็นแบบอย่างทางด้านระเบียบวินัย (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Anderson. 1982 : 9) ซึ่งบิดาจะต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีและถ่ายทอดแบบฉบับที่ดีให้แก่บุตร ด้วยการมีความสัมพันธ์ที่อบอุ่นทำตัวอย่างให้เห็นอย่างสม่ำเสมอเสมอปลาย

บทบาทด้านการแก้ปัญหา

พาร์กอด พาร์สัน กล่าวว่า บิดาเป็นบุคคลภายในครอบครัวซึ่งอยู่ในตำแหน่งเป็นผู้แก้ปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัว (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Benson. 1985 : 28) ได้แก่ การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร การช่วยเหลือบุตรในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การแก้ปัญหาเมื่อเกิดการขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดยปกติแล้วบิดาค่อนข้างห่างเหินจากครอบครัว เนื่องจากหน้าที่การงาน แต่เมื่อมีเวลาว่างจากการทำงาน เช่น ในตอนเย็น หรือวันหยุดสุดสัปดาห์ บิดาจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัว การวางแผนต่าง ๆ (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Robischon and scott. 1969 : 55) บิดามักจะมีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่ามารดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชนภายนอก แต่มารดาจะเป็นที่ปรึกษาของบิดาโดยสามารถเจรจาตกลงกันได้ มิใช่ว่าไร้อำนาจเสียเลย (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Benson. 1985 : 26) นอกจากนี้บทบาท ของบิดา มารดา ในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับบุตรแตกต่างกันไปตามลักษณะของปัญหา อาจจะเป็นปัญหาทางด้านร่างกาย ด้านการคบเพื่อน ด้านการเรียน หรือด้านอื่น ๆ จากการศึกษาของ แฮส (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Horna and Lupri. 1987 : 69 – 70 ; citing Hass. 1981) ซึ่งได้ศึกษาบิดาชาวสวีเดน และแคนาดา พบว่า บทบาทของบิดาในการแก้ปัญหาเด่นกว่ามารดาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านระเบียบวินัย ส่วนมารดาจะเด่นกว่าบิดาในด้านการแก้ปัญหาทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวันของบุตร ในเด็กวัยรุ่นการเกิดปัญหาส่วนใหญ่แล้วเกิดจากตัวเด็กเอง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลของฮอร์โมนทำให้วัยรุ่นเกิดความวิตกกังวล ถ้าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจจะทำให้เกิดปัญหาทางด้านจิตใจ เป็นคนเก็บตัว ไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่สังคม อาจเกิดโรคจิต โรคประสาท ฉะนั้นบิดาต้องช่วยแก้ไข แนะนำวัยรุ่นให้เข้าใจความเปลี่ยนแปลงที่เขาประสบอยู่เพื่อช่วยลดปัญหาและทำให้เขาสามารถอยู่ในสังคมได้ต่อไป (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 : 27 – 28) วัยรุ่นมีความต้องการความช่วยเหลือเวลาที่เขาเดือดร้อน ต้องการกำลังใจ ความเมตตากรุณา ความเข้าใจและเห็นใจเมื่อเขาประสบปัญหา ต้องการความรัก การปลอบใจเมื่อประสบกับความทุกข์ร้อน (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 : 56) ดังนั้นบิดาควรช่วยเหลือบุตรในการแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่การที่บิดาจะเข้าไปรวมแก้ปัญหาให้บุตรนั้น บิดาควรส่งเสริมให้บุตรแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยไม่ได้ช่วยเหลือบุตรโดยตรง แต่กระทำโดยการให้กำลังใจแก่บุตรให้มีความรักความอบอุ่น แสดงความเข้าใจเห็นใจ พร้อมเสมอที่จะให้คำแนะนำที่น่าฟัง และช่วยเหลือบุตรในโอกาสที่เหมาะสมอย่างมีเหตุผล (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Phisalaphong and Vanindananda. 1985 ; citing Lynn, Boerger. 1971)

บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

บิดาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดและเป็นบุคคลแรกที่จะช่วยเหลือครอบครัวทางเศรษฐกิจ โดยส่วนใหญ่แล้วบิดาจะเป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Bowlby. 1968 : 2 ; Benson. 1985 : 26) บิดาเป็นผู้สนองความต้องการของมารดา และบุตรในด้านวัตถุ สิ่งของ และกำลังทรัพย์ บิดาจะมีความคับข้องใจมากเมื่อพบว่า รายได้ของเขาไม่เพียงพอกับรายจ่ายของครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับบุตร (เพยาร์ ผลภาค. ม.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก Bell. 1967 : 404 ; citing Winch. 1952) ถึงแม้ว่าในปัจจุบันที่ภาวะสังคมเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปโดยที่มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน แต่บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบิดาต่อครอบครัวก็มิได้ลดลง บิดายังคงมีบทบาทเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว เช่นเดิม จากผลการศึกษาของ เกลียว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ (2526 : 9) พบว่า ทั้งบิดาและมารดาต่างให้ความเห็นตรงกันว่า การขาดบิดาทำให้ครอบครัวขาดรายได้ ดังนั้นบิดาจึงควรให้ความสำคัญต่อการหารายได้ของครอบครัว มีความสนใจในโปรแกรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว และหารายได้เมื่อบุตรเจริญเติบโตขึ้น

บทบาทด้านสันตนาการ

บิดามีบทบาทมากกว่ามารดาในการจัดกิจกรรมให้แก่บุตร (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Horna and Lupri. 1987 : 69 ; citing Hass. 1981) เมื่อบิดามีเวลาว่างจากหน้าที่การงาน บิดาจะเข้ามามีส่วนร่วมในการเล่นต่าง ๆ ของบุตร (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Robischon and Scott. 1969 : 55) นอกจากนี้บิดาจะเป็นผู้ชักนำบุตรให้รู้จักสังคมภายนอกบ้าน พาบุตรไปเที่ยว (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Park. 1981 : 113) วัยรุ่นบางคนอาจชอบเก็บตัวอยู่ตามลำพัง เพื่อต้องการสร้างความเข้าใจในตนเอง แต่เมื่อต้องการออกไปสู่สังคมก็ชอบสังคมที่กว้างขวางออกไปจากครอบครัว ธรรมชาติของวัยรุ่นมักชอบสมาคมกับเพื่อน ๆ ทั้งที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศมากกว่าจะอยู่ใกล้ชิดกับบิดามารดา ชอบความสนุกสนาน จึงทำให้สมาชิกในครอบครัวเห็นห่างจากกัน วัยและความสนใจมีความแตกต่างกันมากขึ้นจากเมื่อบุตรเป็นเด็ก ส่วนบิดามารดาก็มีกำลังร่างกายน้อยลง หรือมีเวลาว่างไม่เพียงพอ เนื่องจากภาระอย่างอื่น โอกาสที่จะพักผ่อนหย่อนใจร่วมกันจึงมีน้อยลงถ้าจะให้สมาชิกในครอบครัวมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน การจัดให้มีโอกาสไปพักผ่อนหย่อนใจร่วมกันจะช่วยได้มาก เช่น การออกไปรับประทานอาหารนอกบ้าน การไปทัศนจร การไปพักผ่อน การไปชมทัศนียภาพ ธรรมชาติที่สวยงาม เช่น ชายทะเล ภูเขา น้ำตก และสวนสาธารณะ เป็นต้น ความสำคัญคือต้องจูงใจให้สมาชิกมีความต้องการที่จะพักผ่อนร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อสันตนาการร่วมกัน (นิยม บุญมี 2530 : 129) ดังนั้นบทบาทของบิดาในด้านสันตนาการจึงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในยามว่างให้แก่สมาชิกในครอบครัว บิดาควรหาเวลาว่างเพื่อพักผ่อนหย่อนใจกับครอบครัว จัดสถานที่

ภายในบ้านเพื่อนให้สมาชิกในครอบครัวได้ร่วมกิจกรรมกัน หรือเพื่อให้บุตรได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อน รักษาสมรรถภาพร่างกายให้ด้อยอยู่เสมอเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมกับบุตร วางแผนให้สมาชิกครอบครัวได้ร่วมกันสร้างสรรค์ส่งเสริมให้บุตรใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สนใจการใช้เวลาว่างของบุตร พร้อมทั้งแนะนำให้บุตรรู้จักใช้เวลาว่างให้ถูกต้องเพื่อสร้างสรรค์ตนเอง (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Anderson. 1982 : 21 – 22) นอกจากนี้ถ้าเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนจะทำให้วัยรุ่นมีประสบการณ์ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือแนะนำและให้โอกาสในการตัดสินใจ ให้เป็นผู้รับผิดชอบจะช่วยให้วัยรุ่นได้รู้จักมองการณ์ไกลและมีค่านิยมที่ถูกต้อง สร้างสรรค์สังคมเป็นอย่างดี (ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคนอื่นๆ. 2528 : 5)

บทบาทของมารดา

บทบาทของมารดาได้กล่าวรวมไว้กับบทบาทของบิดามารดาแล้วในตอนต้น ซึ่ง

โฟรมม์ (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Lugo and Hueshey. 1976 : 150 – 194 ; citing Fromm. 1974) ได้กล่าวว่า ความรักของบิดาและมารดานั้นแตกต่างกัน มารดาเป็นผู้ให้ความรักอย่างไม่มีเงื่อนไข ไม่ว่าบุตรจะดีจะชั่วอย่างไร ก็พร้อมที่จะให้อภัยเสมอ และมารดาจะมีความใกล้ชิดกับบุตรมากกว่าบิดา การปฏิบัติของมารดาต่อบุตรจะมีผลกระทบต่อจิตใจและการพัฒนาบุคลิกภาพของบุตร ดังงานวิจัยของ วรณวดี ม้าลำพอง (รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์. 2531 : 47 ; อ้างอิงมาจาก วรณวดี ม้าลำพอง. ม.ป.ป.) ที่พบว่ามารดาเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับบุตรมากที่สุด และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญาของบุตร มารดาเป็นศูนย์กลางของปฏิกิริยาสัมพันธ์ของบุตร การแสดงออกทุกอย่างของมารดาต่อบุตรทั้งทางวาจา และท่าทาง จะมีผล ต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุตรทั้งหมด จากงานวิจัยเรื่องการสอนลูกให้ฉลาด เขียนไว้ว่า “บุคคลที่สำคัญที่สุดในครอบครัวที่จะให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรคือ มารดา เนื่องจากเป็นผู้มีความใกล้ชิด และมีความผูกพันอันลึกซึ้งมากกว่าบุคคลอื่น คำพูด การกระทำ ความรู้สึกของมารดาจะส่งผลกระทบต่อบุตรอย่างละเอียดอ่อน” (รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์. 2531 : 47 – 48) บทบาทสมัยใหม่ของมารดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ก็คือ ให้บุตรเป็นคนที่สามารถแก้ปัญหาของตนเองได้ ต้องสร้างบรรยากาศในบ้านให้เต็มไปด้วยความสุขสดชื่นและความรัก เพื่อช่วยให้บุตรรู้สึกอบอุ่นมั่นคง ปราศจากความหวาดกลัวและกังวลใจ และสร้างสิ่งแวดล้อมในบ้านให้เป็นสิ่งเร้าเพื่อช่วยในการเจริญเติบโตทางจิตโดยพยายามหาเวลาว่างสนุกละเล่นกับบุตร เป็นเพื่อนเล่น เพื่อนคุย และตอบคำถามของเขาได้ทุกโอกาส การที่มารดาจะแนะนำบุตรด้วยความเข้าใจและมองเห็นทัศนะของบุตรได้อย่างแจ่มกระจ่างนั้น มารดาจะต้องเป็นคนใจเย็น แก้ปัญหาได้อย่างสงบและมีอารมณ์ขัน อ่อนโยน และยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ บุตรที่มีมารดาเช่นนี้จะเป็นผู้ที่มีสมรรถภาพสูง เจริญเติบโตอย่างเต็มที่ รู้จักปรับอารมณ์ของตนได้อย่างผู้ใหญ่ รักและไว้วางใจในบิดามารดา ความรู้สึกอบอุ่นนี้เป็นกำลังใจที่จะช่วยให้เขาประสบ

ความสำเร็จ รู้จักแสดงความรู้สึกหรือข้อคิดเห็นของเขาอย่างเสรี คิตริเริ่ม สามารถที่จะจัดการกับตนเองและกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ กล่าวได้ว่าเด็กเช่นนี้จะเจริญเติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ (วันเพ็ญ พิศาลวงศ์. 2536 : 169 ; อ้างอิงมาจาก ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2530)

โดยเฉพาะบทบาทของมารดา ลินเวอร์ และซิลเวอร์เบิร์ก (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Linver and Silverberg. 1995) ได้ทดสอบพบว่าการอบรมสั่งสอนของมารดา, การควบคุมทางจิตใจ และการทำให้เด็กเคารพนับถือ สามารถทำนายปัญหาต่อพฤติกรรมทั้งหมด พฤติกรรมผิดกฎหมาย การนับถือตนเอง การพึ่งตนเอง ของวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามารดามีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตรมาตั้งแต่เล็กจนโต ถึงแม้ว่าในปัจจุบันมารดาจะต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัว แต่เมื่อกลับถึงบ้านก็ยังต้องใช้เวลาและแรงงานอีกส่วนหนึ่งดูแลกิจการในครอบครัว อบรมเลี้ยงดูบุตร ปรนนิบัติสามี ต้องเผชิญกับความเครียดต่าง ๆ และทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร โดยที่บิดาเข้ามามีส่วนช่วยเลี้ยงดูบุตร ทำให้บุตรมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและทางด้านจิตใจ ได้รับความอบอุ่นทั้งจากบิดาและมารดา จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กได้แก่ ความรักของมารดา ความรักของบิดา การเลี้ยงดูของมารดา การเลี้ยงดูของบิดา วินัยของบิดาที่ใช้เพื่อให้บุตรเชื่อฟังคำสั่งสอน และความรักใคร่ปรองดองระหว่างบิดามารดา (ทองหล่อ สุวรรณภาพ. 2521 : 49)

ถึงแม้ว่าบิดามารดาส่วนมากยังคงยึดบทบาทเดิมอยู่ก็ตาม แต่หลายคู่ดำเนินตามบทบาทใหม่หรือใช้ควบคู่กันไปกับบทบาทเดิม ตามข้อคิดเห็นเก่านั้น มารดามีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตร และดูแลงานบ้านเป็นส่วนใหญ่ (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Fishbein. 1984 : 320) แต่เมื่อค่านิยม เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งลักษณะของครอบครัวเปลี่ยนไป ทำให้มีผลกระทบต่อบทบาทของบิดามารดา ครั้นเมื่อผู้หญิงมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมผู้ชาย ทำให้บิดามารดาต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว มารดาจึงมีเวลามาดูแลงานบ้านและเลี้ยงดูบุตรน้อยลง ดังนั้นบิดาจึงต้องมีส่วนช่วยในการดูแลงานบ้านและเลี้ยงดูบุตรร่วมกับมารดา (เพยาร์ ผลภาค. 2539 : 36 ; อ้างอิงมาจาก Winston. 1989 : 59) การที่บิดามีส่วนช่วยอบรมเลี้ยงดูบุตร จะช่วยพัฒนาจิตใจ ของบุตรได้มากกว่ามีมารดาเป็นผู้อบรมแต่ผู้เดียว เด็กหญิงหรือเด็กชายที่มีแต่เพียงความอ่อนโยนอ่อนหวาน และลักษณะอื่นๆ อันเป็นลักษณะของหญิงมักเป็นผู้ที่ห่างไกลบิดาถ้าหากว่าบิดาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายอาจจะมีความมอดทน กล้าหาญ และมีลักษณะอื่นอันเป็นลักษณะโดยทั่วไปของชาย ฉะนั้นเด็กหญิงและเด็กชายจึงต้องเห็นแบบอย่างของผู้ใหญ่ชาย เพราะจะทำให้เขาสามารถสร้างความนึกคิดในบทบาทของสามีหรือพ่อได้อย่างถูกต้อง เด็กชายจะทราบว่าเขาควรปฏิบัติตนอย่างไรเมื่อเป็นผู้ใหญ่ ส่วนเด็กหญิงก็จะรับรู้บทบาทของชาย ไม่เกิดความคับข้องใจและการปรับตัวให้เข้ากับบทบาทของชายได้ (วันเพ็ญ พิศาลวงศ์. 2536 : 168)

วัยรุ่นเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อแห่งชีวิต คืออยู่ในวัยระหว่างเริ่มเป็นหนุ่มสาวและกำลังจะเริ่มเป็นผู้ใหญ่ มีการเจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และอารมณ์ ดังนั้นวัยรุ่นจึงควรได้รับความเอาใจใส่จากบิดามารดาซึ่งจะช่วยนำวัยรุ่นไปสู่การพัฒนาครบทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจริยธรรม สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดีและสามารถพัฒนาตัวเองให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพและมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคม (เพยาร์ ผลภาค. 2539 : 45)

บทบาทของบิดาและมารดาในปัจจุบัน ถือว่าทั้งบิดาและมารดาจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อเด็กเท่า ๆ กัน เนื่องจากมารดามีโอกาสออกไปทำงานนอกบ้านเท่า ๆ กับบิดา และเป็นผู้นำครอบครัวเทียบเท่าบิดา ในทางกลับกันบิดาก็มีโอกาสที่จะต้องช่วยมารดาดูแล อบรมเลี้ยงดูบุตร หรือแม้กระทั่งดูแลบ้านยามที่มารดาออกไปทำงานนอกบ้านไม่มีเวลาอยู่ที่บ้าน และส่วนใหญ่งานวิจัยและสังคมก็ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเด็กในส่วนบทบาทครอบครัว หรือบทบาทของบ้าน ซึ่งถือเป็นสถาบันแรกที่มีความสำคัญและใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับบทบาทของครอบครัวก็คือ บิดาและมารดานั่นเอง ดังนั้นบทบาทของบิดาและมารดาจึงเป็นบทบาทร่วมกัน การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่ามารดาในปัจจุบัน ควรจะมีบทบาทเดียวกับบิดาตามที่ได้ศึกษาและประมวลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงใช้บทบาทของบิดาทั้ง 5 ด้านของเอเวอร์โซล ที่สรุปไว้ในบทบาทของบิดา นำไปใช้เป็นบทบาทของมารดาด้วยเช่นกัน

จากเอกสารข้างต้นสรุปได้ว่า ทั้งบิดาและมารดาเป็นผู้มีอิทธิพลและวางแนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพของบุตร ทำให้บุตรมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ ซึ่งบิดาและมารดาต้องรับรู้ถึงบทบาทของตนเองที่พึงปฏิบัติต่อบุตรเป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และสันตนาการ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาและการปรับตัวกับเพื่อนของเด็กวัยรุ่น

เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทบิดา บทบาทมารดาและพฤติกรรมการปรับตัวกับเพื่อนของเด็กวัยรุ่นยังมีน้อย ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมงานวิจัยที่มีตัวแปรใกล้เคียงกับบทบาทบิดา บทบาทมารดา เช่น การอบรมเลี้ยงดู และตัวแปรใกล้เคียงกับการปรับตัวกับเพื่อน เช่น การปรับตัวโดยรวม การพึ่งพาเสพติด พฤติกรรมแก๊งเพื่อน โดยเรียงจากตัวแปรที่มีความใกล้เคียงมากไปหาตัวแปรที่มีความใกล้เคียงน้อยเพื่อให้เห็นถึงอิทธิพลของบทบาทบิดา บทบาทมารดาที่มีต่อบุตรชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เรตซ์ฟอร์ด (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Biller. 1981 : 537 ; citing Perford. 1964) ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบผลการรักษาเด็กที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ระหว่างเด็กที่ขาดบิดากับเด็กที่รายงานว่าบิดาบกพร่องในบทบาทการเป็นบิดา พบว่าการรักษา ได้ผลดีในเด็กที่ขาดบิดามากกว่าเด็กที่รายงานว่าบิดาบกพร่องในบทบาทการเป็นบิดา

ลีโอนาร์ด (เพียว ผลิต. 2524 ; อ้างอิงมาจาก Biller. 1981 : 338 – 339 ; citing Leonard. 1966 : 332) พัฒนาการลักษณะความเป็นหญิง มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับพฤติกรรม ที่บิดาแสดงแก่บุตร ถ้าบิดาไม่มีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูบุตร บุตรหญิงอาจจะจินตนาการรูปแบบและพฤติกรรมของบิดาซึ่งจะส่งผลต่อมาในระยะวัยรุ่น ทำให้บุตรวัยรุ่นหญิงมีบุคลิกภาพ เบี่ยงเบนและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ตรงกันข้ามถ้าบิดามีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูบุตร จะเปิดโอกาสให้บุตรหญิงได้ใกล้ชิดและสังเกตพฤติกรรมของบิดา ส่งผลให้บุตรหญิงมีความลำบาก ส่วนตัว มีความภาคภูมิใจในตนเอง แลพัฒนาความสามารถทางสังคม

สเติ่นเบอร์ก และคนอื่น ๆ (Steinberg and others. 1991 : 19 – 36) ได้ทดลองจาก ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจอย่างมีเหตุผลของบิดามารดา (Authoritative Parenting) กับการปรับตัวของวัยรุ่น โดยคำนึงถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ ซึ่ง กลุ่มตัวอย่างได้แบ่งเป็นด้านฐานะเศรษฐกิจกับสังคมและด้านเชื้อชาติที่แตกต่างกัน ที่ได้มาจาก โรงเรียนระดับไฮสคูลประมาณ 10,000 โรงเรียน โดยวัดจากนักเรียนในเรื่องเบื้องหลังสภาพ ครอบครัว, พฤติกรรมของบิดามารดา และการปรับตัว 4 แบบ คือ การแสดงออกในโรงเรียน, การพึ่งตนเอง, ความเศร้าซึม และความเหลวไหลไม่รับผิดชอบ จาก 16 สภาพสิ่งแวดล้อม และ ผลการวิเคราะห์ถูกนำมาจากคะแนนการปรับตัวระหว่างกลุ่มที่ถูกใช้อำนาจอย่างมีเหตุผลกับ กลุ่มที่ไม่ถูกใช้อำนาจอย่างมีเหตุผล ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการใช้อำนาจอย่างมีเหตุผลของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของวัยรุ่นเหนือกว่าปัจจัยทางฐานะ เศรษฐกิจของสังคม, เชื้อชาติ, โครงสร้างครอบครัว

เอ็ดการ์ – สมิท, ซูซาน เอลิซาเบท (Edgar – Smith, Susan Elizabeth. 1998) พบ ว่า ลูกสาว ในวัยรุ่นตอนต้น จะให้ความสำคัญต่อข้อกำหนดที่แม่สร้างขึ้น มากกว่า วัยรุ่นตอน กลางและตอนปลาย ส่วนลูกสาวในวัยรุ่นตอนปลาย จะให้ความสำคัญต่อข้อกำหนดที่พ่อสร้าง ขึ้น มากกว่า วัยรุ่นตอนต้นและตอนกลาง การกำหนดข้อปฏิบัติ ระหว่างผู้ปกครองกับบุตร จะ ทำให้เกิดการสื่อสารกันมากขึ้น ลดข้อขัดแย้งเกิดความผูกพันและสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว

วิลเลียม, เทอเรซา ดันนี เอ็ดดิงตัน (Williams, Terresa Deanne Eddington. 1999) พบว่า วัยรุ่นที่ไม่ใช่ยาเสพติดหรือแอลกอฮอล์ รายงานว่า มีความผูกพันในครอบครัว และความสามารถในการปรับตัว สูงกว่า วัยรุ่นที่พึ่งยาเสพติดและแอลกอฮอล์ และรายงานว่ามี การสื่อสาร ระหว่างพ่อกับวัยรุ่นสูงกว่าด้วยเช่นกัน

บาร์เบอร์ ชาดวิกส์ และเออร์เตอร์ (Prnyuho19. 1992 : citing Barber Chadwick and others. 1992) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของบิดามารดาที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันกับการสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุตรวัยรุ่นโดยศึกษาจากชาวอเมริกันและชาวเยอรมัน พบว่าในกลุ่มชาวอเมริกัน การสนับสนุนจากบิดามารดา สภาพทางกายภาพ และความสัมพันธ์อันดีมีอิทธิพลอย่างมากต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

ลินเวอร์ และซิลเวอร์เบอร์ก (Linver and Silverberg. 1995) ได้ทดสอบว่าการอบรมสั่งสอนของมารดา การควบคุมทางจิตใจ และการทำให้เด็กเคารพนับถือ สามารถทำนายปัญหาพฤติกรรมทั้งหมด พฤติกรรมผิดกฎหมาย การนับถือตนเอง การพึ่งตนเอง และอาการทางจิตในเด็กวัยรุ่นอายุ 13 – 14 ปี แสดงให้เห็นว่าบทบาทของมารดามีส่วนร่วมด้วยคือ การทำให้เด็กเคารพนับถือ และการไม่ควบคุมทางจิตใจ เป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดต่อการนับถือในตนเองสูงกว่าอาการทางจิตน้อยกว่า และการพึ่งตนเอง ของเด็กวัยรุ่นมากกว่า ทั้งนี้ระดับของการพึ่งตนเองนี้สามารถที่จะถูกทำนายได้จากบทบาทการอบรมสั่งสอนของมารดา เทียบเท่ากับการควบคุมทางจิตและการทำให้เด็กเคารพนับถือ

โฮลเมส, ซาร่าห์ เอลิซาเบท (Holmes, Sarah Elizabeth. 1996.) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธ์ภาพของแม่และลูกสาว กับความต่อต้านบทบาทของตนเองในลูกสาว พบว่า แม่กับลูกสาวที่มีสัมพันธ์ภาพแบบ 2 ทาง จะทำให้บุตรหญิงมีความต่อต้านบทบาทของตนเองน้อยกว่าสัมพันธ์ภาพแบบทางเดียว โดยการต่อต้านบทบาทของบุตรหญิงทำนายได้จากการรับรู้ในเรื่องสุขภาพของตน ระดับความเครียด และระดับการหล่อหลอมประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับแม่ สัมพันธ์ภาพที่มีผลต่อความต่อต้านบทบาทมากที่สุดคือ การเอาใจใส่ดูแลเบื้องต้นที่แม่มีต่อลูกสาว

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1978 : 661) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาของเด็ก พบว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยวิธีประชาธิปไตย กล่าวคือ ให้ความรัก ความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม สามารถพึ่งตนเอง สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตราธิปไตย จะทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความรู้สึกอบอุ่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

ส่วนแมคโคบี และมาร์ติน (ใจทิพย์ พวงทอง. 2540 : 41 ; อ้างอิงมาจาก Macoby and Martin. 1983) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาตั้งกฎเกณฑ์ให้เด็กปฏิบัติตาม แต่สนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็นได้และอธิบายเหตุผลในการให้เด็กปฏิบัติหรือไม่ให้ปฏิบัติสิ่งใด ซึ่งเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการกึ่งประชาธิปไตย หรือใช้อำนาจอย่างมีเหตุผล (Authoritative Parenting) จะทำให้เด็กมีลักษณะไม่พึ่งพาผู้อื่น เชื่อมั่นในตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นมิตร และให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

งานวิจัยภายในประเทศ

๗ พงษ์สุตา รัตนมาศมงคล (2533) ได้ศึกษาทัศนคติต่อบทบาทการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะ ด้านการปรับตัวของวัยรุ่น จึงพบว่าทัศนคติของบิดาต่อบทบาทของการเป็นบิดารวม และบางด้านย่อย มีความสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะด้านการปรับตัว ทั้งในกลุ่มรวมและเมื่อแยกกลุ่มชายหญิง

๘ เพียว ผลภาค (2539) ศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา การปรับตัวกับเพื่อน กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น พบว่าบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา และการปรับตัวกับเพื่อน สามารถร่วมกันทำนาย ความรู้สึกมีคุณค่า ในตนเองได้ในวัยรุ่นทุกกลุ่ม ยกเว้นในวัยรุ่นเพศชาย บทบาทของบิดา ไม่สามารถร่วมทำนายความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองได้

๙ สายวรินทร์ จินนุติ (2541) ศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาในฐานะตัวทำนายพฤติกรรมการปรับตัวเด็กปฐมวัยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า บทบาทของบิดา บทบาทของมารดาในด้านต่าง ๆ สามารถทำนายบุคลิกลักษณะด้านการปรับตัวของเด็กวัยก่อนเรียน โดยจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเพศและอายุของเด็ก ดังนี้ บทบาทบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตรและด้านสันตนาการ กับบทบาทมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการแก้ปัญหาและด้านสันตนาการ สามารถทำนายพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวมของเด็กปฐมวัยได้ เด็กชายอายุ 4-5 ปี และเด็กหญิงอายุ 5-6 ปี บทบาทบิดา บทบาทมารดา สามารถทำนายพฤติกรรมการปรับตัวทั้งในด้านรวมและด้านย่อยทุกด้าน เด็กชายอายุ 5-6 ปี และเด็กหญิงอายุ 4-5 ปี ส่วนใหญ่บทบาทมารดาเท่านั้นที่สามารถทำนายพฤติกรรมการปรับตัวในด้านรวมและด้านย่อยทุกด้าน

๑๐/สมาน กำเนิด (2520 : 36) ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็กพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทำให้เด็กมีลักษณะการปรับตัวดีกว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และแบบเข้มงวด กวดขัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพวงสร้อยวรกุล (2522 : 67) ที่ศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหา ในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดสงขลา พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและแบบเข้มงวดกวดขัน มีปัญหาการปรับตัวมากกว่านักเรียนที่ได้รับ

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่วนนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีปัญหาการปรับตัวใกล้เคียงกัน

ประวิทย์ หลักบุญ (2528 : 67 – 71) ได้ศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อการใช้กลไกป้องกันตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบประชาธิปไตย จะมีการใช้กลไกป้องกันตนเองแบบก้าวร้าว และแบบประนีประนอมแตกต่างกัน แต่ใช้กลไกป้องกันตนเองแบบถอยหนีไม่แตกต่างกันและนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะมีความสัมพันธ์ทางบวกค่อนข้างสูงกับการใช้กลไกป้องกันตนเองแบบก้าวร้าว ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกค่อนข้างสูงกับการใช้กลไกป้องกันตนเองแบบประนีประนอม

เสาวลักษณ์ เลิศดำรงค์เดช, ศิริพร ทองป่อ และจิรัชกุล (2513 : 1 – 3) ได้ศึกษาสุขภาพจิตเด็กและเยาวชน และงานสาธารณสุขมูลฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดขอนแก่น จำนวน 621 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดา มารดา มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาด้านสุขภาพจิตสูงกว่าวัยรุ่นที่อยู่กับบิดา มารดา

วัชร ทรัพย์มี (2530) ศึกษาพบว่า การที่วัยรุ่นปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้นั้นมีสาเหตุใหญ่ มาจากปัญหาเกี่ยวกับสภาพจิตโดยมีปมด้อย หรือ ความไม่สบายใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น ครอบครัวแตกแยก ผลการเรียนไม่ดี รูปร่างหน้าตาไม่ดี สภาพครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำ จะมีผลต่อการปรับตัว และนำไปสู่ปัญหาความประพฤติที่ขัดต่อสังคมและปัญหาทางอารมณ์ด้วย

จารุพร แสงเป่า (2534 : 74 – 75) ศึกษาพบว่า สถานภาพการสมรสของบิดามารดากับระดับสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาลไม่มีความสัมพันธ์กัน และนักศึกษาพยาบาลที่มีสถานภาพสมรสของบิดาอยู่ร่วมกันมีปัญหาสุขภาพจิตมากที่สุด อาจเนื่องมาจากนักศึกษาพยาบาลที่อยู่ต่างจังหวัดต้องเข้ามาในกรุงเทพฯ ต้องแยกจากบิดา มารดามาอยู่กับญาติ หรือหอพัก ทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดปัญหาสุขภาพจิตขึ้นได้

ศุภลักษณ์ พงศพิศสิทธิ์ (2534 : 167) ได้ศึกษาสุขภาพจิตและพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง พบว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาหย่าร้างกันมีพฤติกรรมชอบแกล้งเพื่อนมากกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาไม่ได้หย่าร้างกัน และนักเรียนที่มาจากครอบครัวหย่าร้างกันมีมนุษยสัมพันธ์น้อยกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาไม่ได้หย่าร้างกัน

วรารัตน์ ประสิทธิธัญกิจ (2537 : 90) ศึกษาพบว่านักเรียนโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีสภาพครอบครัวปกติ และครอบครัวแตกแยก มีการปรับตัวด้านบ้านและครอบครัว ด้านการเงิน การงาน และอนาคตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านสุขภาพและพัฒนาการทางกาย ด้านโรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั่วไป และด้านความกังวลเกี่ยวกับตนเอง ไม่แตกต่างกัน

ชินวัฒน์ นิจนตร (2526 : 173 – 196) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพเชิงจิตสังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า วัยรุ่นจากครอบครัวแตกแยกและจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำมีสุขภาพจิตเสื่อกว่าวัยรุ่นจากครอบครัวปกติ

จากงานวิจัยข้างต้น จะเห็นได้ว่า บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการปรับตัว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจเรื่องบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา ต่อการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น เนื่องจากเพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก การสามารถได้รับการยอมรับจากเพื่อนสามารถพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสมในวัยรุ่นได้ดียิ่งขึ้น บทบาทของบิดา มารดาจึงสำคัญต่อการส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นอย่างยิ่ง

สมมติฐานในการศึกษา

1. บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาทั้งในกลุ่มและเฉพาะกลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย กลุ่มโรงเรียนชาย กลุ่มโรงเรียนหญิงและกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาโดยรวมและแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิงแตกต่างกัน ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลางแตกต่างกัน ระหว่างโรงเรียนเอกเพศและโรงเรียนสหศึกษาแตกต่างกัน

3. วัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง วัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นใน โรงเรียนเอกเพศ กับวัยรุ่นในโรงเรียนสหศึกษา การปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้านแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยขั้นตอนดำเนินการที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะของประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

✓ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เด็กนักเรียนวัยรุ่น ชาย – หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 120 โรงเรียน

✓กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เด็กนักเรียนวัยรุ่น ชาย – หญิง ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างประชากร ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Cluster Sampling) โดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ความเชื่อมั่น 95% ($\alpha = .05$) ซึ่งเทียบจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประมาณ 400 คน นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประมาณ 400 คน รวมเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด อย่างน้อยประมาณ 800 คน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 260 ; อ้างอิงมาจาก Vammane. 1967 : 886 – 887) ซึ่งในงานวิจัยนี้มีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 993 คน

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการดังนี้

1. สํารวจจำนวนและรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เปิดรับนักเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เลือกเฉพาะเขตการศึกษาที่มีทั้งโรงเรียนเอกเทศและโรงเรียนสหศึกษา ซึ่งมีจำนวน 9 เขต จากทั้งหมด 45 เขต แบ่งเป็นเขตที่มีโรงเรียนสหศึกษา โรงเรียนเอกเทศชาย โรงเรียนเอกเทศหญิง อยู่ในเขตเดียวกัน 2 เขต เขตที่มีเฉพาะโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเทศหญิง 6 เขต เขตที่มีเฉพาะโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเทศชาย 2 เขต

3. สุ่มโรงเรียนเอกเทศหญิง จากเขตที่มีโรงเรียนเอกเทศหญิงมา 4 โรงเรียน และสุ่มโรงเรียนสหศึกษาในเขตเดียวกัน 4 โรงเรียน

4. สุ่มโรงเรียนเอกเทศชายจากเขตที่มีโรงเรียนเอกเทศชายมา 4 โรงเรียน และสุ่มโรงเรียนสหศึกษาในเขตเดียวกัน 4 โรงเรียน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คือใช้วิธีการจับฉลาก ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตาราง 1 แสดงรายชื่อโรงเรียนที่สุ่มได้ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

โรงเรียน

เขต	โรงเรียนเอกเทศชาย	โรงเรียนเอกเทศหญิง	โรงเรียนสหศึกษา
พระนคร	โรงเรียนวัดราชบพิธ	โรงเรียนสตรีวิทยา	โรงเรียนวัดสังเวช
ดุสิต	โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร	-	โรงเรียนราชวินิตมัธยม
บางรัก	-	โรงเรียนสตรีวัฒนา-พุดธาราม	โรงเรียนพุทธจักรวิทยา
ธนบุรี	-	โรงเรียนศึกษานารี	โรงเรียนวัดชั้นอินทรากรม
บางกอกใหญ่	โรงเรียนทวีธาภิเศก(วัดอรุณ)	-	โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม
สาทร	โรงเรียนวัดสุทธวราราม	-	โรงเรียนยานนาวาเวศวิทยาคม
บางกอกน้อย	-	โรงเรียนสตรีวัดระฆัง	โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย

5. สุ่มเลือกห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มห้องเรียนของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของแต่ละโรงเรียนที่สุ่มเลือกไว้แล้ว ในข้อ 3 มาชั้นละ 2 ห้องเรียน ห้องเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่าจำนวนที่ต้องการ จะใช้จากห้องใกล้เคียงมาเพิ่มเติม โดยให้อาจารย์แนะแนวคัดเลือกเฉพาะนักเรียนที่อาศัยอยู่กับทั้งบิดา และมารดาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

✓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบทบาทของบิดาและบทบาทของมารดา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อน

การสร้างและลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียน
เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน และโรงเรียน

แบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามบทบาทของบิดาและบทบาทของมารดา
เป็นแบบสอบถามถึงบทบาทของบิดาและบทบาทของมารดา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงและปรับปรุงมาจากแบบวัดทัศนคติบิดาต่อบทบาทเป็นบิดาของ เพয়ার์ ผลภาค (2539) แบบสอบถามบทบาทบิดา บทบาทมารดาของ พงษ์สุตา รัตนมาศมงคล (2533) และแบบสอบถามบทบาทบิดา มารดา ของ สายวริน จินนุฒิ (2541)

1. ด้านการเลี้ยงดูบุตร จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1-10
2. ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อ 11-20
3. ด้านการแก้ปัญหา จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อ 21-30
4. ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อ 31-40
5. ด้านสันตินาการ จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อ 41-50

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ		เป็นจริงมากที่สุด	เป็นจริงมาก	เป็นจริงน้อย	เป็นจริงน้อยที่สุด
0	เป็นผู้พาข้าพเจ้าไปพบแพทย์เมื่อข้าพเจ้า ไม่สบาย	บิดา				
	(ด้านการเลี้ยงดูบุตร)	มารดา				
00	เป็นคนสุภาพพูดจาไพเราะมีความสัมพันธ์ อันดีกับเพื่อนบ้าน	บิดา				
	(ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม)	มารดา				
000	จะช่วยแนะนำให้ข้าพเจ้าสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้	บิดา				
	(ด้านการแก้ปัญหา)	มารดา				

ข้อที่	ข้อความ		เป็นจริง มากที่สุด	เป็นจริง มาก	เป็นจริง น้อย	เป็นจริง น้อยที่สุด
0000	ให้ความสำคัญและคำนึงถึงความ ประหยัดในครอบครัว เช่นเลือก ซื้อสินค้าที่จำเป็นและมีประโยชน์ (ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว)	บิดา มารดา				
00000	เป็นผู้นำลูกๆ ร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์และสนุกเมื่อมี เวลาว่าง (ด้านสหพันธนาการ)	บิดา มารดา				

เกณฑ์การให้คะแนน กำหนดไว้ 2 กรณีคือ

กรณีที่ 1 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวก กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบ	จริงมากที่สุด	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงมาก	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

กรณีที่ 2 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านลบ กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบ	จริงมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงมาก	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงน้อย	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงน้อยที่สุด	ให้	4	คะแนน

แบบสอบถาม ตอนที่ 3 แบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อน เป็นแบบสอบถาม

การปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน ซึ่งสร้างขึ้นโดยดัดแปลงและปรับปรุง จากแบบสอบถาม
การปรับตัวกับเพื่อนของเพยาร์ ผลภาค (2539) แบบวัดการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศของ
วิไลวรรณ ศรีสงคราม (2539) และแบบวัดการปรับตัวของวัยรุ่นของ กุลวรรณ วิทยาวังศรีจิ
(2536)

เกณฑ์การให้คะแนน กำหนดไว้ 2 กรณีคือ

กรณีที่ 1 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวก กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบ	จริงมากที่สุด	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงมาก	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

กรณีที่ 2 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านลบ กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบ	จริงมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงมาก	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงน้อย	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงน้อยที่สุด	ให้	4	คะแนน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดัดแปลง และปรับปรุงเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการดัดแปลงและปรับปรุงข้อคำถามในแบบสอบถาม บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา ซึ่งเคยมีผู้วิจัยท่านอื่นได้สร้างไว้แล้ว จากแบบวัดทัศนคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาของ เพয়ার์ ผลภาค (2539 : 173 - 178) พงษ์สุตา รัตนมาศมงคล (2533 : 190 - 198) จากแบบสอบถาม บทบาทของบิดาและบทบาทของมารดาและจากแบบสอบถามของบทบาทบิดามารดาของ สายวริน จินวุฒิ (2541 : 121 - 132) ส่วนแบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อนได้ดัดแปลงและปรับปรุงมาจากแบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อนของ เพয়ার์ ผลภาค. (2539) แบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศของ วิไลวรรณ ศรีสงคราม (2539) และแบบวัดการปรับตัวของวัยรุ่นของ กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ (2526) ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างและงานวิจัย ได้แบบสอบถามบทบาทบิดาด้านละ 15 ข้อ แบบสอบถามบทบาทมารดาด้านละ 15 ข้อ และแบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อนด้านละ 15 ข้อ

2. นำแบบสอบถามบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา และแบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อนที่ปรับปรุงแล้วนี้ไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยวิธีดังนี้

2.1 หาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ความชัดเจน ความเหมาะสม ของข้อวัดและภาษา จากนั้นนำคำแนะนำไปปรับปรุงแก้ไข

2.2 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) หลังจากปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 5 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน และวิเคราะห์หาค่าอำนาจด้วยวิธีการสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม พบว่า ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .416 ถึง .783 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ผู้วิจัยได้เลือกออกมาเหลือด้านละ 10 ข้อ โดยดูให้ครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการ และตัดข้อที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนออกไป

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีวิเคราะห์ความคงที่ภายใน (Internal Consistency) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 170 – 171)

บทบาทบิดาทั้งฉบับ 50 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.9557
ด้านการเลี้ยงดูบุตร 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.8527
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.8270
ด้านการแก้ปัญหา 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.8463
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.9048
ด้านสันตนาการ 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.8519
บทบาทมารดาทั้งฉบับ 50 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.9482
ด้านการเลี้ยงดูบุตร 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.8409
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.8286
ด้านการแก้ปัญหา 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.8168
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.8608
ด้านสันตนาการ 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.8526
การปรับตัวกับเพื่อน 40 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.9164
การรู้จักและเข้าใจตนเอง 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.8169
การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.7822
การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.7524
การทำงานร่วมกันกับเพื่อน 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น	.7759

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้
2. ดำเนินการให้ นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียนตอบแบบสอบถาม

คนละ 1 ชุด ชุดละ 3 ตอน

3. คัดเลือกแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่าง มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้คือ อาศัยอยู่กับทั้งบิดาและมารดา และเป็นแบบสอบถามตามที่มีความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์ทั้งสิ้น 993 ชุด

✓การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวนของบทบาทบิดา บทบาทของมารดาโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน และการปรับตัวกับเพื่อน โดยรวมและแต่ละด้านจากกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ วัย และประเภทของโรงเรียน
2. วิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาโดยรวมและแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านทั้งในกลุ่มย่อยจำแนกตามตัวแปรเพศ วัย และประเภทของโรงเรียน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product Moment Correlation และสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สถิติทดสอบ t-test
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิงระหว่างวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลาง และระหว่างโรงเรียนเอกเทศและโรงเรียนสหศึกษา โดยใช้การหาค่า z จากสถิติ Fisher's z Transformation
4. ลำดับความสำคัญของตัวแปรบทบาทของบิดามารดาในการทำนายการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มที่จำแนกตามเพศ วัย และประเภทโรงเรียน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)
5. เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคลิกภาพด้านการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยรวมและแต่ละด้าน ระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง และระหว่างโรงเรียนเอกเทศและโรงเรียนสหศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบ t - test

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลผล และความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลได้ตรงกัน จึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t – distribution
Z	แทน	ค่าซีเปรียบเทียบกับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสองกลุ่ม
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
***	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลได้เสนอเป็นลำดับขั้นดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านของนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาทั้งในกลุ่มและเฉพาะกลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย กลุ่มโรงเรียนชาย กลุ่มโรงเรียนหญิง และกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านของบุตร ซึ่งเป็นนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษา ตามตัวแปรเพศ วัยและประเภทของโรงเรียน

ตอนที่ 4 การจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรบทบาทบิดา บทบาทมารดา ในการ
ทำนุบำรุงปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านของบุตรวัยรุ่นทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย
กลุ่มเพศหญิง กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง กลุ่มโรงเรียนเอกเพศ และกลุ่มโรงเรียน
สหศึกษา

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน
ระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นหญิง ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง และระหว่าง
โรงเรียนเอกเทศกับโรงเรียนสหศึกษา

ตอนที่ 1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ วัย และประเภทโรงเรียน

ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง	โรงเรียน เอกเทศชาย	โรงเรียน เอกเทศหญิง	โรงเรียน สหศึกษา	รวม
วัยรุ่นตอนต้น ชาย	122	-	122	244
หญิง	-	127	132	259
รวม	122	127	254	503
วัยรุ่นตอนกลาง ชาย	125	-	142	267
หญิง	-	122	101	223
รวม	125	122	243	490
รวมทั้งหมด	247	249	497	993

จากตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งหมด 993 คน จำแนกออกเป็นกลุ่มย่อยได้ ดังนี้

วัยรุ่นโรงเรียนเอกเทศชาย 247 คน แบ่งเป็นวัยรุ่นตอนต้น 122 คน วัยรุ่นตอนกลาง 125 คน

วิทยาลัยโรงเรียนเอกเทศหญิง 249 คน แบ่งเป็นวิทยาลัยตอนต้น 127 คน วิทยาลัยตอนกลาง 122 คน

วัยรุ่นโรงเรียนสหศึกษา 497 คน แบ่งเป็นวัยรุ่นตอนต้น 254 คน ประกอบด้วยเพศชาย 122 คน เพศหญิง 132 คน

วัยรุ่นตอนกลาง 243 คน ประกอบด้วยเพศชาย 142 คน เพศหญิง 101 คน

รวมวัยรุ่นตอนต้นทั้งหมด 503 คน แบ่งเป็นเพศชาย 244 คน เพศหญิง 259 คน
วัยรุ่นตอนกลางทั้งหมด 490 คน แบ่งเป็นเพศชาย 267 คน เพศหญิง 223 คน

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา
โดยส่วนรวมและแต่ละด้าน และการปรับตัวกับเพื่อนโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของ
นักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มรวม

ตัวแปรที่ศึกษา	$\bar{X}$	S.D.
บทบาทของบิดา	3.06	0.53
- ด้านการเลี้ยงดูบุตร	3.07	0.59
- ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	3.02	0.60
- ด้านการแก้ปัญหา	3.10	0.59
- ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	3.17	0.62
- ด้านสันติภาพ	2.93	0.66
บทบาทของมารดา	3.10	0.48
- ด้านการเลี้ยงดูบุตร	3.09	0.58
- ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	3.09	0.57
- ด้านการแก้ปัญหา	3.14	0.51
- ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	3.21	0.55
- ด้านสันติภาพ	2.97	0.62
การปรับตัวกับเพื่อน	2.98	0.40
- การรู้จักและเข้าใจตนเอง	3.03	0.48
- การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน	2.96	0.46
- การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน	3.01	0.43
- ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน	2.96	0.47

จากตาราง 3 พบว่า บทบาทของบิดา บทบาทมารดา และการปรับตัวกับเพื่อน มี
คะแนนเฉลี่ย 3.06 3.10 และ 2.90 ตามลำดับ

บทบาทของบิดา พบว่า ด้านการหาเลี้ยงครอบครัวมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ
ด้านการแก้ปัญหา ด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม และด้านสันติภาพ โดย
มีคะแนนเฉลี่ย 3.17 3.10 3.07 3.02 และ 2.93 ตามลำดับ

บทบาทของมารดา พบว่า ด้านการหาเลี้ยงครอบครัวมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม และด้านสันติภาพ โดยมีความเฉลี่ย 3.21 3.14 3.09 3.09 และ 2.97 ตามลำดับ

การปรับตัวกับเพื่อน พบว่า การรู้จักและเข้าใจตนเองมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน และความสามารถในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน โดยมีความเฉลี่ย 3.03 3.01 2.96 และ 2.96 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การศึกษาความสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละ ด้าน กับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านของนักเรียนวัยรุ่น ระดับมัธยมศึกษาทั้งใน กลุ่มและเฉพาะกลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย กลุ่มโรงเรียน ชาย กลุ่มโรงเรียนหญิง และกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า บทบาท ของบิดา บทบาทของมารดาโดยรวมและแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนโดย ส่วนรวมและแต่ละด้านของนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาทั้งในกลุ่มและเฉพาะกลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศชาย กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย กลุ่มโรงเรียนชาย กลุ่ม โรงเรียนหญิง และกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา

ตาราง 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นกลุ่มรวม

ตัวแปรที่ศึกษา	การปรับตัว กับเพื่อน โดยรวม	การรู้จักและ เข้าใจตนเอง	การมีเจตคติ ที่ดีต่อเพื่อน	การสร้าง สัมพันธภาพ กับเพื่อน	ความสามารถ ในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน
บทบาทของบิดา	.622***	.591***	.505***	.534***	.524***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.563***	.524***	.481***	.479***	.465***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.595***	.565***	.507***	.474***	.512***
ด้านการแก้ปัญหา	.559***	.511***	.427***	.513***	.487***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.553***	.557***	.427***	.481***	.449***
ด้านสันติภาพ	.430***	.406***	.352***	.371***	.362***
บทบาทของมารดา	.604***	.552***	.452***	.543***	.547***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.583***	.522***	.458***	.505***	.534***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.569***	.510***	.450***	.495***	.517***
ด้านการแก้ปัญหา	.508***	.466***	.344***	.483***	.468***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.453***	.421***	.321***	.417***	.415***
ด้านสันติภาพ	.447***	.417***	.335***	.410***	.389***

*** $p < .001$

จากตาราง 4 พบว่า บทบาทบิดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .352 ถึง .622

บทบาทมารดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .335 ถึง .604

ตาราง 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา
กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเฉพาะกลุ่มเพศชาย

ตัวแปรที่ศึกษา	การปรับตัว กับเพื่อน โดยรวม	การรู้จักและ เข้าใจตนเอง	การมีเจตคติ ที่ดีต่อเพื่อน	การสร้าง สัมพันธ์ภาพ กับเพื่อน	ความสามารถ ในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน
บทบาทของบิดา	.606***	.564***	.477***	.539***	.488***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.574***	.536***	.493***	.501***	.431***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.572***	.525***	.464***	.488***	.474***
ด้านการแก้ปัญหา	.549***	.493***	.414***	.520***	.451***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.524***	.536***	.381***	.448***	.422***
ด้านสันติภาพ	.469***	.415***	.366***	.436***	.388***
บทบาทของมารดา	.643***	.590***	.462***	.587***	.559***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.611***	.559***	.477***	.541***	.512***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.597***	.529***	.448***	.538***	.525***
ด้านการแก้ปัญหา	.529***	.501***	.331***	.514***	.466***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.500***	.485***	.340***	.437***	.449***
ด้านสันติภาพ	.528***	.467***	.385***	.501***	.453***

*** $p < .001$

จากตาราง 5 พบว่า บทบาทบิดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเพศชายทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .381 ถึง .606

บทบาทมารดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเพศชายทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .385 ถึง .611

ตาราง 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทมารดา กับการปรับตัว
กับเพื่อนของวัยรุ่นเฉพาะกลุ่มเพศหญิง

ตัวแปรที่ศึกษา	การปรับตัว กับเพื่อน โดยรวม	การรู้จักและ เข้าใจตนเอง	การมีเจตคติ ที่ดีต่อเพื่อน	การสร้าง สัมพันธภาพ กับเพื่อน	ความสามารถ ในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน
บทบาทของบิดา	.645***	.627***	.540***	.537***	.566***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.555***	.516***	.469***	.465***	.504***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.628***	.618***	.562***	.469***	.559***
ด้านการแก้ปัญหา	.570***	.531***	.440***	.508***	.527***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.582***	.579***	.477***	.513***	.479***
ด้านสันติภาพ	.394***	.401***	.482***	.315***	.334***
บทบาทของมารดา	.569***	.51***	.441***	.510***	.536***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.563***	.492***	.442***	.484***	.566***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.536***	.487***	.448***	.451***	.504***
ด้านการแก้ปัญหา	.489***	.434***	.358***	.462***	.472***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.397***	.343***	.293***	.397***	.369***
ด้านสันติภาพ	.376***	.375***	.286***	.337***	.326***

*** $p < .001$

จากตาราง 6 พบว่า บทบาทบิดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวก
กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเพศหญิงทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .315 ถึง .645

บทบาทมารดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับ
เพื่อนของวัยรุ่นเพศหญิง ทั้งโดยรวมและด้านย่อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมี
ค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .286 ถึง .569

ตาราง 7 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา
กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น

ตัวแปรที่ศึกษา	การปรับตัว กับเพื่อน โดยรวม	การรู้จักและ เข้าใจตนเอง	การมีเจตคติ ที่ดีต่อเพื่อน	การสร้าง สัมพันธภาพ กับเพื่อน	ความสามารถ ในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน
บทบาทของบิดา	.653***	.590***	.502***	.608***	.531***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.616***	.550***	.461***	.586***	.510***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.607***	.562***	.483***	.502***	.518***
ด้านการแก้ปัญหา	.621***	.515***	.472***	.616***	.523***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.621***	.577***	.497***	.572***	.476***
ด้านสันตินาการ	.397***	.374***	.287***	.391***	.307***
บทบาทของมารดา	.603***	.507***	.425***	.574***	.552***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.569***	.459***	.424***	.521***	.537***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.600***	.504***	.459***	.545***	.540***
ด้านการแก้ปัญหา	.506***	.389***	.346***	.507***	.487***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.472***	.410***	.319***	.464***	.424***
ด้านสันตินาการ	.395***	.359***	.242***	.395***	.354***

*** $p < .001$

จากตาราง 7 พบว่า บทบาทบิดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวก
กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นตอนต้น ทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .287 ถึง .653

บทบาทมารดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับ
เพื่อนของวัยรุ่นตอนต้น ทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .242 ถึง .603

ตาราง 8 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา
กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง

ตัวแปรที่ศึกษา	การปรับตัว กับเพื่อน โดยรวม	การรู้จักและ เข้าใจตนเอง	การมีเจตคติ ที่ดีต่อเพื่อน	การสร้าง สัมพันธภาพ กับเพื่อน	ความสามารถ ในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน
บทบาทของบิดา	.594***	.593***	.515***	.459***	.518***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.518***	.502***	.504***	.384***	.427***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.585***	.566***	.535***	.445***	.506***
ด้านการแก้ปัญหา	.510***	.514***	.407***	.411***	.459***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.486***	.538***	.361***	.387***	.421***
ด้านสันตินาการ	.464***	.439***	.416***	.352***	.422***
บทบาทของมารดา	.605***	.594***	.476***	.517***	.543***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.596***	.577***	.488***	.496***	.535***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.540***	.516***	.441***	.447***	.493***
ด้านการแก้ปัญหา	.513***	.534***	.352***	.464***	.457***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.435***	.432***	.322***	.371***	.406***
ด้านสันตินาการ	.498***	.475***	.423***	.429***	.426***

*** $p < .001$

จากตาราง 8 พบว่า บทบาทบิดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวก
กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นตอนกลาง ทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้าน อย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .352 ถึง .594

บทบาทมารดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับ
เพื่อนของวัยรุ่นตอนกลางทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .322 ถึง .605

ตาราง 9 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดากับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเฉพาะกลุ่มโรงเรียนเอกเพศชาย

ตัวแปรที่ศึกษา	การปรับตัว กับเพื่อน โดยรวม	การรู้จักและ เข้าใจตนเอง	การมีเจตคติ ที่ดีต่อเพื่อน	การสร้าง สัมพันธภาพ กับเพื่อน	ความสามารถ ในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน
บทบาทของบิดา	.649***	.574***	.513***	.560***	.555***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.622***	.546***	.549***	.537***	.483***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.593***	.526***	.475***	.518***	.497***
ด้านการแก้ปัญหา	.555***	.488***	.382***	.509***	.507***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.551***	.526***	.408***	.425***	.502***
ด้านสันตินาการ	.573***	.477***	.472***	.512***	.491***
บทบาทของมารดา	.679***	.589***	.510***	.513***	.613***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.631***	.536***	.542***	.526***	.537***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.618***	.535***	.451***	.561***	.556***
ด้านการแก้ปัญหา	.557***	.505***	.343***	.528***	.519***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.603***	.543***	.418***	.491***	.593***
ด้านสันตินาการ	.595***	.490***	.499***	.529***	.507***

*** $p < .001$

จากตาราง 9 พบว่า บทบาทบิดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเพศชาย ทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .382 ถึง .649

บทบาทมารดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเพศชาย ทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .343 ถึง .679

ตาราง 10 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดากับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นเฉพาะกลุ่มโรงเรียนเอกเทศหญิง

ตัวแปรที่ศึกษา	การปรับตัว กับเพื่อน โดยรวม	การรู้จักและ เข้าใจตนเอง	การมีเจตคติ ที่ดีต่อเพื่อน	การสร้าง สัมพันธภาพ กับเพื่อน	ความสามารถ ในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน
บทบาทของบิดา	.709***	.687***	.619***	.581***	.647***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.626***	.585***	.560***	.517***	.578***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.667***	.669***	.614***	.476***	.620***
ด้านการแก้ปัญหา	.634***	.594***	.518***	.584***	.571***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.644***	.640***	.554***	.553***	.553***
ด้านสันติทางการ	.474***	.457***	.412***	.368***	.458***
บทบาทของมารดา	.661***	.643***	.528***	.556***	.636***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.675***	.651***	.535***	.547***	.681***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.574***	.551***	.493***	.449***	.558***
ด้านการแก้ปัญหา	.601***	.595***	.465***	.523***	.573***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.516***	.484***	.402***	.479***	.484***
ด้านสันติทางการ	.446***	.447***	.352***	.380***	.413***

*** $p < .001$

จากตาราง 10 พบว่า บทบาทบิดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนเอกเทศหญิง ทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .368 ถึง .709

บทบาทมารดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนเอกเทศหญิง ทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .352 ถึง .675

ตาราง 11 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดากับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นชายในโรงเรียนสหศึกษา (เฉพาะเพศชาย)

ตัวแปรที่ศึกษา	การปรับตัว กับเพื่อน โดยรวม	การรู้จักและ เข้าใจตนเอง	การมีเจตคติ ที่ดีต่อเพื่อน	การสร้าง สัมพันธภาพ กับเพื่อน	ความสามารถ ในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน
บทบาทของบิดา	.530***	.541***	.406***	.491***	.368***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.489***	.506***	.406***	.436***	.315***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.510***	.501***	.413***	.427***	.392***
ด้านการแก้ปัญหา	.499***	.474***	.392**	.495***	.343***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.468***	.526***	.323***	.432***	.313***
ด้านสันติภาพ	.325***	.329***	.226***	.333***	.225***
บทบาทของมารดา	.590***	.576***	.391**	.566***	.479***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.576***	.565***	.397***	.536***	.464***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.558***	.506***	.423***	.500***	.471***
ด้านการแก้ปัญหา	.486***	.483***	.296***	.486***	.393***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.412***	.428***	.268***	.391***	.318***
ด้านสันติภาพ	.425***	.419***	.243***	.444***	.348***

*** p < .001

จากตาราง 11 พบว่า บทบาทบิดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นชายในโรงเรียนสหศึกษา ทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .226 ถึง .541

บทบาทมารดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นชายในโรงเรียนสหศึกษา ทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .243 ถึง .590

ตาราง 12 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดากับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนสหศึกษา (เฉพาะเพศหญิง)

ตัวแปรที่ศึกษา	การปรับตัว กับเพื่อน โดยรวม	การรู้จักและ เข้าใจตนเอง	การมีเจตคติ ที่ดีต่อเพื่อน	การสร้าง สัมพันธภาพ กับเพื่อน	ความสามารถ ในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน
บทบาทของบิดา	.569***	.547***	.446***	.480***	.488***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.485***	.433***	.378***	.410***	.449***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.572***	.546***	.489***	.448***	.489***
ด้านการแก้ปัญหา	.484***	.444***	.335***	.409***	.478***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.508***	.505***	.384***	.463***	.400***
ด้านสันติภาพ	.321***	.344***	.269***	.265***	.232***
บทบาทของมารดา	.448***	.361***	.322***	.444***	.418***
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	.409***	.302***	.297***	.393***	.417***
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	.501***	.407***	.404***	.456***	.464***
ด้านการแก้ปัญหา	.336***	.242***	.209***	.374***	.335***
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.248***	.177***	.150***	.296***	.234***
ด้านสันติภาพ	.331***	.312***	.245***	.310***	.277***

*** p < .001

จากตาราง 12 พบว่า บทบาทบิดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนสหศึกษา ทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .232 ถึง .572

บทบาทมารดาทั้งโดยรวมและด้านย่อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนสหศึกษา ทั้งโดยรวมและด้านย่อยทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .177 ถึง .501

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาโดยรวมและแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านของบุตร ซึ่งเป็นนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษา ตามตัวแปร เพศ วัยและประเภทของโรงเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐานทั้ง 2 ที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาโดยรวมและแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิงแตกต่างกัน ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลางแตกต่างกัน ระหว่างโรงเรียนชาย โรงเรียนหญิง และโรงเรียนสหศึกษาแตกต่างกัน

ตาราง 13 เปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาโดยรวมและแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านระหว่างวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง

ตัวแปร	การปรับตัวกับเพื่อน	ชาย r_1	หญิง r_2	Z_{12}
บทบาทบิดาโดยรวม	การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม	.606	.645	1.04
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.574	.55	-.35
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.572	.628	1.33
ด้านการแก้ปัญหา		.549	.57	.58
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.524	.582	1.35
ด้านสันตินาการ		.469	.394	-1.44
บทบาทมารดาโดยรวม	การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม	.643	.569	-1.85
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.611	.563	-1.19
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.597	.536	-1.38
ด้านการแก้ปัญหา		.529	.489	-0.83
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.5	.397	-2.06*
ด้านสันตินาการ		.528	.376	-2.97*
บทบาทบิดาโดยรวม	การรู้จักและเข้าใจตนเอง	.564	.627	1.57
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.536	.516	-.42
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.525	.618	2.10*
ด้านการแก้ปัญหา		.493	.531	.85
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.536	.579	.91
ด้านสันตินาการ		.415	.401	-.28

ตาราง 13 (ต่อ)

ตัวแปร	การปรับตัวกับเพื่อน	ชาย r_1	หญิง r_2	Z_{12}
บทบาทมารดาโดยรวม		.59	.518	-1.69
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.559	.492	-1.41
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.529	.487	-.83
ด้านการแก้ปัญหา		.501	.434	-1.40
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.485	.343	-2.76*
ด้านสันติภาพ		.467	.375	-1.73
บทบาทบิดาโดยรวม	การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน	.477	.54	1.37
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.493	.469	-.50
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.464	.562	2.13*
ด้านการแก้ปัญหา		.414	.44	.56
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.381	.477	1.84
ด้านสันติภาพ		.366	.336	-.55
บทบาทมารดาโดยรวม		.462	.441	-.39
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.477	.442	-0.71
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.448	.448	0.00
ด้านการแก้ปัญหา		.331	.358	.44
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.34	.293	-.86
ด้านสันติภาพ		.385	.286	-1.77
บทบาทบิดาโดยรวม	การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน	.539	.537	0.00
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.501	.465	-.71
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.488	.469	-.41
ด้านการแก้ปัญหา		.52	.508	-.31
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.448	.513	1.33
ด้านสันติภาพ		.436	.315	-2.20*

ตาราง 13 (ต่อ)

ตัวแปร	การปรับตัวกับเพื่อน	ชาย r_1	หญิง r_2	Z_{12}
บทบาทมารดาโดยรวม	ความสามารถในการ ทำงานร่วมกับเพื่อน	.587	.51	-1.68
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.541	.484	-1.28
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.538	.451	-1.76
ด้านการแก้ปัญหา		.514	.462	-1.04
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.437	.397	-.75
ด้านสันติภาพ		.501	.337	-3.15*
บทบาทบิดาโดยรวม		.488	.566	1.73
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.431	.504	1.40
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.474	.559	1.82
ด้านการแก้ปัญหา		.451	.527	1.54
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.422	.479	1.08
ด้านสันติภาพ		.388	.334	-.99
บทบาทมารดาโดยรวม		.559	.536	-.46
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.512	.566	1.21
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.525	.504	-.53
ด้านการแก้ปัญหา		.466	.472	.09
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.499	.369	-1.49
ด้านสันติภาพ		.453	.326	-2.32*

จากตาราง 13 พบว่า โดยรวมแล้วค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดา และบทบาทมารดากับการปรับตัวกับเพื่อนระหว่างวัยรุ่นเพศชายและวัยรุ่นเพศหญิงไม่แตกต่างกัน ยกเว้นความสัมพันธ์ด้านย่อยบางด้านที่พบว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความแตกต่างกันระหว่างวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทมารดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้านสันติภาพกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมของกลุ่มวัยรุ่นชายสูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นหญิง ($r_1 = .5$ และ $.528$ เปรียบเทียบกับ $r_2 = .397$ และ $.376$ ตามลำดับ)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านการเป็นตัวแทนทางสังคมกับการปรับตัวกับ
 เพื่อนด้านการรู้จักและเข้าใจตนเองของกลุ่มวัยรุ่นหญิง ($r_2 = .618$) สูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นชาย
 ($r_1 = .525$)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทมารดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวกับการปรับตัวกับ
 เพื่อนด้านการรู้จักและเข้าใจตนเองของกลุ่มวัยรุ่นชาย ($r_1 = .485$) สูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นหญิง
 ($r_2 = .343$)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านการเป็นตัวแทนทางสังคมกับการปรับตัวกับ
 เพื่อนด้านการมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนของกลุ่มวัยรุ่นหญิง ($r_2 = .562$) สูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นชาย
 ($r_1 = .464$)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาและบทบาทมารดาด้านสันติภาพกับการปรับตัว
 กับเพื่อนด้านการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของกลุ่มวัยรุ่นชายสูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นหญิง
 ($r_1 = .436$ และ $.501$ เปรียบเทียบกับ $r_2 = .315$ และ $.337$ ตามลำดับ)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทมารดาด้านสันติภาพกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านความ
 สามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อนของกลุ่มวัยรุ่นชาย ($r_1 = .453$) สูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นหญิง
 ($r_2 = .326$)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในส่วนที่พบความแตกต่างนั้น บทบาทบิดามีแนวโน้มสัมพันธ์กับ
 การปรับตัวกับเพื่อนของบุตรวัยรุ่นหญิงสูงกว่าวัยรุ่นชาย ในขณะที่บทบาทมารดามีแนวโน้ม
 สัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของบุตรวัยรุ่นชายสูงกว่าวัยรุ่นหญิง

ตาราง 14 เปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละด้านกับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม และแต่ละด้านของวัยรุ่น ระหว่างวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลาง

ตัวแปร	การปรับตัวกับเพื่อน	วัยรุ่นตอนต้น r_1	วัยรุ่นตอนกลาง r_2	Z_{12}
บทบาทบิดาโดยรวม	การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม	.653	.594	-1.52
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.616	.518	-2.31*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.607	.585	-0.49
ด้านการแก้ปัญหา		.621	.51	-2.54*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.621	.486	-3.06*
ด้านสันติภาพ		.397	.464	1.24
บทบาทมารดาโดยรวม	การรู้จักและเข้าใจตนเอง	.603	.605	0.13
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.569	.596	0.71
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.6	.54	-1.40
ด้านการแก้ปัญหา		.506	.513	0.11
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.472	.435	-0.69
ด้านสันติภาพ		.395	.498	2.06*
บทบาทบิดาโดยรวม	การรู้จักและเข้าใจตนเอง	.59	.593	0.00
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.55	.502	-1.08
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.565	.566	0.00
ด้านการแก้ปัญหา		.515	.514	-0.11
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.577	.438	-0.91
ด้านสันติภาพ		.374	.439	1.22
บทบาทมารดาโดยรวม	การรู้จักและเข้าใจตนเอง	.507	.594	2.03*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.459	.577	2.57*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.504	.516	0.33
ด้านการแก้ปัญหา		.389	.534	2.89*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.41	.432	.38
ด้านสันติภาพ		.359	.475	2.29*

ตาราง 14 (ต่อ)

ตัวแปร	การปรับตัวกับเพื่อน	วัยรุ่น ตอนต้น r_1	วัยรุ่น ตอนกลาง r_2	Z_{12}
บทบาทบิดาโดยรวม	การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน	.502	.515	0.33
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.461	.504	.82
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.483	.535	1.16
ด้านการแก้ปัญหา		.472	.407	-1.26
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.497	.361	-2.61*
ด้านสันติภาพการ		.287	.416	2.34*
บทบาทมารดาโดยรวม		.425	.476	.99
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.424	.488	1.29
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.459	.441	-0.30
ด้านการแก้ปัญหา		.346	.352	0.08
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.319	.322	0.09
ด้านสันติภาพการ		.242	.423	3.19*
บทบาทบิดาโดยรวม	การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน	.608	.459	-3.30*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.586	.384	-4.24
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.502	.445	-1.11
ด้านการแก้ปัญหา		.616	.411	-4.41*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.572	.387	-3.80*
ด้านสันติภาพการ		.391	.352	-0.74
บทบาทมารดาโดยรวม		.574	.517	-1.22
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.521	.496	-0.52
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.545	.447	-2.09*
ด้านการแก้ปัญหา		.507	.464	-0.93
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.464	.371	-1.71
ด้านสันติภาพการ		.395	.429	0.57

ตาราง 14 (ต่อ)

ตัวแปร	การปรับตัวกับเพื่อน	วัยรุ่น ตอนต้น r_1	วัยรุ่น ตอนกลาง r_2	Z_{12}
บทบาทบิดาโดยรวม	ความสามารถในการ ทำงานร่วมกับเพื่อน	.531	.518	-0.31
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.51	.427	-1.71
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.518	.506	-0.22
ด้านการแก้ปัญหา		.523	.459	-1.33
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.476	.421	-1.08
ด้านสันติภาพ		.307	.422	2.09*
บทบาทมารดาโดยรวม		.552	.543	-0.22
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.537	.535	0.00
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.54	.493	-1.07
ด้านการแก้ปัญหา		.487	.457	-0.61
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.424	.406	-0.28
ด้านสันติภาพ		.354	.426	1.40

จากตาราง 14 พบว่า โดยรวมแล้วค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาและบทบาทมารดากับการปรับตัวกับเพื่อนระหว่างวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลางไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ความสัมพันธ์ด้านย่อยบางด้านที่พบว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความแตกต่างกันระหว่างวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว กับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมของวัยรุ่นตอนต้นสูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง ($r_1 = .616$.621 และ .621 เปรียบเทียบกับ $r_2 = .518$.51 และ .486 ตามลำดับ)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทมารดาด้านสันติภาพกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมของกลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง ($r_2 = .498$) สูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น ($r_1 = .395$)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการแก้ปัญหาและด้าน
 สันติภาพกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการรู้จักและเข้าใจตนเองของกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางสูงกว่า
 ของกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น ($r_2 = .577$.534 และ .475 เปรียบเทียบกับ $r_1 = .459$.389 และ .359
 ตามลำดับ)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวกับการปรับตัวกับเพื่อน
 ด้านการมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนของกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น ($r_1 = .497$) สูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง
 ($r_2 = .361$)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาและบทบาทมารดาสันติภาพกับการปรับตัวกับ
 เพื่อนด้านการมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนของกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางสูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น
 ($r_2 = .416$ และ .423) เปรียบเทียบกับ $r_1 = .287$ และ .242 ตามลำดับ)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และ
 บทบาทมารดาด้านการเป็นตัวแทนทางสังคมกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ
 กับเพื่อนของกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นสูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง ($r_1 = .616$.572 และ .545
 เปรียบเทียบกับ $r_2 = .411$.387 และ .447 ตามลำดับ)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านสันติภาพกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านความ
 สามารถในการทำงานร่วมกันเพื่อนของกลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง ($r_2 = .422$) สูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่น
 ตอนต้น ($r_1 = .307$)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในส่วนที่พบความแตกต่างกัน บทบาทบิดามีแนวโน้มสัมพันธ์กับ
 การปรับตัวกับเพื่อนของบุตรวัยรุ่นตอนต้นสูงกว่าวัยรุ่นตอนกลาง ในขณะที่บทบาทมารดามี
 แนวโน้มสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของบุตรวัยรุ่นตอนกลางสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น

ตาราง 15 เปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละด้านกับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านของวัยรุ่น ตามตัวแปรประเภทโรงเรียน (โรงเรียนเอกเพศชายกับโรงเรียนสหศึกษาเฉพาะเพศชาย)

ตัวแปร	การปรับตัวกับเพื่อน	เอกเพศ ชาย r_1	สหศึกษา เฉพาะ เพศชาย r_2	Z_{12}
บทบาทบิดาโดยรวม	การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม	.649	.53	-2.26*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.622	.489	-2.49*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.593	.51	-1.48
ด้านการแก้ปัญหา		.555	.499	-1.06
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.551	.468	-1.46
ด้านสันติภาพ		.573	.325	-3.97*
บทบาทมารดาโดยรวม	การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม	.679	.59	-1.81
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.631	.576	-1.10
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.618	.558	-1.16
ด้านการแก้ปัญหา		.557	.486	-1.23
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.603	.412	-3.28*
ด้านสันติภาพ		.595	.425	-2.95*
บทบาทบิดาโดยรวม	การรู้จักและเข้าใจตนเอง	.574	.541	-0.56
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.546	.506	-0.61
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.526	.501	-0.43
ด้านการแก้ปัญหา		.488	.474	0.26
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.526	.526	0.00
ด้านสันติภาพ		.477	.329	-2.30*

ตาราง 15 (ต่อ)

ตัวแปร	การปรับตัวกับเพื่อน	เอกเพศ ชาย r_1	สหศึกษา เฉพาะ เพศชาย r_2	Z_{12}
บทบาทมารดาโดยรวม	การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน	.589	.576	-0.19
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.536	.565	0.55
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.535	.506	-0.52
ด้านการแก้ปัญหา		.505	.483	-0.42
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.543	.428	-1.92
ด้านสันติภาพ		.49	.419	-1.20
บทบาทบิดาโดยรวม		.513	.406	-1.70
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.549	.406	-2.31*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.475	.413	-1.04
ด้านการแก้ปัญหา		.382	.392	0.15
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.408	.323	-1.25
ด้านสันติภาพ		.472	.226	-3.59*
บทบาทมารดาโดยรวม	การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน	.51	.391	-1.93
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.542	.397	-2.38*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.451	.423	-0.47
ด้านการแก้ปัญหา		.343	.296	-0.64
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.418	.268	-2.29*
ด้านสันติภาพ		.499	.243	-3.81*
บทบาทบิดาโดยรวม		.56	.491	-1.24
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.537	.436	-1.67
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.518	.427	-1.48
ด้านการแก้ปัญหา		.509	.495	-0.17
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.425	.432	0.08
ด้านสันติภาพ		.512	.333	-2.81*

ตาราง 15 (ต่อ)

ตัวแปร	การปรับตัวกับเพื่อน	เอกเพศ ชาย r_1	สหศึกษา เฉพาะ เพศชาย r_2	Z_{12}
บทบาทมารดาโดยรวม	ความสามารถในการ ทำงานร่วมกับเพื่อน	.593	.566	-0.49
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.526	.536	0.18
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.561	.5	-1.07
ด้านการแก้ปัญหา		.528	.486	-0.68
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.491	.391	-1.58
ด้านสันติภาพ		.529	.444	-1.42
บทบาทบิดาโดยรวม		.555	.368	-3.11*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.483	.315	-2.52*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.497	.392	-1.67
ด้านการแก้ปัญหา		.507	.343	-2.58*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.502	.313	-2.91*
ด้านสันติภาพ		.491	.225	-3.92*
บทบาทมารดาโดยรวม		.613	.479	-2.45*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.537	.464	-1.28
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.556	.471	-1.48
ด้านการแก้ปัญหา		.519	.393	-2.02*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.593	.318	-4.50*
ด้านสันติภาพ		.507	.348	-2.50*

จากตาราง 15 พบว่า โดยรวมแล้วค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เฉพาะบทบาทมารดากับการปรับตัวกับเพื่อนระหว่างวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเพศชายและวัยรุ่นชายในโรงเรียนสหศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า ความสัมพันธ์ด้านย่อยบางด้านที่พบว่า

ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความแตกต่างกันระหว่างวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเพศชาย และวัยรุ่นชายในโรงเรียนสหศึกษา กล่าวคือ

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านสันตนาการกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการรู้จักและเข้าใจตนเองของกลุ่มวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเพศชาย ($r_1 = .477$) สูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นชายในโรงเรียนสหศึกษา ($r_2 = .329$)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านสันตนาการ บทบาทมารดา ด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัวและด้านสันตนาการกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนของกลุ่มวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเพศชายสูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นชายในโรงเรียนสหศึกษา ($r_1 = .549 .472 .542 .418$ และ $.499$ เปรียบเทียบกับ $r_2 = .406 .226 .397 .268$ และ $.243$ ตามลำดับ)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านสันตนาการกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนของกลุ่มวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเพศชาย ($r_1 = .512$) สูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นชายในโรงเรียนสหศึกษา ($r_2 = .333$)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านย่อยทุกด้านบทบาทมารดาด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัวและด้านสันตนาการกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อนของกลุ่มวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเพศชายสูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นชายในโรงเรียนสหศึกษา ($r_1 = .483 .507 .502 .491 .613 .519 .593$ และ $.507$ เปรียบเทียบกับ $.315 .343 .313 .225 .479 .393 .318$ และ $.348$ ตามลำดับ)

เป็นที่น่าสังเกตว่าในส่วนที่พบความแตกต่างกันทั้งบทบาทบิดาและบทบาทมารดา มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของบุตรวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเพศสูงกว่าในโรงเรียนสหศึกษา

ตาราง 16 เปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละด้านกับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านของวัยรุ่น ระหว่างโรงเรียนเอกเทศหญิงกับโรงเรียนสหศึกษาเฉพาะเพศหญิง

ตัวแปร	การปรับตัวกับเพื่อน	เอกเทศ หญิง r_1	สหศึกษา เฉพาะ หญิง r_2	Z_{12}
บทบาทบิดาโดยรวม	การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม	.709	.569	-3.03*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.626	.485	-2.60*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.667	.572	-1.97*
ด้านการแก้ปัญหา		.634	.484	-2.79*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.644	.508	-2.59*
ด้านสันตินาการ		.474	.321	-2.28*
บทบาทมารดาโดยรวม	การรู้จักและเข้าใจตนเอง	.661	.448	-4.03*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.675	.409	-4.99*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.574	.501	-1.27
ด้านการแก้ปัญหา		.601	.336	-4.42*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.516	.248	-4.10*
ด้านสันตินาการ		.416	.331	-1.73
บทบาทบิดาโดยรวม	การรู้จักและเข้าใจตนเอง	.687	.547	-2.91*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.585	.433	-2.69*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.669	.546	-2.44*
ด้านการแก้ปัญหา		.594	.444	-2.64*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.64	.505	-2.59*
ด้านสันตินาการ		.457	.344	-1.75

ตาราง 16 (ต่อ)

ตัวแปร	การปรับตัวกับเพื่อน	เอกเทศ	สหศึกษา	Z_{12}
		หญิง r_1	เฉพาะ หญิง r_2	
บทบาทมารดาโดยรวม	การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน	.643	.361	-4.88*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.651	.302	-5.95*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.551	.407	-2.21*
ด้านการแก้ปัญหา		.595	.242	-5.63*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.484	.177	-4.43*
ด้านสันติภาพ		.447	.312	-2.01*
บทบาทบิดาโดยรวม		.619	.556	-3.06*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.56	.378	-3.06*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.614	.489	-2.29*
ด้านการแก้ปัญหา		.518	.335	-2.84*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.554	.385	-2.71*
บทบาทมารดาโดยรวม	การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน	.528	.322	-3.12*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.535	.297	-3.75*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.493	.404	-1.43
ด้านการแก้ปัญหา		.456	.209	-3.62*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.402	.15	-3.49*
ด้านสันติภาพ		.352	.245	-1.47
บทบาทบิดาโดยรวม		.581	.48	-1.78
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.517	.41	-1.87
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.476	.448	-0.50
ด้านการแก้ปัญหา		.584	.409	-2.97*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.553	.463	-1.55
ด้านสันติภาพ		.368	.265	-1.43

ตาราง 16 (ต่อ)

ตัวแปร	การปรับตัวกับเพื่อน	เอกเทศ หญิง r_1	สหศึกษา เฉพาะ หญิง r_2	Z_{12}
บทบาทมารดาโดยรวม		.556	.444	-1.97*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.547	.393	-2.55*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.449	.456	0.17
ด้านการแก้ปัญหา		.523	.374	-2.41*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.477	2.96	-2.73*
ด้านสันติภาพ		.38	.31	-1.01
บทบาทบิดาโดยรวม	ความสามารถในการ ทำงานร่วมกับเพื่อน	.647	.488	-3.03*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.578	.449	-2.27*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.62	.489	-2.50*
ด้านการแก้ปัญหา		.571	.478	-1.68
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.553	.4	-2.48*
ด้านสันติภาพ		.458	.232	-3.29*
บทบาทมารดาโดยรวม		.636	.418	-3.94*
ด้านการเลี้ยงดูบุตร		.681	.417	-4.95*
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม		.558	.464	-1.65
ด้านการแก้ปัญหา		.573	.335	-3.84*
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		.484	.234	-3.70*
ด้านสันติภาพ		.413	.277	-1.97*

จากตาราง 16 ในภาพรวม พบว่า ค่าความสัมพันธ์ของบทบาทบิดาและบทบาทมารดา
กับการปรับตัวกับเพื่อน ทั้งโดยรวมและแต่ละด้านในกลุ่มวัยรุ่นหญิงโรงเรียนเอกเทศสูงกว่าค่า
ความสัมพันธ์ของกลุ่มวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนสหศึกษา กล่าวคือจากการเปรียบเทียบค่าสหสัมพันธ์
ทั้งหมด 60 คู่ พบผลในลักษณะดังกล่าว 46 คู่ อีก 14 คู่ พบว่า ไม่แตกต่างกันระหว่างวัยรุ่นหญิง

ในโรงเรียนเอกเพศกับโรงเรียนสหศึกษา และเป็นที่น่าสนใจว่าสำหรับคู่สหสัมพันธ์ที่มีแนวโน้มไม่พบผลดังกล่าว คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาและบทบาทมารดากับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

ตอนที่ 4 การจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรบทบาทบิดา บทบาทมารดา ในการทำนายการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม และแต่ละด้านของบุตรวัยรุ่นทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มที่จำแนกตามเพศวัย และประเภทโรงเรียน

ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการทำการเปรียบเทียบเพื่อนโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของบุตรทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มที่จำแนกตามเพศ วัย และประเภทโรงเรียน โดยใช้คะแนนรายด้านของตัวแปรทางของมิตา 5 ด้าน และบทบาทของมารดา 5 ด้าน เป็นตัวทำนาย

การปรับตัวกับเพื่อน		การปรับตัวโดยรวม		การรู้จักและเข้าใจ		การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน		การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน		ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน	
กลุ่ม	จำนวน	% ทำนาย	ลำดับทำนาย (β)	% ทำนาย	ลำดับทำนาย (β)	% ทำนาย	ลำดับทำนาย (β)	% ทำนาย	ลำดับทำนาย (β)	% ทำนาย	ลำดับทำนาย (β)
รวม	984	47.5	M ₁ (.228) F ₄ (.233) F ₃ (.155) F ₅ (.141) M ₂ (.219) F ₁ (.113)	41.6	F ₂ (.209) F ₄ (.367) M ₁ (.209) F ₅ (.149) M ₄ (.092)	31.1	F ₂ (.206) F ₁ (.168) M ₁ (.165) F ₄ (.166) F ₅ (.132) M ₂ (.146) M ₃ (.115)	37.4	F ₃ (.236) M ₁ (.208) F ₄ (.2) M ₂ (.147) F ₅ (.23) M ₅ (.115)	37.1	M ₁ (.276) F ₃ (.191) M ₂ (.201) F ₄ (.157) F ₅ (.122)
โรงเรียนเอกเทศชาย วัยรุ่นตอนต้น	122	45	M ₄ (.142) F ₃ (.193)	54.1	F ₁ (.771) M ₁ (.1104) M ₂ (.433) M ₄ (.362) F ₃ (.253)	45.7	M ₄ (.457)	33.8	M ₄ (3.16) M ₂ (.301)	37.4	M ₄ (.611)
โรงเรียนเอกเทศชาย วัยรุ่นตอนกลาง	125	60.2	M ₁ (.414) F ₄ (.249) M ₅ (.207)	46.8	M ₁ (.459) F ₄ (.376)	50.7	M ₁ (.459) F ₁ (.287)	43.8	F ₅ (.462) M ₁ (.235)	47.5	F ₃ (.294) M ₁ (.279) M ₄ (.216)
โรงเรียนเอกเทศหญิง วัยรุ่นตอนต้น	127	68	F ₄ (.412) M ₁ (.428) F ₃ (.255) F ₅ (.193)	56.6	F ₄ (.486) M ₁ (.366)	49.5	F ₄ (.489) F ₂ (.429) F ₅ (.215)	56.5	F ₃ (.455) M ₁ (.498) F ₂ (.368) F ₄ (.252)	58.7	M ₁ (.504) F ₃ (.366)
โรงเรียนเอกเทศหญิง วัยรุ่นตอนกลาง	122	52.4	F ₂ (.215) F ₄ (.274) M ₁ (.347)	56.8	F ₂ (.388) F ₄ (.348) M ₁ (.307) F ₅ (.215)	38.6	F ₂ (.495) F ₄ (.185)	32.9	M ₁ (.37) F ₄ (.296)	47.4	M ₁ (.557) F ₃ (.208)
โรงเรียนสหศึกษา (ชาย)วัยรุ่นตอนต้น	122	56.7	M ₁ (.637) F ₃ (.275) M ₅ (.328) M ₁ (.308) F ₂ (.45) F ₄ (.326)	40.5	M ₃ (.254) F ₄ (.473) M ₁ (.433)	19.7	M ₂ (.443)	66	F ₃ (.59) M ₁ (.258) M ₅ (.156) F ₂ (.612) M ₂ (.518)	28.8	M ₂ (.646) M ₃ (.205)
โรงเรียนสหศึกษา (ชาย)วัยรุ่นตอนกลาง	142	49.8	M ₃ (.428) F ₁ (.416) F ₁ (.353) M ₂ (.3)	59	M ₃ (.514) F ₁ (.537) F ₅ (.335) M ₂ (.398) F ₂ (.238)	27	F ₁ (.379) M ₃ (.24)	.426	M ₃ (.478) F ₅ (.431) F ₁ (.321) M ₂ (.276)	31	M ₃ (.338) M ₁ (.262)

ตาราง 17 (ต่อ)

การปรับตัวกับเพื่อน		การปรับตัวโดยรวม		การรู้จักและเข้าใจ		การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน		การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน		ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน	
กลุ่ม	จำนวน	% ทำนาย	ลำดับทำนาย (β)	% ทำนาย	ลำดับทำนาย (β)	% ทำนาย	ลำดับทำนาย (β)	% ทำนาย	ลำดับทำนาย (β)	% ทำนาย	ลำดับทำนาย (β)
โรงเรียนสหศึกษา (หญิง)วัยรุ่นตอนต้น	132	59.8	F ₁ (.337) F ₄ (.31) F ₃ (.256)	49.3	F ₂ (.595) F ₄ (.287) M ₃ (-.241)	43.4	F ₂ (.429) F ₄ (.419) M ₅ (-.249)	62.2	F ₁ (.509) F ₄ (.309) F ₃ (.323) F ₂ (-.614) M ₂ (.413)	54.2	F ₃ (.375) F ₁ (.467) F ₅ (-.534) M ₅ (.431)
โรงเรียนสหศึกษา (หญิง)วัยรุ่นตอนกลาง	101	17.8	F ₂ (.421)	24.9	F ₃ (.362) M ₂ (.248)	14.3	F ₂ (.378)	10.7	M ₂ (.327)	17.7	F ₂ (.420)

F ₁ บทบาทบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร	M ₁ บทบาทมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตร
F ₂ บทบาทบิดาด้านการเป็นตัวอย่าง ทางสังคม	M ₂ บทบาทมารดาด้านการเป็นตัวอย่าง ทางสังคม
F ₃ บทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหา	M ₃ บทบาทมารดาด้านการแก้ปัญหา
F ₄ บทบาทบิดาการหาเลี้ยงครอบครัว	M ₄ บทบาทมารดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว
F ₅ บทบาทบิดาด้านสันติภาพ	M ₅ บทบาทมารดาด้านสันติภาพ

จากตาราง 17 เมื่อพิจารณาเฉพาะการทำนายการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมพบว่า บทบาทบิดาและหรือบทบาทมารดาสามารถทำนายได้มากกว่า 45% ในทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางเพศหญิงในโรงเรียนสหศึกษา ซึ่งทำนายได้เพียง 17.8% โดยบทบาทบิดาและบทบาทมารดาสามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมได้เกือบทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางเพศหญิงในโรงเรียนสหศึกษา ซึ่งมีเฉพาะบทบาทบิดาเท่านั้นที่สามารถทำนายการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมได้ บทบาทบิดาด้านที่สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ บทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหาและด้านการหาเลี้ยงครอบครัว โดยบทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหาทำนายได้ 4 ใน 8 กลุ่มย่อย ซึ่งน่าสังเกตว่าทุกกลุ่มเป็นวัยรุ่นตอนต้นทั้งหมด และบทบาทบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวทำนายได้ 4 ใน 8 กลุ่มย่อยเช่นกัน ซึ่งน่าสังเกตว่าเป็นเพศหญิง 3 กลุ่ม เพศชาย 1 กลุ่ม ส่วนบทบาทมารดาที่สามารถทำนายได้มากที่สุดคือ บทบาทมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตร โดยทำนายได้ 4 กลุ่มย่อย ซึ่งสามารถทำนายได้ทั้งกลุ่มเพศหญิง กลุ่มเพศชาย กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง กลุ่มโรงเรียนเอกเพศ และกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา

เมื่อพิจารณาการทำนายการปรับตัวในด้านย่อย ซึ่งมีทั้งหมด 32 สมการ (การปรับตัว 4 ด้านย่อยของกลุ่มวัยรุ่น 8 กลุ่มย่อย) พบว่า % การทำนายอยู่ระหว่าง 10.7 – 66% ทั้งบทบาทบิดาและบทบาทมารดาสามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวกับเพื่อนด้านย่อยทุกด้านได้ 23 ใน 32 สมการ ซึ่งกลุ่มที่เฉพาะบทบาทบิดาเท่านั้นที่สามารถทำนายการปรับตัวด้านย่อยได้มี 2 กลุ่มสมการคือ วัยรุ่นตอนกลางเพศหญิงในโรงเรียนสหศึกษาทั้ง 2 สมการและกลุ่มที่เฉพาะบทบาทมารดาเท่านั้นที่สามารถทำนายการปรับตัวด้านย่อยได้ ทั้งหมด 7 สมการซึ่งเป็นกลุ่มเพศชายวัยรุ่นตอนต้น 5 สมการ เพศชายวัยรุ่นตอนกลาง 1 สมการ และเพศหญิงวัยรุ่นตอนกลาง 1 สมการ

บทบาทบิดาด้านที่สามารถทำนายได้มากที่สุดคือ บทบาทบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวสามารถทำนายได้ 11 ใน 32 สมการ บทบาทมารดาด้านที่สามารถทำนายได้มากที่สุดคือ บทบาทมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตรทำนายได้ 18 ใน 32 สมการ โดยสามารถทำนายได้ทุกกลุ่มย่อยยกเว้นกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางเพศหญิงโรงเรียนสหศึกษา

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในกรณีที่บทบาทบิดาและบทบาทมารดาด้านเดียวกันเข้าไปในสมการทั้งคู่ ถ้าค่า β ของ F_1 เป็น 771 และค่า β ของ M_1 เป็น -1.104 หรือในกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางเพศชายโรงเรียนสหศึกษาการทำนายการปรับตัวกับเพื่อนด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง β ของ M_2 เป็น .398 และค่า β ของ F_2 เป็น -.238 เป็นต้น

จากตาราง 17 พบว่า จำนวนครั้งของการทำนายทั้งหมด 45 ครั้ง

บทบาทบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร สามารถทำนายได้	11 ครั้ง
บทบาทบิดาด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม สามารถทำนายได้	16 ครั้ง
บทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหา สามารถทำนายได้	16 ครั้ง
บทบาทบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว สามารถทำนายได้	20 ครั้ง
บทบาทบิดาด้านสันตนาการ สามารถทำนายได้	14 ครั้ง
บทบาทบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร สามารถทำนายได้	23 ครั้ง
บทบาทมารดาด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม สามารถทำนายได้	15 ครั้ง
บทบาทมารดาด้านการแก้ปัญหา สามารถทำนายได้	10 ครั้ง
บทบาทมารดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว สามารถทำนายได้	7 ครั้ง
บทบาทมารดาด้านสันตนาการ สามารถทำนายได้	4 ครั้ง

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของบุคลิกภาพด้านการปรับตัวโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน ระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง และระหว่างโรงเรียนเอกเพศกับโรงเรียนสหศึกษา เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 3 ที่ว่า วัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง วัยรุ่นตอนต้นกับตอนกลาง โรงเรียนชาย โรงเรียนหญิง และโรงเรียนสหศึกษา มีบุคลิกภาพด้านการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้านแตกต่างกัน

ตาราง 18 เปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน
ระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง

ตัวแปร	ชาย			หญิง			t	P
	N	$\bar{X}$	S.D.	N	$\bar{X}$	S.D.		
การรู้จักและเข้าใจตนเอง	511	30.46	4.85	482	30.19	4.79	.906	.365
การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน	511	29.82	4.83	482	29.47	4.49	1.191	.234
การสร้างสัมพันธภาพ กับเพื่อน	511	30.13	4.26	482	30.01	4.39	.450	.653
ความสามารถในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน	511	29.82	4.91	482	29.42	4.60	1.313	.189
การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม	511	102.24	16.06	482	119.09	16.11	1.126	.261

จากตาราง 18 พบว่า วัยรุ่นเพศชาย และวัยรุ่นเพศหญิง มีการปรับตัวกับเพื่อน
โดยรวมและด้านย่อยไม่แตกต่างกัน

ตาราง 19 เปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน
ระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง

ตัวแปร	ชาย			หญิง			t	p
	N	$\bar{X}$	S.D.	N	$\bar{X}$	S.D.		
การรู้จักและเข้าใจตนเอง	264	29.85	4.84	233	30.61	4.57	-1.776	.76
การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน	264	29.06	4.96	233	30.27	4.57	-2.877**	.004
การสร้างสัมพันธภาพ กับเพื่อน	264	29.47	4.41	233	30.56	4.30	-2.777**	.006
ความสามารถในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน	264	28.81	4.90	233	30.36	4.70	-3.585***	.000
การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม	264	117.19	16.23	233	121.80	15.48	-3.225***	.001

p < .01 * p < .001

จากตาราง 19 พบว่า วัยรุ่นเพศชาย และวัยรุ่นเพศหญิง เฉพาะกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา มีการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยรวมและแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้น ด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง โดยวัยรุ่นเพศหญิงมีความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อน สูงกว่าวัยรุ่นเพศชาย

ตาราง 20 เปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน
ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง

ตัวแปร	วัยรุ่นตอนต้น			วัยรุ่นตอนกลาง			t	P
	N	$\bar{X}$	S.D.	N	$\bar{X}$	S.D.		
การรู้จักและเข้าใจตนเอง	503	30.29	4.73	490	30.37	4.91	-.272	.786
การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน	503	29.33	4.48	490	29.99	4.83	-2.38*	.025
การสร้างสัมพันธภาพ กับเพื่อน	499	30.22	4.32	490	29.92	4.33	1.091	.276
ความสามารถในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน	503	29.57	4.80	490	29.67	4.73	-.327	.744
การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม	503	119.41	15.63	190	119.96	16.55	-.534	.593

*P < .05

จากตาราง 20 พบว่า วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลาง มีการปรับตัวกับเพื่อน
ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 โดยวัยรุ่นตอนกลางมีความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น

ตาราง 21 เปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน
ของวัยรุ่น ระหว่างโรงเรียนเอกเพศชายกับโรงเรียนเอกเพศหญิง

ตัวแปร	เอกเพศชาย			เอกเพศหญิง			t	p
	N	$\bar{X}$	S.D.	N	$\bar{X}$	S.D.		
การรู้จักและเข้าใจตนเอง	247	31.12	4.77	249	29.80	4.97	3.023**	.003
การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน	247	30.64	4.55	249	28.72	4.48	4.736***	.000
การสร้างสัมพันธภาพ กับเพื่อน	243	30.85	3.98	249	29.49	4.42	3.583***	.000
ความสามารถในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน	247	30.89	4.69	249	28.54	4.33	5.807***	.000
การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม	247	123.49	15.25	249	116.55	16.29	4.896*	.000

*P < .05 **P < .001

จากตาราง 21 พบว่า วัยรุ่นกลุ่มโรงเรียนเอกเพศชาย และวัยรุ่นโรงเรียนเอกเพศหญิง มีการปรับตัวกับเพื่อนทั้งในส่วนรวมและแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยวัยรุ่นกลุ่มโรงเรียนเอกเพศชาย มีความสามารถในการปรับตัวสูงกว่าวัยรุ่นกลุ่มโรงเรียนเอกเพศหญิง

ตาราง 22 เปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน
ของวัยรุ่น ระหว่างเรียนเอกเพศชายกับวัยรุ่นชายในโรงเรียนสหศึกษา

ตัวแปร	เอกเพศชาย			สหศึกษาเฉพาะเพศชาย			t	p
	N	$\bar{X}$	S.D.	N	$\bar{X}$	S.D.		
การรู้จักและเข้าใจตนเอง	247	31.12	4.77	264	29.85	4.84	2.972**	0.003
การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน	247	30.64	4.55	264	29.06	4.96	3.759***	0.000
การสร้างสัมพันธภาพ กับเพื่อน	243	30.85	3.98	264	29.47	4.41	3.681***	0.000
ความสามารถในการทำงาน ร่วมกับเพื่อน	247	30.89	4.69	264	28.81	4.9	4.897***	0.000
การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม	247	123.49	95.25	264	117.19	16.23	4.521***	0.000

P < .01 *P < .001

จากตาราง 22 วัยรุ่นกลุ่มโรงเรียนเอกเพศชาย และวัยรุ่นกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา (เฉพาะเพศชาย) มีการปรับตัวกับเพื่อนทั้งในส่วนรวมและแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยวัยรุ่นกลุ่มโรงเรียนเอกเพศชาย มีความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนสูงกว่าวัยรุ่นเพศชายในกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา

ตาราง 23 เปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน
ของวัยรุ่น ระหว่างโรงเรียนเอกเทศหญิงกับวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนสหศึกษา

ตัวแปร	เอกเทศหญิง			สหศึกษาเฉพาะเพศหญิง			t	p
	N	$\bar{X}$	S.D.	N	$\bar{X}$	S.D.		
การรู้จักและเข้าใจตนเอง	249	30.21	4.73	233	30.61	4.57	-1.86	0.064
การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน	249	29.63	4.73	233	30.27	4.37	-3.837***	0.000
การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน	249	29.98	4.39	233	30.65	4.3	-2.687**	0.007
ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน	249	29.54	4.87	233	30.36	4.7	-4.429***	0.000
การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม	249	119.35	16.14	233	121.8	15.48	-3.619***	0.000

P < .01 *P < .001

จากตาราง 23 วัยรุ่นกลุ่มโรงเรียนเอกเทศหญิง และวัยรุ่นกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา (เฉพาะเพศหญิง) มีการปรับตัวกับเพื่อนโดยส่วนรวมและด้านย่อย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นการรู้จักและเข้าใจตนเอง โดยวัยรุ่นเพศหญิงกลุ่มโรงเรียนสหศึกษามีความสามารถในการปรับตัวสูงกว่าวัยรุ่นกลุ่มโรงเรียนเอกเทศหญิง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับการปรับตัว โดยส่วนรวมและแต่ละด้านของบุตร ซึ่งเป็นนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษา ทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มที่จำแนกตามตัวแปร เพศ วัย และประเภทโรงเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวม และแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของบุตรซึ่งเป็นนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษา ตามตัวแปรเพศ วัยและประเภทของโรงเรียน
3. เพื่อจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรบทบาทบิดา บทบาทมารดา ในการทำนาย การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้าน ของบุตรวัยรุ่นทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มที่จำแนกตาม เพศ วัย และประเภทโรงเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวกับเพื่อนโดยส่วนรวมและแต่ละด้านระหว่างวัยรุ่น เพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง และระหว่างโรงเรียน เอกเทศกับโรงเรียนสหศึกษา

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาทั้งในกลุ่ม และเฉพาะกลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย กลุ่มโรงเรียนชาย กลุ่มโรงเรียนหญิง และกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา
2. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละด้าน กับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิงแตกต่างกัน ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลางแตกต่างกัน ระหว่างโรงเรียนเอกเทศ และโรงเรียน สหศึกษาแตกต่างกัน
3. วัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง วัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง โรงเรียนชาย โรงเรียนหญิงและโรงเรียนสหศึกษา มีการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน แตกต่างกัน

✓ วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ได้แก่ เด็กนักเรียนวัยรุ่น ชาย – หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 120 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กนักเรียนวัยรุ่นชาย – หญิงที่กำลังศึกษาอยู่ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร และนักเรียนเหล่านี้อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้ 15 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดราชบพิธ โรงเรียนสตรีวิทยา โรงเรียนวัดสังเวช โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร โรงเรียนราชวินิตมัธยม โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โรงเรียนศึกษานารี โรงเรียนวัดอินทราราม โรงเรียนทวีธาภิเศก (วัดอรุณ) โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม โรงเรียนวัดสุทธิวาราม โรงเรียนยานนาวาเวศวิทยา โรงเรียนสตรีวัดระฆัง และโรงเรียนชินโรรสวิทยาลัย รวมจำนวนทั้งหมด 993 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับชั้นเรียน โรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบทบาทของบิดาและบทบาทของมารดา เป็นแบบสอบถามถึงบทบาทของบิดา และบทบาทของมารดา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงและปรับปรุงมาจากแบบวัดทัศนคติบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาของ เพয়ার์ ผลภาค (2539) แบบวัดบทบาทของบิดา และบทบาทของมารดาของ พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล (2533) และสายวิธิน จินฉุฉิม (2541) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติของบิดาและมารดาต่อครอบครัว และบุตร ประกอบด้วยบทบาท 5 ด้าน คือ ด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้านสันตนาการ ด้านละ 10 ข้อ รวม 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ดังนี้คือ

บทบาทบิดาทั้งฉบับ	มีค่าความเชื่อมั่น	.9557
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	มีค่าความเชื่อมั่น	.8527
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	มีค่าความเชื่อมั่น	.8270
ด้านการแก้ปัญหา	มีค่าความเชื่อมั่น	.8463
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	มีค่าความเชื่อมั่น	.9048
ด้านสันตนาการ	มีค่าความเชื่อมั่น	.8519

บทบาทมารดาทั้งฉบับ	มีค่าความเชื่อมั่น	.9482
ด้านการเลี้ยงดูบุตร	มีค่าความเชื่อมั่น	.8409
ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม	มีค่าความเชื่อมั่น	.8286
ด้านการแก้ปัญหา	มีค่าความเชื่อมั่น	.8168
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	มีค่าความเชื่อมั่น	.8608
ด้านสันตนาการ	มีค่าความเชื่อมั่น	.8526

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อนเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นบางประการของนักเรียนเกี่ยวกับเพื่อน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงและปรับปรุงจากแบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อนของ เพয়ার์ ผลภาค (2539) แบบวัดการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศของ วิไลวรรณ ศรีสงคราม (2539) และแบบวัดการปรับตัวของวัยรุ่นของ กุลวรรณ วิทยาวังศรีจุ (2536) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ การรู้จักและเข้าใจตนเอง การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน ด้านละ 10 ข้อ รวม 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสหสัมพันธ์พีแอฟ (Alpha - coefficient) ดังนี้คือ

การปรับตัวกับเพื่อน	มีค่าความเชื่อมั่น	.9164
การรู้จักและเข้าใจตนเอง	มีค่าความเชื่อมั่น	.8169
การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน	มีค่าความเชื่อมั่น	.7822
การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน	มีค่าความเชื่อมั่น	.7524
การทำงานร่วมกันกับเพื่อน	มีค่าความเชื่อมั่น	.7759

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ลงในรายการเพื่อนำเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้าน ทั้งในกลุ่มย่อยจำแนกตามตัวแปร เพศ วัย และประเภทของโรงเรียน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product Moment Correlation และสอบถามมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สถิติทดสอบ t - test

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาโดยรวมและแต่ละด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง และระหว่างโรงเรียนเอกชนกับโรงเรียนสหศึกษา โดยใช้การหาค่า Z จากสถิติ Fisher's Z Transformation

3. ลำดับความสำคัญของตัวแปรบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา ในการทำนาย การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนทั้งในกลุ่มรวมและเฉพาะกลุ่มเพศของกลุ่มเพศหญิง กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น และกลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยรวมและแต่ละด้าน ระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง และระหว่าง โรงเรียนเอกเทศกับโรงเรียนสหศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบ $t - test$

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

สรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า ได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อน โดยรวมและแต่ละด้านทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จำแนกตามตัวแปรเพศ วัย และประเภท โรงเรียน เป็นดังนี้

1.1 บทบาทของบิดาโดยส่วนรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง กลุ่มวัยรุ่นโรงเรียนเอกเทศหญิง กลุ่มวัยรุ่นโรงเรียนเอกเทศชาย และกลุ่มวัยรุ่นโรงเรียนสหศึกษา และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า บทบาทบิดาทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้าน สันทนการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนทั้ง 4 ด้าน คือ การรู้จักและเข้าใจตนเอง การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน และความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน ทั้งในกลุ่มรวมและทุกกลุ่มย่อย โดยค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .232 ถึง .653 ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

1.2 บทบาทของมารดาโดยส่วนรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง กลุ่มวัยรุ่นโรงเรียนเอกเทศหญิง กลุ่มวัยรุ่นโรงเรียนเอกเทศชาย และกลุ่มวัยรุ่นโรงเรียนสหศึกษา และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า บทบาทบิดาทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้าน สันทนการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนทั้ง 4 ด้าน คือ การรู้จักและเข้าใจตนเอง การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน และความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน ทั้งในกลุ่มรวมและทุกกลุ่มย่อย โดยค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .177 ถึง .679 ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา โดยรวมและแต่ละด้านกับ ด้านการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้านระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง และระหว่างโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนสหศึกษา เป็นต้น

2.1 ไม่พบความแตกต่างระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง ในความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดา บทบาทมารดาและการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นในด้านรวม แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านจะพบว่า ความแตกต่างบางส่วนซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดา บทบาทมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อนของกลุ่มวัยรุ่นชายสูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นหญิงคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทมารดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาและบทบาทมารดาด้านสันทนากับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนและความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทมารดา ด้านสันทนากับการปรับตัวกับเพื่อนด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดา บทบาทมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อนของกลุ่มวัยรุ่นหญิงสูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นชายคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านการเป็นตัวแบบทางสังคมกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง และด้านการมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในส่วนที่พบความแตกต่างกัน บทบาทบิดามีแนวโน้มสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของบุตรวัยรุ่นหญิงสูงกว่าวัยรุ่นชาย ในขณะที่บทบาทมารดามีแนวโน้มสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของบุตรวัยรุ่นชายสูงกว่าวัยรุ่นหญิง

2.2 ไม่พบความแตกต่างระหว่างวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลางในความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดา บทบาทมารดากับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นแต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านจะพบว่า ความแตกต่างบางส่วนซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดา บทบาทมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อนที่มีความสัมพันธ์กับวัยรุ่นตอนต้นสูงกว่าวัยรุ่นตอนกลางคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว กับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว กับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนและความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดา โดยรวม ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และบทบาทมารดาด้านการเป็นตัวแบบทางสังคม กับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดา บทบาทมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อนที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทมารดาด้านสันทนากับการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทมารดา

ด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการแก้ปัญหา และด้านสันทนาการกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาและบทบาทมารดาด้านสันทนาการกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน และความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านสันทนาการกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในส่วนที่พบความแตกต่างนั้น บทบาทบิดามีแนวโน้มสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของบุตรวัยรุ่นตอนต้นสูงกว่าวัยรุ่นตอนกลาง ในขณะที่บทบาทมารดามีแนวโน้มสัมพันธ์กับบุตรวัยรุ่นตอนกลางสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น

2.3 ไม่พบความแตกต่างระหว่างวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเทศและโรงเรียนสหศึกษา เฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทมารดากับการปรับตัวกับเพื่อนด้านรวม แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า ในส่วนที่พบความแตกต่างทั้งบทบาทบิดา และบทบาทมารดามีความสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนบางด้านของบุตรวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเทศสูงกว่าในโรงเรียนสหศึกษา คือ

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านสันทนาการกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านสันทนาการ บทบาทมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัวและด้านสันทนาการกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านสันทนาการกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาด้านย่อยทุกด้าน บทบาทมารดาด้านการแก้ปัญหา ด้านหาเลี้ยงครอบครัว และด้านสันทนาการกับการปรับตัวกับเพื่อนด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในส่วนที่พบความแตกต่างกันทั้งบทบาทบิดาและบทบาทมารดามีความสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของบุตรวัยรุ่นชายในโรงเรียนเอกเทศสูงกว่าในโรงเรียนสหศึกษา

2.4 ในภาพรวมพบว่า ค่าความสัมพันธ์ของบทบาทบิดาและบทบาทมารดากับการปรับตัวกับเพื่อน ทั้งโดยรวมและแต่ละด้านในกลุ่มวัยรุ่นหญิงโรงเรียนเอกเทศสูงกว่าค่าความสัมพันธ์ของกลุ่มวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนสหศึกษา กล่าวคือจากการเปรียบเทียบค่าสหสัมพันธ์ทั้งหมด 60 คู่ พบผลในลักษณะดังกล่าว 46 คู่ อีก 14 คู่ พบว่าไม่แตกต่างกันระหว่างวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนเอกเทศกับโรงเรียนสหศึกษาและเป็นที่น่าสังเกตว่าสำหรับคู่สหสัมพันธ์ที่มีแนวโน้มไม่พบผลดังกล่าว คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาและบทบาทมารดาด้านการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

3. การจัดลำดับกับความสำคัญของตัวแปรบทบาทบิดา บทบาทมารดาในการทำนายนายการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มที่จำแนกตามเพศ วัย และประเภท เป็นต้น ในการทำนายนายการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม ทั้งบทบาทบิดาและบทบาทมารดาสามารถร่วมกันทำนายนายการปรับตัวกับเพื่อนได้ทุกกลุ่ม ยกเว้นวัยรุ่นตอนกลางเพศหญิงในโรงเรียนสหศึกษา ซึ่งเฉพาะบทบาทบิดาเท่านั้นที่สามารถทำนายนายได้ บทบาทบิดาด้านที่สามารถทำนายนายได้มากที่สุดคือ บทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหาและด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่สามารถทำนายนายได้ในกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น เพศหญิง ส่วนบทบาทมารดาที่สามารถทำนายนายได้มากที่สุดคือ บทบาทมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งสามารถทำนายนายได้ในทุกกลุ่มย่อย

เมื่อพิจารณาการปรับตัวในด้านย่อยพบว่า บทบาทบิดาและบทบาทมารดาสามารถร่วมกันทำนายนายการปรับตัวกับเพื่อนด้านย่อยได้ 23 ใน 32 สมการ ซึ่งกลุ่มที่เฉพาะบทบาทบิดาเท่านั้นที่สามารถทำนายนายได้เป็นกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางเพศหญิงในโรงเรียนสหศึกษา และกลุ่มที่เฉพาะบทบาทมารดาเท่านั้นที่สามารถทำนายนายได้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นเพศชาย บทบาทบิดาด้านที่สามารถทำนายนายการปรับตัวกับเพื่อนของบุตรวัยรุ่นได้มากที่สุดคือ บทบาทบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งสามารถทำนายนายได้ทุกกลุ่มยกเว้นกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางทั้งเพศชายและหญิงในโรงเรียนสหศึกษา บทบาทมารดาที่สามารถทำนายนายได้มากที่สุดคือ บทบาทมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตร โดยสามารถทำนายนายได้ทุกกลุ่มยกเว้นกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางเพศหญิงโรงเรียนสหศึกษา

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของบุคลิกภาพด้านการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยรวมและแต่ละด้าน ระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง และระหว่างโรงเรียนเอกเพศกับโรงเรียนสหศึกษา

4.1 วัยรุ่นเพศชาย และวัยรุ่นเพศหญิง เฉพาะกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา มีการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและด้านย่อยไม่แตกต่างกัน

4.2 วัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลางมีการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและด้านย่อยไม่แตกต่างกัน ยกเว้นการปรับตัวกับเพื่อนด้านการมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนในวัยรุ่นตอนกลางสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น

4.3 วัยรุ่นกลุ่มโรงเรียนเอกเพศ และวัยรุ่นโรงเรียนสหศึกษา มีการปรับตัวกับเพื่อนทั้งในส่วนรวมและแต่ละด้านแตกต่างกันโดยวัยรุ่นในกลุ่มโรงเรียนเอกเพศชายสูงกว่าโรงเรียนเอกเพศหญิง และกลุ่มโรงเรียนเอกเพศชายสูงกว่าเพศชายในโรงเรียนสหศึกษา ส่วนกลุ่มโรงเรียนเอกเพศหญิงมีการปรับตัวต่ำกว่าเพศหญิงในโรงเรียนสหศึกษา ทั้งในการปรับตัวโดยรวม และด้านย่อย ยกเว้นด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง

อภิปรายผล

การศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา และการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น มีข้อค้นพบและอภิปรายผล ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและแต่ละด้าน พบว่า บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา ทั้งในส่วนรวมและแต่ละด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวกับเพื่อนทั้งในส่วนรวมและแต่ละด้าน ซึ่งพบทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของบิดา บทบาทของมารดามีความสำคัญต่อการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบความสำคัญของบทบาทของบิดา บทบาทของมารดากับตัวแปรใกล้เคียง ดังนี้ ลีโอนาร์ด (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Biller. 1981 : 338 – 339 ; citing Leonard. 1966 : 333) ที่พบว่า พัฒนาการลักษณะความเป็นหญิง มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับพฤติกรรมที่บิดาแสดงแก่บุตร ถ้าบิดามีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูบุตรจะเปิดโอกาสให้บุตรหญิงได้ใกล้ชิดและสนิทสนมการพฤติกรรมของบิดาทำให้สามารถพัฒนาความสามารถทางสังคมได้ ไม่เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และบุคลิกภาพเบี่ยงเบนตามมา และสแตนเบิร์ก และคณะ (Steinberg and others. 1991 : 19 – 36) ได้ทำการศึกษาพบว่า การใช้อำนาจอย่างมีเหตุผลของบิดา มารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของวัยรุ่นเหนือกว่าปัจจัยทางฐานะ เศรษฐกิจทางสังคม เชื้อชาติ โครงสร้างครอบครัว รวมทั้ง เอ็ดการ์ – สมิท ซูซาน เอลิซาเบท (Edgar – Smith, Susan Elizabeth. 1998) พบว่า ลูกสาวจะให้ความสำคัญต่อข้อกำหนดที่แม่สร้างขึ้นในวัยรุ่นตอนต้น ส่วนในวัยรุ่นตอนปลายจะให้ความสำคัญต่อข้อกำหนดที่พ่อสร้างขึ้นมากกว่า การกำหนดข้อปฏิบัติระหว่างผู้ปกครองกับบุตรจะทำให้เกิดการสื่อสารกันมากขึ้น ของข้อขัดแย้งเกิดความผูกพันและสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว ส่วน แมคโคบี และมาร์ติน (ใจทิพย์ พวงทอง. 2540 : 41 ; อ้างอิงมาจาก Macoby and Martin. 1983) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดา ตั้งกฎเกณฑ์ให้เด็กปฏิบัติ ตาม แต่สนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็น และอธิบายเหตุผลในการให้เด็กปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติสิ่งใด จะทำให้เด็กมีลักษณะไม่พึ่งพาผู้อื่น เชื่อมั่นในตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นมิตร และให้ความร่วมมือกับผู้อื่น นอกจากนี้งานวิจัยในประเทศ พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล (2533) ได้ศึกษาทัศนคติต่อบทบาทการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ ด้านการปรับตัวของวัยรุ่น พบว่า ทัศนคติของบิดาต่อบทบาทของการเป็นบิดารวม และบางด้านย่อย มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวทั้งในกลุ่มรวมและเมื่อแยกกลุ่มชายหญิง

บทบาทด้านการเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดานับเป็นบทบาทที่สำคัญในปัจจุบัน การที่บิดามารดาช่วยกับอบรมเลี้ยงดูบุตรจะช่วยพัฒนาจิตใจของบุตรได้มาก (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536) ทำให้บุตรมีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย และทางด้านจิตใจ ได้รับความอบอุ่นจากบิดาและมารดา ซึ่ง ทองหล่อ สุวรรณภาพ (2522) ได้สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพล

ต่อบุคลิกภาพ และพฤติกรรมของเด็กได้แก่ ความรักของบิดา ความรักของมารดา การเลี้ยงดูของมารดา การเลี้ยงดูของบิดา วินัยของบิดาที่ใช้เพื่อให้บุตรเชื่อฟังคำสั่งสอนและความรักใคร่ปรองดองระหว่างบิดามารดา และการเปลี่ยนแปลงลักษณะครอบครัว สภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน การเลี้ยงดูบุตร จึงเป็นลักษณะที่ต้องช่วยเหลือกันระหว่างบิดาและมารดา ไม่ใช่หน้าที่เฉพาะทางใครคนใดคนหนึ่ง เพื่อส่งเสริมให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีต่อไป

บทบาทด้านการเป็นตัวแบบทางสังคม ลักษณะบุคลิกภาพส่วนมากของเด็กเกิดจากการเรียนรู้และจากสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการเลียนแบบ และบุคคลที่จะเป็นตัวแบบสำหรับบุตรก็คือ บิดา มารดา ซึ่งทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ เน้นถึงการเลียนแบบบิดา มารดาเพศเดียวกับเด็ก เด็กชายจะเลียนแบบพฤติกรรมของบิดา เด็กหญิงจะเลียนแบบพฤติกรรมของมารดา (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; นวลละออ สุภาพล. 2527 : 56 – 58) นอกจากนี้ โรบิสคอน และสก๊อต (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Robiscon and Scott. 1969 : 55) กล่าวว่า บิดามีบทบาทในการเป็นแบบอย่างทางสังคมและอาชีพการงานของบุตร การที่บิดา มารดา อบรมกฎระเบียบต่าง ๆ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและถ่ายทอดแบบฉบับที่ดีให้กับบุตร จะทำให้บุตรสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคมได้ เข้ากับคนอื่นได้ง่ายและมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น ดังนั้น บิดา มารดา จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความรู้สึกของบุตรต่อสังคม เพื่อให้มีพฤติกรรมที่อยู่ในมาตรฐานของสังคมและสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่ยอมรับ (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Anderson. 1982 : 9)

บทบาทด้านการแก้ปัญหาของบิดามารดา พาร์กอด พาร์สัน กล่าวว่า บิดาเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในตำแหน่งเป็นผู้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร การช่วยเหลือบุตรในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การแก้ปัญหาเมื่อเด็กเกิดการขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว และมารดาจะเป็นที่ปรึกษาของบิดา (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Benson. 1985 : 26) นอกจากนี้บทบาทของบิดา มารดา ในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับบุตรจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของปัญหา (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Torna and Lupri' 1978 : 69 – 70 ; citing Hass. 1981) ฉะนั้นการที่บิดามารดาได้กระทำบทบาทนี้ด้วยความเข้าใจเห็นใจ พร้อมเสมอที่จะให้คำแนะนำที่น่าฟัง และช่วยเหลือบุตรในโอกาสที่เหมาะสมอย่างมีเหตุผล จะทำให้ช่วยลดปัญหาให้แกบุตรสามารถอยู่ในสังคมได้ต่อไป

บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัวของบิดา และมารดา ถึงแม้ว่าในปัจจุบันที่ภาวะสังคมเศรษฐกิจเปลี่ยนไป โดยทั้งหมดต้องออกไปทำงานนอกบ้าน แต่บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบิดาต่อครอบครัวก็มีได้ลดลง บิดายังคงมีบทบาทเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว จากผลการศึกษาของ เจลลิว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ (2526 : 9) พบว่า ทั้งบิดาและมารดาต่างให้ความสำคัญตรงกันว่า การขาดบิดาทำให้ครอบครัวขาดรายได้ ดังนั้นบิดาจึงควรให้ความสำคัญต่อการหารายได้ของครอบครัว เพื่อสนองความต้องการของมารดาและบุตรในด้านวัตถุและกำลังทรัพย์

โดยมีมารดาเป็นผู้ให้ความสนใจในโปรแกรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว อันจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้บุตรสามารถเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพต่อไป

บทบาทด้านสันตนาการของบิดา และมารดา การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวโดยการจัดให้มีโอกาสได้ไปพักผ่อนหย่อนใจร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกันทั้งภายในบ้านและนอกบ้านเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้วัยรุ่นพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ที่เหมาะสม (เสถียรบุระชัย. 2530 : 20) ดังนั้นบทบาทของบิดา มารดา จึงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในยามว่างให้แก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อให้บุตรได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อน วางแผนให้สมาชิกในครอบครัวได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 ; Anderson. 1982 : 21 – 22) นอกจากนี้ ถ้าเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนจะทำให้วัยรุ่นมีประสบการณ์ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือแนะนำและให้โอกาสในการตัดสินใจ ให้เป็นผู้รับผิดชอบจะช่วยให้วัยรุ่นได้รู้จักมองการณ์ไกลและมีค่านิยมที่ถูกต้อง สร้างสรรค์สังคมเป็นอย่างดี (ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคนอื่น ๆ. 2528 : 5)

สรุปได้ว่า ทั้งบิดา และมารดา เป็นผู้มียุทธวิธีและวางแนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพของบุตร ทำให้บุตรมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ ซึ่งบิดา และมารดาต้องรับรู้ถึงบทบาทของตนเองที่พึงปฏิบัติต่อบุตรเป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการเป็นตัวแทนของสังคม ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้านสันตนาการ

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดา บทบาทมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยรวมและแต่ละด้านระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับวัยรุ่นเพศหญิง ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง และระหว่างโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนสหศึกษา

ในตัวแปรเพศ โดยรวมแล้วไม่พบความแตกต่างเพศในความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาและบทบาทมารดากับการปรับตัวกับเพื่อนวัยรุ่น แต่เมื่อพิจารณาด้านย่อยพบความแตกต่างระหว่างเพศในความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาและบทบาทมารดาบางด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นบางด้าน โดยบทบาทบิดามีแนวโน้มสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของบุตรหญิงในขณะที่บทบาทมารดามีแนวโน้มสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของบุตรชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัยรุ่นชายมีความใกล้ชิดกับมารดามากกว่าบิดา (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก สุโท เจริญสุข. 2520 : 28) และขณะเดียวกัน บิดาก็มีความสัมพันธ์ต่อบุตรหญิงมากกว่าบุตรชาย ดังเช่น การศึกษาของลีโอนาร์ดที่พบว่า พัฒนาการลักษณะความเป็นหญิงมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับพฤติกรรมที่บิดาแสดงแก่บุตร ถ้าบุตรหญิงได้ใกล้ชิดกับบิดาจะทำให้สามารถพัฒนาความสามารถทางสังคมได้ดี (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Biller. 1981 : 338 - 339 ; citing Leonard. 1966 : 333) นอกจากนี้ เพยาร์ ผลภาค (2539) พบว่า บทบาทบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นเพศหญิงสูงกว่าวัยรุ่นเพศชาย เช่นเดียวกัน และพงษ์สุดา รัตนมาศมงคล (2533) พบว่า บิดามีอิทธิพลต่อวัยรุ่นหญิงแต่ไม่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นชาย ในแง่การปรับตัวทางสังคม

ทั้งนี้เนื่องจากบิดาเป็นผู้กระตุ้นให้บุตรหญิงพัฒนาความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นจะเปลี่ยนความสนใจจากเด็กเพศเดียวกัน กลับมาสนใจเพศตรงข้าม กิจกรรมต่าง ๆ ก็มุ่งมาสู่เพศตรงข้าม (นวลละออสฤาผล. 2527 : 61 - 63) ในขณะที่วัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังมองหาแบบอย่างของตนเองประกอบกับความต้องการเรียนรู้การมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ บิดาและมารดาที่มีเพศตรงข้ามกับตนจึงเป็นบุคคลที่วัยรุ่นใกล้ชิดสามารถเรียนรู้และหาประสบการณ์ที่ต้องการได้ง่ายที่สุด เหล่านี้จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้พบผลในงานวิจัยนี้ว่า บทบาทบิดามีแนวโน้มสัมพันธ์กับบุตรหญิง และบทบาทมารดามีแนวโน้มสัมพันธ์กับบุตรชาย

ในตัวแปรวัย โดยรวมแล้ว ไม่พบความแตกต่างระหว่างวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลางในความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดา และบทบาทมารดากับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของเพยาร์ ผลภาค ที่ไม่พบความแตกต่างระหว่างวัยรุ่นตอนต้นและ วัยรุ่นตอนกลางในความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาและบทบาทมารดากับความรูสึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น แต่เมื่อพิจารณาด้านย่อยพบความแตกต่างระหว่างวัยในความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาและบทบาทมารดาบางด้าน กับการปรับตัวของวัยรุ่นบางด้าน โดยบทบาทบิดามีแนวโน้มสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นตอนต้นขณะที่บทบาทมารดามีแนวโน้มสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ เอ็ดการ์ - สมิท ซูซาน เอลิซาเบท (Edgar - Smith Susan Elizabeth. 1998) ที่พบว่า บุตรจะให้ความสำคัญต่อข้อกำหนดที่แม่สร้างขึ้นในวัยรุ่นตอนต้น ส่วนวัยรุ่นตอนปลายจะให้ความสำคัญต่อข้อกำหนดที่พ่อสร้างขึ้นมากกว่า ผลการศึกษาที่ขัดแย้งกันนี้อาจเกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม กล่าวคือในสังคมไทย บทบาทมารดาจะยังคงมีความสำคัญ แม้ว่าบุตรจะโตขึ้น ในขณะที่บทบาทบิดาจะลดความสำคัญลงเมื่อบุตรโตขึ้น มารดาจึงมีความใกล้ชิดกับบุตรมากกว่าบิดา และมีอิทธิพลต่อบุตรมากกว่าบิดา

ในตัวแปรประเภทโรงเรียนโดยรวมแล้วพบความแตกต่างเฉพาะบทบาทบิดากับการปรับตัวกับเพื่อนระหว่างวัยรุ่นชายโรงเรียนเอกเทศและโรงเรียนสหศึกษา แต่เมื่อพิจารณาด้านย่อยพบความแตกต่างระหว่างโรงเรียนเอกเทศและโรงเรียนสหศึกษา ในความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาและบทบาทมารดาบางด้านกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นบางด้าน โดยบทบาทบิดาและบทบาทมารดา มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นทั้งเพศชายและเพศหญิงในโรงเรียนเอกเทศสูงกว่าโรงเรียนสหศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทบาทบิดาและบทบาทมารดามีอิทธิพลต่อการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นทั้งเพศชายและหญิงในโรงเรียนเอกเทศสูงกว่าโรงเรียนสหศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากวัยรุ่นในโรงเรียนสหศึกษาได้มีโอกาสสร้างประสบการณ์กับเพื่อนทั้งเพศเดียวกับตนและเพื่อนต่างเพศ ภายในโรงเรียนได้มากกว่าวัยรุ่นโรงเรียนเอกเทศ วัยรุ่นโรงเรียนเอกเทศมักขาดประสบการณ์กับเพื่อนต่างเพศภายในโรงเรียนขณะเดียวกันวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้ที่จะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ

โดยเริ่มต้นเรียนจากเพื่อนต่างเพศภายในโรงเรียน แต่ภายในโรงเรียนเอกเพศมีเฉพาะวัยรุ่นเพศเดียวกับตน วัยรุ่นโรงเรียนเอกเพศจึงต้องหันมาเรียนรู้จากบุคคลใกล้เคียงที่มีเพศตรงข้ามกับตนแทนนั้นคือ บิดา, มารดา ที่มีเพศตรงข้ามตนเอง ลักษณะดังกล่าวนี้อาจทำให้บทบาทบิดาและบทบาทมารดาเข้ามามีอิทธิพลต่อการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นในโรงเรียนเอกเพศสูงกว่าวัยรุ่นในโรงเรียนสหศึกษา

3. ลำดับความสำคัญของตัวแปรบทบาทบิดา บทบาทมารดาในการทำนายการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียน ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มที่จำแนกตามตัวแปร เพศ วัย และประเภทโรงเรียน

ในการปรับตัวด้านรวม พบว่า บทบาทบิดาด้านที่สามารถทำนายการปรับตัวกับเพื่อนได้มากที่สุดคือ บทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และเป็นที่น่าสนใจว่า กลุ่มที่สามารถทำนายได้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นเพศหญิง ผลวิจัยส่วนนี้จึงสอดคล้องกับผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างบทบาท บทบาทมารดา กับการปรับตัวกับเพื่อน ที่พบว่า บทบาทบิดามีแนวโน้มสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของบุตรหญิงและวัยรุ่นตอนต้น

ในการปรับตัวด้านย่อย พบว่า บทบาทบิดาด้านที่สามารถทำนายการปรับตัวกับเพื่อนได้มากที่สุด คือ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว (16 ครั้ง) ซึ่งมากกว่าบทบาทมารดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวอย่างเห็นได้ชัด (6 ครั้ง) ผลการวิจัยนี้แสดงว่าบทบาทบิดาด้านที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเนลลิว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ (2526 : 9) ที่พบว่า ทั้งบิดาและมารดาต่างให้ความเห็นตรงกันว่า การขาดบิดาทำให้ครอบครัวขาดรายได้ ดังนั้นบิดาจึงควรให้ความสำคัญต่อการหารายได้ของครอบครัว ซึ่งความสนใจในโปรแกรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นกำลังในการหาเลี้ยงครอบครัวและหารายได้เมื่อบุญเจริญเติบโตขึ้น

ส่วนบทบาทมารดาที่สามารถทำนายการปรับตัวกับเพื่อนได้มากที่สุด คือ ด้านการเลี้ยงดูบุตร (19 ครั้ง) ซึ่งมากกว่าบทบาทบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตรอย่างเห็นได้ชัด (9 ครั้ง) ผลการวิจัยนี้แสดงว่าบทบาทมารดาที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ ด้านการเลี้ยงดูบุตร จากนิยามปฏิบัติการและข้อคำถาม ของแบบวัดบทบาทของบิดา และบทบาทของมารดา สรุปได้ว่า บทบาทในการเลี้ยงดูบุตรในที่นี้คือ การดูแลสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยรวมไปถึงการรับฟังความคิดเห็นและเข้าใจกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร ซึ่ง โฟรมม์ (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Lugo and Tkyesget. 1976 : 150 – 194 ; citing Fromm. 1974) ได้กล่าวว่า ความรักของบิดาและมารดานั้นแตกต่างกัน ความรักของมารดาเป็นความรักอย่างไม่มีเงื่อนไข และมารดามีความใกล้ชิดกับบุตรมากกว่าบิดา การปฏิบัติของมารดาต่อบุตรจะมีผลกระทบต่อจิตใจและการพัฒนาบุคลิกภาพของบุตร ดังงานวิจัยของวรรณวดี ม้าลำพอง (รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์. 2531: 49 ; อ้างอิงมาจาก วรรณวดี ม้าลำพอง. ม.ป.ป.)

ที่พบว่า มารดาเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับบุตรมากที่สุด และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญาของบุตร มารดาเป็นศูนย์กลางของปฏิกิริยา สัมพันธ์ของบุตร การแสดงออกทุกอย่างของมารดาต่อบุตรทั้งทางวาจา และท่าทาง จะมีผลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุตรทั้งหมด จากงานวิจัยเรื่องการสอนลูกให้ฉลาด เรียนไว้ว่า “บุคคลที่สำคัญที่สุดในครอบครัวที่จะให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรคือ มารดา เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและมีความผูกพันอันลึกซึ้งมากกว่าบุคคลอื่น คำพูด การกระทำ ความรู้สึกของมารดาจะส่งผลกระทบต่อบุตรอย่างละเอียดอ่อน นอกจากนี้ ลิ้นเวอร์ และซิลเวอร์เบอร์เกอร์ (เพยาร์ ผลภาค. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Linver and Silverberg. 1995) ได้ทดสอบพบว่า การอบรมสั่งสอนของมารดา การควบคุมทางจิตใจ และการทำให้เด็กเคารพนับถือ สามารถทำนายปัญหาต่อพฤติกรรมทั้งหมด พฤติกรรมกฎหมาย การนับถือตนเอง การพึ่งตนเองของวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามารดามีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตรมากตั้งแต่เล็กจนโต ถึงแม้ว่า ในปัจจุบันมารดาจะต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัวก็ตาม

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคลิกภาพด้านการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยรวมและแต่ละด้าน ระหว่างวัยรุ่นเพศชาย กับวัยรุ่นเพศหญิง ระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง และระหว่างโรงเรียนเอกเทศกับโรงเรียนสหศึกษา

จากการวิจัยนี้พบว่า ในกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา วัยรุ่นเพศชายและวัยรุ่นเพศหญิงมีการปรับตัวกับเพื่อนโดยรวมและการปรับตัวกับเพื่อนทุกด้าน ยกเว้นการรู้จักและเข้าใจตนเอง โดยวัยรุ่นเพศหญิงมีความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนสูงกว่าวัยรุ่นเพศชาย ผลวิจัยนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยของ ไพบูลย์ อินทรวีชา (2511 : 181 – 183) ได้ศึกษาถึงความต้องการและปัญหาการปรับตัวของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร พบว่า นักเรียนชายและหญิงมีปัญหาด้านการปรับตัวพอ ๆ กัน แต่นักเรียนชายมีปัญหาการปรับตัวมากกว่านักเรียนหญิง แต่นักเรียนหญิงมีปัญหาการคบเพื่อนมากกว่านักเรียนชาย และขัดแย้งกับงานวิจัยของ พวงสร้อย วรกุล (2522 : 86) ที่พบว่า โดยส่วนรวมแล้วนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวแตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีปัญหาในด้านการปรับตัวกับเพื่อนมากกว่านักเรียนชาย รวมทั้งขัดแย้งกับการศึกษาของ อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ (2532 : 55) และวรรัตน์ ประสิทธิชัยกิจ (2537 : 89) พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนไม่แตกต่างกันอย่างไรก็ดีผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พะยอม ธีณรส (2540 : 100) ที่ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียน พบว่า เพศหญิงสามารถปรับตัวได้ดีกว่าเพศชาย ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด จะเห็นได้ว่า การศึกษาในช่วงต้นจะพบผลว่า เพศชายปรับตัวได้ดีกว่าเพศหญิง ช่วงต่อมาเพศหญิงและเพศชายมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน และในระยะหลังพบว่า เพศหญิงมีการปรับตัวได้ดีกว่าเพศชาย ซึ่งแนวโน้มของผลวิจัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะดังกล่าว อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลง

ของสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา กล่าวคือ ในปัจจุบันเพศหญิงในสังคมไทยมีโอกาสดูได้แสดงความสามารถต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้ชัดว่าสตรีได้เข้ามามีบทบาทในสังคมเพิ่มขึ้นจากอดีตมาก ซึ่งปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัวของเพศหญิงดังที่กล่าวมาแล้ว

สำหรับวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลางนั้นพบว่า ความสามารถในการปรับตัวของวัยรุ่นตอนกลางสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นในด้านการมีเจตคติที่ดีกับเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ (2526 : 58) พบว่า วัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกัน โดยนักเรียนชั้น ม. 4 มีการปรับตัวดีกว่านักเรียนชั้น ม. 3 และจิตติยา ไชยศรีพรหม (2527 : 84) ได้ศึกษา พบว่า นักเรียนระดับชั้นต่างกันตั้งแต่ ม.1 – ม.6 มีบุคลิกภาพการปรับตัวแตกต่างกัน โดยนักเรียนชั้น ม. 2 มีบุคลิกภาพการปรับตัวได้ดีน้อยที่สุด นักเรียนชั้น ม. 5 มีบุคลิกภาพการปรับตัวได้มากที่สุด การที่พบผลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ในวัยรุ่นตอนต้นมีการเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ต้องปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ ๆ จึงทำให้วัยรุ่นตอนต้นมีความสามารถในการปรับตัวน้อยกว่า วัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งพันธะระของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มาแล้ว และเนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหาความกังวลใจในการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ และยังขาดความเข้าใจ ความอบอุ่น จึงหันหน้าเข้าหาเพื่อนวัยรุ่นด้วยกันเองแล้วสร้างสังคมของตนเองขึ้น (ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม. 2527 : 174) วัยรุ่นมีความต้องการค่อนข้างสูงที่จะรวมพวกพ้องเป็นกลุ่มก้อนเพราะการรวมพวกพ้องเป็นวิถีทางให้เด็กวัยรุ่นได้รับการตอบสนองหลายประการ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นใจ ได้รับการยกย่องว่ามีผู้เข้าใจตนร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตน (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2530 : 162)

นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นกลุ่มโรงเรียนเอกเทศและกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา พบว่า วัยรุ่นชายในกลุ่มโรงเรียนเอกเทศมีการปรับตัวกับเพื่อนได้ดีกว่าวัยรุ่นชายในกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา ในขณะที่วัยรุ่นหญิงในกลุ่มโรงเรียนสหศึกษามีการปรับตัวกับเพื่อนได้ดีกว่าวัยรุ่นหญิงในกลุ่มโรงเรียนเอกเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมศรี บุญอรุณรักษา (2539) ที่พบว่า นักเรียนหญิงในโรงเรียนสหศึกษามีการปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนหญิงในโรงเรียนเอกเทศ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการปรับตัวของนักเรียนหญิงและนักเรียนชายเกี่ยวข้องกับประเภทของโรงเรียนที่ศึกษาอยู่ แต่อย่างไรก็ดีในการพิจารณาผลการวิจัยครั้งนี้ควรมีความระมัดระวังเป็นพิเศษเนื่องจากผลที่พบในการวิจัยอาจไม่ได้เกิดจากอิทธิพลของประเภทโรงเรียนเพียงอย่างเดียว แต่อาจมีปัจจัยบางอย่างเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ในที่นี้หมายถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือ พบความแตกต่างของลักษณะโรงเรียนเอกเทศและ โรงเรียนสหศึกษาชัดเจน จากการตรวจสอบลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่า โรงเรียนเอกเทศชาย (โรงเรียนวัดราชบพิธ โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร โรงเรียนทวิวิภาติศ (วัดอรุณ) และโรงเรียนวัดสุทธาวาส) เป็นกลุ่มโรงเรียนที่เด็กมีแนวโน้ม

ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างดีกว่ากลุ่มโรงเรียนสหศึกษา (โรงเรียนวัดสังเวช โรงเรียนราชวินิตมัธยม โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม และโรงเรียนยานนาวาศิววิทยา) จึงทำให้เด็กวัยรุ่นในโรงเรียนเอกเพศหญิงมีการปรับตัวกับเพื่อนดีกว่าวัยรุ่นชายในโรงเรียนสหศึกษา แต่ในขณะที่โรงเรียนเอกเพศหญิง (โรงเรียนสตรีวิทยา โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม โรงเรียนศึกษานารี และโรงเรียนสตรีวัดระฆัง) เป็นโรงเรียนที่เด็กมีแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมาก ซึ่งเด็กอาจมุ่งเรียนเป็นหลักมากกว่ามุ่งสัมพันธ์กับเพื่อน จึงทำให้พบว่าเด็กวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนสหศึกษา (โรงเรียนวัดสังเวช โรงเรียนพุทธจักวิทยา โรงเรียนวัดชั้นอินทราาราม และโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย) มีการปรับตัวกับเพื่อนได้ดีกว่าวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนเอกเพศ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้ให้เป็นประโยชน์ทางการปฏิบัติและการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะทางการปฏิบัติ

จากผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ทั้งบทบาทบิดาและบทบาทมารดา มีความสำคัญกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม อย่างไรก็ตามบิดามีแนวโน้มมีอิทธิพลเด่นต่อบุตรวัยรุ่นเพศหญิง และวัยรุ่นตอนต้น ในขณะที่บทบาทมารดามีแนวโน้มมีอิทธิพลเด่นต่อบุตรวัยรุ่นเพศชาย และวัยรุ่นตอนกลาง โดยบทบาทบิดาด้านที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และบทบาทมารดาด้านที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ ด้านการเลี้ยงดูบุตร ให้เหมาะสมกับเพศและวัย เช่น ผู้ที่เป็นบิดาต้องตระหนักเป็นพิเศษถึงบทบาทของตนเองที่มีต่อบุตรหญิง และผู้ที่เป็นมารดาต้องตระหนักเป็นพิเศษถึงบทบาทของตนเองที่มีต่อบุตรชาย ทั้งนี้เพื่อช่วยเสริมสร้างพัฒนาการและส่งเสริมให้บุตรสามารถปรับตัวกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่ความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประเภทของโรงเรียนเกี่ยวข้องกับการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น แต่เนื่องจากอาจเป็นเพราะข้อจำกัดของลักษณะโรงเรียนที่สุ่มมา จึงทำให้ผลส่วนนี้ยังคลุมเครือ ดังนั้น จึงควรศึกษาอิทธิพลของประเภทโรงเรียนที่มีต่อการปรับตัวของนักเรียนซ้ำอีก ทั้งนี้โดยควบคุมลักษณะของโรงเรียนเอกเพศ และโรงเรียนสหศึกษาให้เท่าเทียมกัน

2. จากการทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยครั้งนี้พบว่า มีอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ เข้ามามีผลต่อการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นด้วยเช่นกัน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ ลำดับการเกิด เป็นต้น จึงควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวกับเพื่อนในตัวแปรเหล่านี้ เพิ่มเติม ซึ่งคาดว่าจะอาจมีผลต่อการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นได้

3. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาความสำคัญของตัวแปรบทบาทของบิดาและบทบาทของมารดาในการทำนายนการปรับตัวของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลางเท่านั้น ควรมีการศึกษาลำดับความสำคัญของตัวแปรบทบาทของบิดา และบทบาทของมารดาในการทำนายนการปรับตัวในกลุ่มตัวอย่างวัยอื่น ๆ เช่น วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนปลาย วัยผู้ใหญ่ ซึ่งมีวัยที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน จะทำให้ทราบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวกับเพื่อนในแต่ละวัยแตกต่างกันอย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิติกร มีทรัพย์. "พ่อกับลูกชายและลูกสาว," นิตยสารรักลูก. 57 : 45 – 49 ; ตุลาคม 2530.
- กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ. ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2536. อัดสำเนา.
- กันยา สุวรรณแสง. การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น, 2533.
- จรรจา สุวรรณทัต. ประมวลบทความและผลงานทางพฤติกรรมศาสตร์ เรื่องพฤติกรรมศาสตร์
เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เนื่องในโอกาสวันครบรอบ 36 ปี. กรุงเทพฯ : สถาบัน
วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 25 สิงหาคม
2534.
- . รายงานการสัมมนาในระดับชาติ เรื่องบทบาทของครอบครัวในการพัฒนาเด็กและเยาวชน :
บทบาทของบิดาต่อการพัฒนาเด็กในครอบครัวไทย. กรุงเทพฯ : 4 เมษายน 2532.
- จารุพร แสงเป่า. การสำรวจปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลเกื้อ
การุณย์ สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป. อัดสำเนา.
- จิตริยา ไชยศรีพรหม. ลักษณะบุคลิกภาพการปรับตัวของเด็กมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6)
ในกรุงเทพมหานคร. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- ใจทิพย์ พวงทอง. การศึกษาความสอดคล้องระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับการ
อบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. อัดสำเนา.
- ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคนอื่น ๆ . รายงานวิจัยเรื่องปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นไทย.
ม.ป.ท., 2528
- เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ . พ่อในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2526.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. ม.ป.ท., 2534.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ . ปัจจัยทางจิตวิทยานิเทศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ของมารดาไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 32. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. "ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพ
จิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น," รายงานการวิจัยฉบับที่ 28. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
อัดสำเนา.

ทวีร์คม์ ธนาคม. ครอบครัวสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : วิบูลย์การพิมพ์, 2524.

ทองหล่อ สุวรรภาพ. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนวคณะวิชา
ครุศาสตร์. ฝ่ายเอกสารตำราวิทยาลัยครูอุบลราชธานี, 2531.

นพรัตน์ สมประสงค์. ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งของเด็กวัยรุ่นกับพ่อแม่และลักษณะ
ความเป็นผู้นำ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร, 2520.

นวลละอ อสุภาผล. ทฤษฎีบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

นิภา นิธยาณ. การปรับตัวและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สารศึกษาการพิมพ์, 2520.

_____. การปรับตัวและบุคลิกภาพจิตวิทยาเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2530.

_____. การปรับตัวและบุคลิกภาพจิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
โอเดียนสโตร์, 2530.

_____. "บทบาทของครอบครัวในการพัฒนาเด็กและเยาวชน." โครงการสัมมนาระดับชาติ.
เอกสารประกอบการสัมมนา. ม.ป.ท., 2532.

นิยม บุญมี. ครอบครัวสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
ม.ป.ป.

ประดับ เรืองมาลัย. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2519.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. สุขภาพจิตเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์, 2530.

พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. ทัศนคติของบิดาต่อบทบาทของการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับ
บุคลิกภาพด้านการปรับตัวของบุตรวัยรุ่น. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

ไพจิตร พักเจริญผล. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์การปรับตัวและสติปัญญาของนักเรียน
มัธยมปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
อัดสำเนา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. ; กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2531.

พวงสร้อย วรกุล. การเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดสงขลา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

เพียว ผลภาค. บทบาทของบิดาบทบาทของมารดา การปรับตัวกับเพื่อน กับความรู้สึกมี
ค่าในตนเองของวัยรุ่น. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

- ไพบุลย์ อินทริวิชา. การศึกษาถึงความต้องการและปัญหาในการปรับตัวของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิตแบบประสม วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ปีการศึกษา 2510. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2511. อัดสำเนา.
- มาร์ตัน ประสิทธิ์ธัญกิจ. การศึกษาการปรับตัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนกีฬา จ.สุพรรณบุรี สังกัดกรมพลศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2537. อัดสำเนา.
- รัตนา ยัญทิพย์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู พฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคลและการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.
- รัตนา ศิริพานิช. "ปัญหาการปรับตัวของนักศึกษาไทย ศูนย์รังสิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์," รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2528.
- วิทยา นาควัชระ และตรุณี นาทศิริ. ทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อสถาบันสังคมในปัจจุบัน. รายงานการวิจัย. ม.ป.ท., 2526.
- วินิจ เกตุขำ. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ในจังหวัดสุโขทัย. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515. อัดสำเนา.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ประกายพริก, 2530.
- ศศิวิมล โสภณพันธ์. ลำดับการเกิดและการปรับตัว. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.
- สมาน กำเนิด. การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.
- สมพร รุ่งเรืองกลกิจ. การใช้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มเพื่อน เพื่อลดปัญหาการปรับตัวในมหาวิทยาลัย ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- สายวริณ จินวุฒิ. การศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาในฐานะตัวทำนายพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.
- สิริชัย ประทีปฉาย. การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว. จันทบุรี : วิทยาลัยรำไพพรรณ, 2533.

สุชา จันทรเอม. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2529.

_____. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2536.

_____. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2542.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย : ค่านิยม : ครอบครัว : ศาสนา : ประเพณี.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

เสถียร ยूरชัย. จิตวิทยาและการแนะแนวเด็กวัยรุ่น. โครงการศึกษาและเอกสารทางวิชาการ
วิทยาลัยครูอุบลราชธานี, 2530.

โสพิน สุวรรณกุล. ศึกษาบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรก. วิทยานิพนธ์ วิทยา
ศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535. อัดสำเนา.

อภิวันท์ วงศ์ข้าหลวง. ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตของนักศึกษา
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยี และอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.

อมรา พงศาพิชญ์. "พฤติกรรมมนุษย์," ใน มนุษย์กับสังคม. โครงการศึกษาทั่วไป
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ. "องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียน
วัยรุ่น." รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.

อัจฉรา สุขารมณ. บทบาทของพ่อต่อการอบรมเลี้ยงดูลูก. ประมวลบทความและผลงานทาง
พฤติกรรมศาสตร์ เรื่องพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เนื่องใน
โอกาสวันครบรอบ 36 ปี สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 25 สิงหาคม 2534.

เอกชัย ชัยประเสริฐสิทธิ. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการถดถอย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

Anderson, S.L.H. Attitudes of Oklanoma Jaycees Toward the Father Role.

Oklanomastale University, 1982.

Bell, R.R. Marriage and Family Interaction. Illionis : The Dorsey Press, 1967.

Brown, B' Bradford and others. "Parenting Practices and Peer Group Affiliation in
Adolescence," Child Development. 64 (2) : 467 – 482 ; 1993.

Edgar – Smith, Susan Elizabeth> Family Process and Family Values in the Parent-
Adolescent Relationship. Bryn Mawr College, 1998"

Fishbein, E.G. "Expectant Father's Stress-due to the Mother's Expectation," Journal of
obstetric Gynaecologic and Neonatal Nursing. 13 : 325 – 328 ; September -
October, 1984.

- Harton, H.C. and Latane, B. "Social Influence and Adolescent Lifestyle Attitudes," Journal of Research on Adolescence. 7 (2) : 197 – 220 ; 1996.
- Hoffman, M.L. "The Role of the Father in Moral Internalization," in Micheal E. Lamb (E.D.) The Role of the Father in child Development. 2 nd ed. p. 359 – 377 : John Wiley and Sons, Inc., USA : 1981.
- Holmes, Sarah Elizabeth. Caregiving within context : Mother – Daughter Relationships and Daughters' Role Strain. The University of Connecticut, 1996.
- Horna, J. And E. Lupri. "Father' Participation in Work, Family Life and Leisure : A Canadian Experience," in Charlie Lewis and Margaret O'Brien (Eds.) Reassessing Fatherhood. p. 54 –73 : California : Sage Publications Ltd., 1987.
- Klaczynski, Paul A. "Bias in Adolescents Everyday Reasoning And Relationship With Intellectual Ability," Development Psychology. 33 (2) : 273 – 283 ; 1997.
- Landis, Paul H. "The Families that Produce Adjusted Adolescents," Clearing House. 29 : 537 – 540 ; May, 1955.
- Lazarus, Richard S. Patterns of Adjustment and Human Effectiveness. New York : McGraw-Hill Book Company, 1969.
- Linver, Mirian R. and Silverberg, Susan B. "Differential Prediction of Adolescents' Sense and Engagement in Problem Behavior," International Journal of Adolescent Medicine and Health. 8 (1) : 29 – 40 ; 1995.
- Lipkin, G.B. Parent – Child Nursing. 2 nd ed. Saint Louis : The C.V. Mosby Company, 1978.
- Lynn, D.B. The Father : His Role in Child Development. Monterey California : Brooks Cole Publishing Company, 1974.
- Pinyuchon, M. "Construction of Self – Esteem Inventory for Thai College Women," A Thesis Submitted to Oregon State University. November, 1992.
- Sierra Navarpo, Isabel. Study of the Relationship Between Child Rearing Practices, Family interaction Child Psychopathology in families of women with anxiety disorders. University Autonomia de Barcelona. Spain, 1995.
- Steinberg, Laurence and Others. "Authoritative and Adolescent Adjustment Across Varied Ecological Niches.," Journal of Research on Adolescence. 1(1) : 19 – 36 ; 1991.
- Taylor, Ronald D. "Adolescents' Perceptions of Kinship Support and Family management," Development Psychology. 32 (4) : 687 – 695 ; 1996.

Tindall, R.H. Relationship among Measures of Adjustment Reading in the Psychology of Adjustment. New York : McGraw – Hill Book Company, 1959.

Williames, Terresa Deanne Eddington, Adolescent Substance use : The Relationship of Alcohol and Drug use with Parental and Adolescent Perceptions of the Family Environment – Biola University. 1999.

ภาคผนวก

คุณภาพเครื่องมือ

บทบาทบิดา	
ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.524
2	.59
3	.613
4	.568
5	.736
6	.634
7	.697
8	.592
9	.712
10	.72
11	.538
12	.578
13	.708
14	.694
15	.63
16	.64
17	.663
18	.582
19	.516
20	.595
21	.682
22	.456
23	.642
24	.642
25	.713
26	.783
27	.606
28	.656
29	.521

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
30	.686
31	.729
32	.771
33	.779
34	.794
35	.794
36	.619
37	.66
38	.653
39	.765
40	.706
41	.664
42	.686
43	.599
44	.522
45	.654
46	.623
47	.572
48	.661
49	.632
50	.758

บทบาทมารดา

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.474
2	.698
3	.529
4	.44
5	.739
6	.718
7	.676
8	.622
9	.766
10	.619
11	.521
12	.515
13	.678
14	.703
15	.637
16	.587
17	.636
18	.658
19	.627
20	.583
21	.655
22	.528
23	.663
24	.623
25	.545
26	.618
27	.595
28	.574
29	.602

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
30	.618
31	.625
32	.699
33	.711
34	.618
35	.646
36	.563
37	.659
38	.666
39	.709
40	.56
41	.72
42	.626
43	.663
44	.587
45	.618
46	.611
47	.603
48	.556
49	.646
50	.731

การปรับตัวกับเพื่อน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.546
2	.73
3	.546
4	.718
5	.62
6	.551
7	.511
8	.581
9	.604
10	.543
11	.549
12	.566
13	.659
14	.64
15	.632
16	.46
17	.437
18	.418
19	.57
20	.529
21	.663
22	.444
23	.416
24	.468
25	.464
26	.54
27	.431
28	.493
29	.601
30	.531

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
31	.551
32	.585
33	.583
34	.597
35	.627
36	.565
37	.489
38	.542
39	.542
40	.434

สัญลักษณ์ที่ใช้ในตาราง

F ₁	บทบาทบิิตาด้ำนการเลื้ยงดูบุตร
F ₂	บทบาทบิิตาด้ำนการเป็นด้ว้แบบทางสังคม
F ₃	บทบาทบิิตาด้ำนการแก้ปัญหา
F ₄	บทบาทบิิตาด้ำนการหาเลื้ยงครอบครัว้
F ₅	บทบาทบิิตาด้ำนสันทนากการ
M ₁	บทบาทมารดาด้ำนการเลื้ยงดูบุตร
M ₂	บทบาทมารดาด้ำนการเป็นด้ว้แบบทางสังคม
M ₃	บทบาทมารดาด้ำนการแก้ปัญหา
M ₄	บทบาทมารดาด้ำนการหาเลื้ยงครอบครัว้
M ₅	บทบาทมารดาด้ำนสันทนากการ
Y ₁	การรู้จักและเข้าใจในตนเอง
Y ₂	การมีเจตคติที่ดีเพื่อน
Y ₃	การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน
Y ₄	ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน
Y ₅	การปรับตัวกับเพื่อนโดยรวม

ตาราง แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างบทบาทบิดา บทบาทมารดา กับ
การปรับตัวกับเพื่อน

กลุ่มรวม

Y ₁											
F ₁	0.527										
M ₁	0.519	0.668									
F ₂	0.563	0.766	0.706								
M ₂	0.51	0.553	0.739	0.784							
F ₃	0.509	0.713	0.534	0.702	0.539						
M ₃	0.468	0.534	0.698	0.647	0.698	.636					
F ₄	0.555	0.701	0.482	0.656	0.508	.711	.539				
M ₄	0.423	0.483	0.567	0.536	0.591	.434	.723	.551			
F ₅	0.407	0.675	0.556	0.711	0.583	.583	.53	.647	.508		
M ₅	0.409	0.675	0.6	0.652	0.635	.498	.643	.556	.615	.839	
	Y ₁	F ₁	M ₁	F ₂	M ₂	F ₃	M ₃	F ₄	M ₄	F ₅	M ₅
Y ₂											
F ₁	0.482										
M ₁	0.457	0.668									
F ₂	0.506	0.766	0.706								
M ₂	0.449	0.553	0.739	0.784							
F ₃	0.426	0.713	0.534	0.702	0.539						
M ₃	0.344	0.534	0.698	0.647	0.698	.636					
F ₄	0.425	0.701	0.482	0.565	0.508	.712	.539				
M ₄	0.321	0.483	0.567	0.536	0.591	.439	.726	.552			
F ₅	0.352	0.675	0.556	0.711	0.583	.583	.53	.649	.516		
M ₅	0.332	0.598	0.6	0.52	0.635	.498	.643	.556	.62	.839	
	Y ₁	F ₁	M ₁	F ₂	M ₂	F ₃	M ₃	F ₄	M ₄	F ₅	M ₅

Y₃

F ₁	0.479										
M ₁	0.505	0.667									
F ₂	0.474	0.766	0.706								
M ₂	0.495	0.554	0.74	0.785							
F ₃	0.513	0.714	0.535	0.702	0.539						
M ₃	0.483	0.534	0.698	0.647	0.698	.636					
F ₄	0.481	0.701	0.482	0.656	0.509	.711	.539				
M ₄	0.417	0.482	0.567	0.538	0.596	.434	.723	.551			
F ₅	0.371	0.678	0.559	0.713	0.584	.583	.53	.647	.508		
M ₅	0.411	0.599	0.601	0.652	0.635	.498	.643	.556	.615	.839	
	Y ₁	F ₁	M ₁	F ₂	M ₂	F ₃	M ₃	F ₄	M ₄	F ₅	M ₅

Y₄

F ₁	0.465										
M ₁	0.534	0.668									
F ₂	0.512	0.766	0.706								
M ₂	0.517	0.553	0.739	0.784							
F ₃	0.487	0.713	0.534	0.702	0.539						
M ₃	0.468	0.534	0.698	0.647	0.698	.636					
F ₄	0.449	0.701	0.482	0.656	0.508	.711	.539				
M ₄	0.415	0.483	0.567	0.536	0.591	.434	.723	.539			
F ₅	0.362	0.675	0.556	0.711	0.583	.583	.53	.647	.508		
M ₅	0.391	0.598	0.6	0.652	0.635	.498	.643	.556	.615	.839	
	Y ₁	F ₁	M ₁	F ₂	M ₂	F ₃	M ₃	F ₄	M ₄	F ₅	M ₅

Y ₅											
F ₁	0.564										
M ₁	0.581	0.668									
F ₂	0.594	0.766	0.706								
M ₂	0.569	0.553	0.739	0.784							
F ₃	0.558	0.713	0.534	0.702	0.539						
M ₃	0.508	0.534	0.698	0.647	0.698	.662					
F ₄	0.551	0.701	0.482	0.656	0.508	.747	.622				
M ₄	0.454	0.483	0.567	0.536	0.591	.454	.727	.618			
F ₅	0.43	0.675	0.556	0.711	0.583	.704	.604	.712	.539		
M ₅	0.445	0.598	0.6	0.652	0.635	.599	.682	.624	.619	.851	
	Y ₁	F ₁	M ₁	F ₂	M ₂	F ₃	M ₃	F ₄	M ₄	F ₅	M ₅

กลุ่มโรงเรียนเอกเทศชายวัยรุ่นตอนต้น

Y ₁											
F ₁	0.576										
F ₂	0.465	0.783									
F ₃	0.509	0.775	0.682								
F ₄	0.409	0.782	0.686	0.698							
F ₅	0.419	0.72	0.718	0.724	0.76						
M ₁	0.421	0.897	0.814	0.77	0.809	0.798					
M ₂	0.524	0.735	0.701	0.697	0.603	0.794	.83				
M ₃	0.468	0.772	0.733	0.827	0.667	0.766	.856	.806			
M ₄	0.568	0.773	0.768	0.57	0.559	0.541	.771	.73	.754		
M ₅	0.438	0.697	0.667	0.675	0.676	0.777	.804	.762	.813	.673	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y₂

F ₁	0.388										
F ₂	0.288	0.783									
F ₃	0.306	0.775	0.682								
F ₄	0.348	0.782	0.686	0.698							
F ₅	0.293	0.72	0.718	0.724	0.76						
M ₁	0.307	0.897	0.814	0.77	0.809	0.798					
M ₂	0.32	0.735	0.701	0.697	0.603	0.794	.83				
M ₃	0.348	0.772	0.733	0.827	0.667	0.766	.856	.806			
M ₄	0.457	0.773	0.768	0.57	0.559	0.541	.771	.73	.754		
M ₅	0.334	0.697	0.667	0.645	0.676	0.777	.804	.762	.813	.673	
	Y ₁	F ₁₀	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y₃

F ₁	0.528										
F ₂	0.479	0.768									
F ₃	0.463	0.79	0.685								
F ₄	0.331	0.776	0.674	0.697							
F ₅	0.367	0.753	0.738	0.726	0.771						
M ₁	0.456	0.891	0.802	0.777	0.803	0.821					
M ₂	0.454	0.76	0.714	0.697	0.606	0.794	.847				
M ₃	0.531	0.773	0.728	0.827	0.66	0.773	.586	.809			
M ₄	0.549	0.747	0.754	0.586	0.541	0.582	.756	.793	.765		
M ₅	0.428	0.694	0.66	0.673	0.669	0.783	.802	.765	.81	.677	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y₄

F ₁	0.44											
F ₂	0.447	0.783										
F ₃	0.398	0.775	0.682									
F ₄	0.396	0.782	0.686	0.698								
F ₅	0.376	0.72	0.718	0.724	0.76							
M ₁	0.494	0.897	0.814	0.77	0.809	0.798						
M ₂	0.534	0.735	0.701	0.697	0.603	0.794	.83					
M ₃	0.502	0.772	0.733	0.827	0.667	0.766	.856	.806				
M ₄	0.611	0.773	0.708	0.57	0.559	0.541	.771	.77	.754			
M ₅	0.405	0.697	0.667	0.675	0.676	0.777	.804	.762	.813	.673		
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅	

Y₅

F ₁	0.573											
F ₂	0.504	0.783										
F ₃	0.502	0.775	0.682									
F ₄	0.447	0.782	0.686	0.698								
F ₅	0.437	0.72	0.718	0.724	0.76							
M ₁	0.506	0.897	0.814	0.77	0.809	0.798						
M ₂	0.58	0.735	0.701	0.697	0.603	0.794	.83					
M ₃	0.556	0.772	0.733	0.827	0.667	0.766	.856	.806				
M ₄	0.652	0.773	0.768	0.57	0.559	0.541	.771	.73	.754			
M ₅	0.482	0.697	0.667	0.675	0.676	0.777	.804	.762	.813	.673		
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅	

กลุ่มโรงเรียนเอกเทศชายวัยรุ่นตอนกลาง

Y ₁											
F ₁	0.549										
F ₂	0.587	0.722									
F ₃	0.517	0.613	0.802								
F ₄	0.607	0.629	0.739	0.761							
F ₅	0.548	0.738	0.863	0.791	0.74						
M ₁	0.613	0.814	0.719	0.596	0.59	0.783					
M ₂	0.558	0.681	0.874	0.78	0.717	0.827	.729				
M ₃	0.543	0.608	0.691	0.834	0.727	0.716	.591	.775			
M ₄	0.568	0.544	0.715	0.717	0.908	0.734	.622	.729	.718		
M ₅	0.553	0.742	0.774	0.694	0.671	0.909	.785	.797	.685	.666	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅
Y ₂											
F ₁	0.661										
F ₂	0.606	0.722									
F ₃	0.472	0.613	0.802								
F ₄	0.469	0.629	0.739	0.761							
F ₅	0.622	0.738	0.863	0.791	0.74						
M ₁	0.692	0.814	0.719	0.596	0.59	0.783					
M ₂	0.552	0.681	0.874	0.78	0.717	0.827	.729				
M ₃	0.369	0.608	0.691	0.834	0.727	0.716	.591	.775			
M ₄	0.441	0.544	0.715	0.717	0.908	0.734	.622	.729	.718		
M ₅	0.631	0.742	0.774	0.694	0.671	0.909	.785	.797	.658	.666	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y₃

F ₁	0.567										
F ₂	0.584	0.722									
F ₃	0.576	0.613	0.802								
F ₄	0.505	0.629	0.739	0.761							
F ₅	0.646	0.738	0.863	0.791	0.74						
M ₁	0.596	0.814	0.719	0.596	0.59	0.783					
M ₂	0.584	0.681	0.874	0.78	0.717	0.827	.729				
M ₃	0.555	0.608	0.691	0.834	0.727	0.716	.591	.775			
M ₄	0.481	0.544	0.715	0.717	0.908	0.734	.622	.729	.718		
M ₅	0.632	0.742	0.774	0.694	0.971	0.909	.785	.797	.658	.666	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y₄

F ₁	0.529										
F ₂	0.564	0.722									
F ₃	0.615	0.613	0.802								
F ₄	0.594	0.629	0.739	0.761							
F ₅	0.604	0.738	0.863	0.791	0.74						
M ₁	0.589	0.814	0.719	0.596	0.59	0.783					
M ₂	0.582	0.681	0.874	0.78	0.717	0.827	.729				
M ₃	0.556	0.608	0.691	0.834	0.727	0.716	.591	.775			
M ₄	0.6	0.544	0.715	0.717	0.908	0.734	.622	.729	.718		
M ₅	0.609	0.742	0.774	0.694	0.671	0.909	.785	.797	.658	.666	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y ₅												
F ₁	0.669											
F ₂	0.679	0.722										
F ₃	0.627	0.613	0.802									
F ₄	0.632	0.629	0.739	0.761								
F ₅	0.697	0.738	0.863	0.791	0.74							
M ₁	0.723	0.814	0.719	0.596	0.59	0.783						
M ₂	0.657	0.681	0.874	0.78	0.717	0.827	.729					
M ₃	0.582	0.608	0.691	0.834	0.727	0.716	.591	.775				
M ₄	0.606	0.544	0.715	0.717	0.908	0.734	.622	.729	.718			
M ₅	0.699	0.742	0.774	0.694	0.671	0.909	.785	.797	.658	.666		
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅	

กลุ่มโรงเรียนเอกเทศหญิงตอนต้น

Y ₁												
F ₁	0.618											
F ₂	0.651	0.765										
F ₃	0.618	0.758	0.676									
F ₄	0.688	0.768	0.662	0.768								
F ₅	0.441	0.609	0.62	0.547	0.658							
M ₁	0.634	0.711	0.814	0.539	0.552	0.547						
M ₂	0.545	0.495	0.773	0.467	0.473	0.496	.692					
M ₃	0.614	0.663	0.76	0.694	0.641	0.582	.762	.654				
M ₄	0.541	0.611	0.585	0.537	0.628	0.576	.599	.554	.749			
M ₅	0.434	0.513	0.575	0.424	0.537	0.824	.532	.573	.608	.644		
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅	

Y₂

F ₁	0.582										
F ₂	0.62	0.765									
F ₃	0.588	0.758	0.676								
F ₄	0.632	0.768	0.662	0.768							
F ₅	0.372	0.609	0.62	0.547	0.658						
M ₁	0.561	0.711	0.814	0.539	0.552	0.547					
M ₂	0.513	0.495	0.773	0.467	0.473	0.496	.692				
M ₃	0.536	0.663	0.76	0.694	0.641	0.582	.762	.654			
M ₄	0.491	0.611	0.585	0.537	0.628	0.576	.599	.554	.749		
M ₅	0.312	0.513	0.575	0.424	0.537	0.824	.532	.573	.608	.644	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y₃

F ₁	0.598										
F ₂	0.511	0.765									
F ₃	0.668	0.758	0.676								
F ₄	0.632	0.768	0.662	0.768							
F ₅	0.392	0.609	0.62	0.547	0.658						
M ₁	0.582	0.711	0.814	0.539	0.552	0.547					
M ₂	0.444	0.495	0.773	0.467	0.473	0.496	.692				
M ₃	0.61	0.663	0.76	0.694	0.641	0.582	.762	.654			
M ₄	0.56	0.611	0.585	0.537	0.628	0.576	.599	.554	.746		
M ₅	0.397	0.513	0.575	0.424	0.537	0.824	.532	.573	.608	.644	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y ₄											
F ₁	0.623										
F ₂	0.625	.765									
F ₃	0.638	.758	.676								
F ₄	.628	.768	.662	.768							
F ₅	.418	.609	.62	.547	.658						
M ₁	.7 02	.711	.814	.539	.552	.547					
M ₂	.523	.495	.773	.467	.473	.496	.692				
M ₃	.647	.663	.76	.694	.641	.582	.762	.654			
M ₄	. 558	.611	.585	.537	.628	.576	.599	.554	.746		
M ₅	.412	.513	.575	.424	.537	.824	.532	.573	.608	.644	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y ₅											
F ₁	0.672										
F ₂	0.668	.765									
F ₃	0.696	.758	.676								
F ₄	0.717	.768	.662	.768							
F ₅	0.451	.609	.62	.547	.658						
M ₁	0.687	.711	.814	.539	.552	.547					
M ₂	0.562	.495	.793	.467	.473	.496	.692				
M ₃	0.668	.663	.76	.694	.641	.582	.762	.654			
M ₄	0.596	.611	.585	.537	.628	.576	.599	.554	.746		
M ₅	0.433	.513	.575	.424	.537	.824	.532	.5 73	.608	.644	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

กลุ่มโรงเรียนเอกเทศหญิงวัยรุ่นตอนกลาง

Y ₁											
F ₁	0.569										
F ₂	0.684	0.741									
F ₃	0.561	0.652	0.604								
F ₄	0.593	0.69	0.586	0.69							
F ₅	0.481	0.703	.736	.503	.603						
M ₁	0.649	0.629	.814	.518	.477	.652					
M ₂	0.557	.489	.77	.502	.407	.559	.778				
M ₃	0.579	.468	.692	.571	.521	.537	.747	.722			
M ₄	0.435	.43	.479	.393	.523	.495	.544	.576	.762		
M ₅	0.427	.551	.62	.409	.523	.802	.579	.622	.66	.668	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅
Y ₂											
F ₁	.543										
F ₂	.603	.741									
F ₃	.44	.652	.604								
F ₄	.475	.69	.586	.69							
F ₅	.447	.703	.736	.503	.603						
M ₁	.499	.629	.814	.518	.477	.652					
M ₂	.742	.489	.77	.502	.407	.559	.778				
M ₃	.376	.468	.692	.571	.521	.537	.747	.722			
M ₄	.314	.43	.479	.393	.523	.495	.544	.576	.762		
M ₅	.368	.551	.62	.409	.523	.802	.579	.622	.66	.668	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y ₃											
F ₁	.443										
F ₂	.437	.747									
F ₃	.486	.652	.604								
F ₄	.472	.69	.586	.69							
F ₅	.348	.703	.736	.503	.603						
M ₁	.511	.629	.814	.518	.477	.652					
M ₂	.454	.489	.77	.502	.407	.559	.778				
M ₃	.435	.468	.692	.571	.521	.537	.747	.722			
M ₄	.394	.43	.479	.393	.523	.495	.544	.576	.762		
M ₅	.367	.551	.62	.409	.523	.802	.579	.622	.66	.668	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅
Y ₄											
F ₁	.534										
F ₂	.611	.741									
F ₃	.496	.652	.604								
F ₄	.469	.69	.586	.69							
F ₅	.491	.703	.736	.503	.603						
M ₁	.665	.629	.814	.518	.477	.652					
M ₂	.597	.489	.77	.502	.407	.559	.778				
M ₃	.494	.468	.692	.571	.521	.537	.747	.722			
M ₄	.401	.43	.479	.393	.523	.495	.544	.576	.762		
M ₅	.405	.551	.62	.409	.523	.802	.579	.622	.66	.668	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y ₅												
F ₁	.588											
F ₂	.659	.741										
F ₃	.558	.652	.604									
F ₄	.566	.69	.586	.69								
F ₅	.497	.703	.736	.503	.603							
M ₁	.653	.629	.814	.518	.477	.652						
M ₂	.584	.489	.77	.502	.407	.559	.778					
M ₃	.531	.468	.692	.571	.521	.537	.747	.722				
M ₄	.434	.43	.479	.393	.523	.495	.544	.576	.762			
M ₅	.441	.551	.62	.409	.523	.802	.579	.622	.66	.668		
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅	

กลุ่มโรงเรียนสหศึกษาชายวัยรุ่นตอนต้น

Y ₁												
F ₁	.553											
F ₂	.497	.804										
F ₃	.454	.761	.667									
F ₄	.525	.771	.719	.757								
F ₅	.334	.645	.606	.689	.698							
M ₁	.509	.759	.667	.445	.452	.349						
M ₂	.474	.704	.854	.58	.585	.462	.75					
M ₃	.249	.669	.602	.519	.567	.463	.543	.645				
M ₄	.326	.622	.536	.429	.572	.517	.528	.53	.785			
M ₅	.355	.603	.592	.55	.561	.809	.504	.578	.572	.588		
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅	

Y ₂											
F ₁	.341										
F ₂	.342	.804									
F ₃	.385	.761	.667								
F ₄	.33	.771	.719	.757							
F ₅	.147	.645	.606	.689	.698						
M ₁	.408	.759	.667	.445	.452	.349					
M ₂	.443	.704	.854	.58	.585	.462	.75				
M ₃	.173	.669	.602	.519	.567	.463	.543	.645			
M ₄	.122	.622	.536	.429	.572	.517	.528	.53	.785		
M ₅	.128	.603	.592	.55	.561	.809	.504	.578	.575	.588	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅
Y ₃											
F ₁	.59										
F ₂	.489	.804									
F ₃	.683	.761	.667								
F ₄	.579	.771	.719	.575							
F ₅	.532	.645	.606	.689	.698						
M ₁	.58	.759	.667	.445	.452	.349					
M ₂	.621	.704	.854	.58	.585	.462	.75				
M ₃	.386	.669	.602	.519	.567	.463	.543	.645			
M ₄	.399	.622	.536	.429	.572	.517	.528	.53	.785		
M ₅	.548	.603	.592	.55	.561	.809	.504	.578	.572	.588	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y ₄												
F ₁	.302											
F ₂	.383	.804										
F ₃	.328	.761	.667									
F ₄	.335	.771	.719	.757								
F ₅	.187	.645	.606	.689	.698							
M ₁	.407	.759	.667	.445	.452	.49						
M ₂	.514	.704	.854	.58	.585	.462	.75					
M ₃	.212	.669	.602	.519	.567	.463	.543	.645				
M ₄	.202	.622	.536	.429	.572	.517	.528	.53	.785			
M ₅	.335	.603	.592	.55	.561	.809	.504	.578	.572	.588		
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅	

Y ₅												
F ₁	.541											
F ₂	.52	.804										
F ₃	.557	.761	.667									
F ₄	.536	.771	.719	.757								
F ₅	.359	.645	.606	.689	.698							
M ₁	.572	.759	.667	.445	.452	.349						
M ₂	.622	.704	.854	.58	.585	.462	.75					
M ₃	.307	.669	.602	.519	.567	.463	.543	.645				
M ₄	.316	.622	.536	.429	.572	.517	.528	.53	.785			
M ₅	.409	.603	.592	.55	.561	.809	.504	.578	.572	.588		
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅	

กลุ่มโรงเรียนสหศึกษาชายวัยรุ่นตอนกลาง

Y ₁												
F ₁	.472											
F ₂	.5	.727										
F ₃	.499	.709	.723									
F ₄	.525	.719	.619	.694								
F ₅	.314	.612	.686	.498	.604							
M ₁	.612	.343	.576	.489	.406	.409						
M ₂	.541	.299	.679	.36	.392	.581	.726					
M ₃	.672	.378	.598	.525	.517	.491	.717	.659				
M ₄	.529	.347	.389	.154	.426	.351	.521	.542	.699			
M ₅	.472	.528	.652	.381	.522	.802	.51	.626	.714	.575		
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅	
Y ₂												
F ₁	.47											
F ₂	.451	.727										
F ₃	.426	.709	.723									
F ₄	.309	.719	.619	.694								
F ₅	.272	.612	.686	.498	.604							
M ₁	.373	.434	.576	.489	.406	.409						
M ₂	.343	.299	.679	.36	.392	.581	.726					
M ₃	.383	.378	.598	.525	.517	.491	.717	.659				
M ₄	.355	.347	.389	.154	.426	.351	.521	.542	.699			
M ₅	.305	.528	.652	.381	.522	.802	.51	.626	.714	.575		
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅	

Y₃

F ₁	.32										
F ₂	.392	.727									
F ₃	.327	.709	.723								
F ₄	.303	.719	.619	.694							
F ₅	.16	.612	.686	.498	.604						
M ₁	.523	.434	.576	.489	.406	.409					
M ₂	.436	.299	.679	.36	.392	.581	.726				
M ₃	.569	.378	.598	.525	.517	.491	.717	.659			
M ₄	.421	.347	.389	.154	.426	.351	.521	.542	.699		
M ₅	.377	.528	.652	.381	.522	.802	.51	.626	.714	.575	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y₄

F ₁	.326										
F ₂	.401	.727									
F ₃	.359	.709	.723								
F ₄	.291	.719	.619	.694							
F ₅	.256	.612	.686	.498	.604						
M ₁	.505	.434	.576	.489	.406	.409					
M ₂	.446	.299	.679	.36	.392	.581	.726				
M ₃	.526	.378	.598	.525	.517	.491	.717	.659			
M ₄	.431	.347	.389	.154	.426	.351	.521	.542	.699		
M ₅	.358	.528	.652	.381	.522	.802	.51	.626	.714	.575	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y ₅												
F ₁	.452											
F ₂	.496	.727										
F ₃	.459	.709	.723									
F ₄	.405	.719	.619	.694								
F ₅	.286	.612	.686	.498	.604							
M ₁	.571	.434	.576	.489	.406	.409						
M ₂	.502	.299	.679	.36	.392	.581	.726					
M ₃	.61	.378	.598	.525	.517	.491	.717	.659				
M ₄	.493	.347	.389	.154	.426	.351	.521	.542	.699			
M ₅	.423	.528	.652	.381	.522	.802	.51	.626	.714	.575		
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅	

กลุ่มโรงเรียนสหศึกษาหญิงวัยรุ่นตอนต้น

Y ₁												
F ₁	.518											
F ₂	.636	.78										
F ₃	.452	.612	.695									
F ₄	.585	.601	.645	.572								
F ₅	.35	.499	.577	.309	.552							
M ₁	.241	.661	.643	.451	.298	.356						
M ₂	.446	.635	.847	.549	.554	.455	.752					
M ₃	.218	.467	.599	.634	.365	.386	.603	.685				
M ₄	.222	.406	.439	.367	.31	.457	.344	.406	.672			
M ₅	.241	.414	.521	.325	.514	.873	.321	.443	.508	.577		
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅	

Y₂

F ₁	0.507										
F ₂	0.569	0.78									
F ₃	0.467	0.612	0.695								
F ₄	0.567	0.601	0.645	0.582							
F ₅	0.298	0.499	0.577	0.309	0.552						
M ₁	0.346	0.661	0.451	0.51	0.298	0.356					
M ₂	0.455	0.635	0.847	0.549	0.554	0.455	.752				
M ₃	0.245	0.467	0.599	0.634	0.356	0.386	.603	.685			
M ₄	0.175	0.406	0.439	0.367	0.31	0.457	.344	.406	.672		
M ₅	0.19	0.414	0.521	0.325	0.514	0.873	.321	.443	.508	.577	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y₃

F ₁	.0673										
F ₂	0.554	0.78									
F ₃	0.609	0.612	0.695								
F ₄	0.628	0.601	0.645	0.572							
F ₅	0.311	0.499	0.577	0.309	0.552						
M ₁	0.477	0.661	0.643	0.451	0.298	0.356					
M ₂	0.562	0.635	0.847	0.549	0.554	0.455	.752				
M ₃	0.488	0.467	0.599	0.634	0.356	0.386	.603	.685			
M ₄	0.338	0.406	0.439	0.367	0.31	0.457	.304	.406	.672		
M ₅	0.328	0.414	0.521	0.325	0.514	0.873	.321	.443	.508	.577	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y₄

F ₁	0.609										
F ₂	0.543	0.78									
F ₃	0.363	0.612	0.695								
F ₄	0.467	0.601	0.645	0.572							
F ₅	0.192	0.499	0.577	0.309	0.552						
M ₁	0.48	0.661	0.643	0.451	0.298	0.356					
M ₂	0.531	0.635	0.847	0.549	0.554	0.455	.752				
M ₃	0.477	0.467	0.599	0.634	0.356	0.386	.603	.385			
M ₄	0.253	0.406	0.439	0.367	0.31	0.457	.344	.406	.372		
M ₅	0.281	0.414	0.521	0.325	0.514	0.873	.321	.443	.508	.577	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y₅

F ₁	0.68										
F ₂	0.679	0.78									
F ₃	0.64	0.612	0.695								
F ₄	0.659	0.601	0.645	0.572							
F ₅	0.337	0.499	0.577	0.309	0.552						
M ₁	0.455	0.661	0.643	0.451	0.298	0.356					
M ₂	0.588	0.635	0.847	0.549	0.554	0.455	.752				
M ₃	0.423	0.467	0.599	0.634	0.356	0.386	.603	.385			
M ₄	0.291	0.406	0.439	0.367	0.31	0.457	.344	.406	.372		
M ₅	0.307	0.414	0.521	0.325	0.514	0.873	.321	.443	.508	.577	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

กลุ่มโรงเรียนสหศึกษาหญิงวัยรุ่นตอนกลาง

Y ₁											
F ₁	0.353										
F ₂	0.391	0.722									
F ₃	0.439	0.727	0.595								
F ₄	0.366	0.699	0.483	0.722							
F ₅	0.34	0.713	0.703	0.508	0.597						
M ₁	0.362	0.505	0.551	0.474	0.378	0.465					
M ₂	0.361	0.341	0.712	0.312	0.222	0.476	.797				
M ₃	0.279	0.246	0.404	0.48	0.352	0.294	.696	.692			
M ₄	0.127	0.187	0.249	0.286	0.451	0.335	.546	.536	.716		
M ₅	0.372	0.546	0.607	0.481	0.48	0.738	.697	.709	.718	.621	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅
Y ₂											
F ₁	0.252										
F ₂	0.378	0.722									
F ₃	0.215	0.727	0.595								
F ₄	0.122	0.699	0.483	0.722							
F ₅	0.226	0.713	0.703	0.508	0.597						
M ₁	0.239	0.505	0.551	0.474	0.222	0.465					
M ₂	0.35	0.341	0.712	0.312	0.352	0.476	.797				
M ₃	0.192	0.246	0.409	0.48	0.451	0.294	.696	.692			
M ₄	0.12	0.187	0.249	0.286	0.48	0.335	.546	.536	.716		
M ₅	0.298	0.546	0.607	0.481	0.112	0.012	.697	.709	.718	.621	
	Y ₁	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	M ₁	M ₂	M ₃	M ₄	M ₅

Y_3											
F_1	0.129										
F_2	0.3	0.722									
F_3	0.2	0.727	0.595								
F_4	0.217	0.699	0.483	0.722							
F_5	0.217	0.713	0.703	0.508	0.597						
M_1	0.32	0.505	0.551	0.474	0.378	0.465					
M_2	0.327	0.341	0.712	0.312	0.222	0.476	0.797				
M_3	0.273	0.246	0.409	0.48	0.352	0.294	0.696	0.692			
M_4	0.247	0.187	0.249	0.286	0.451	0.335	0.546	0.536	0.716		
M_5	0.326	0.546	0.607	0.481	0.48	0.738	0.697	0.709	0.718	0.621	
	Y_1	F_1	F_2	F_3	F_4	F_5	M_1	M_2	M_3	M_4	M_5

Y_4											
F_1	0.277										
F_2	0.42	0.722									
F_3	0.33	0.727	0.595								
F_4	0.301	0.699	0.483	0.722							
F_5	0.298	0.713	0.703	0.508	0.597						
M_1	0.366	0.505	0.551	0.474	0.378	0.465					
M_2	0.383	0.341	0.712	0.312	0.222	0.476	0.797				
M_3	0.214	0.246	0.402	0.48	0.352	0.294	0.696	0.692			
M_4	0.209	0.187	0.249	0.286	0.451	0.335	0.546	0.536	0.716		
M_5	0.31	0.546	0.607	0.481	0.48	0.738	0.697	0.709	0.718	0.621	
	Y_1	F_1	F_2	F_3	F_4	F_5	M_1	M_2	M_3	M_4	M_5

Y_5											
F_1	0.286										
F_2	0.421	0.722									
F_3	0.334	0.727	0.595								
F_4	0.283	0.699	0.483	0.722							
F_5	0.305	0.713	0.703	0.508	0.597						
M_1	0.363	0.505	0.551	0.474	0.378	0.465					
M_2	0.401	0.341	0.712	0.312	0.222	0.476	0.797				
M_3	0.264	0.246	0.409	0.48	0.352	0.294	0.696	0.692			
M_4	0.198	0.187	0.249	0.286	0.451	0.335	0.546	0.536	0.716		
M_5	0.368	0.546	0.607	0.481	0.48	0.738	0.697	0.709	0.718	0.621	
	Y_1	F_1	F_2	F_3	F_4	F_5	M_1	M_2	M_3	M_4	M_5

แบบสอบถาม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียน
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามบทบาทของบิดา และบทบาทของมารดา
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียน

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียนกรุณาตอบทุกข้อตามความเป็นจริง

อายุ.....	เพศ.....
ชั้น.....	โรงเรียน.....
ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ	☐ บิดา หรือมารดาเพียงคนเดียว
☐ บิดา และมารดา
☐ บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บิดา มารดา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบทบาทของบิดา และบทบาทของมารดา

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

ข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ เป็นพฤติกรรมที่บิดา และ/หรือ มารดาปฏิบัติต่อนักเรียนให้นักเรียนอ่านและตอบที่ละข้อตามขั้นตอนดังนี้

1. พิจารณาว่า บิดา ของนักเรียนปฏิบัติตามข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับที่เป็นจริงเพียงใด โดยเลือกคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด จาก 4 ตัวเลือก คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

2. พิจารณาว่า มารดา ของนักเรียนปฏิบัติตามข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับที่เป็นจริงเพียงใด โดยเลือกคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด จาก 4 ตัวเลือก คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

หมายเหตุ การพิจารณา บิดาและมารดา ให้นักเรียนพิจารณาแยกกันเป็นอิสระ อย่างนำมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งพฤติกรรมที่บิดา และ/หรือ มารดาปฏิบัติ อาจอยู่ในระดับเดียวกันหรือแตกต่างกันได้

โปรดตอบทุกข้อ

ข้อที่	ข้อความ		เป็นจริง มากที่สุด	เป็นจริง มาก	เป็นจริง น้อย	เป็นจริง น้อยที่สุด
1	เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าเสนอ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ	บิดา				
		มารดา				
2	อบรมดูแลข้าพเจ้าเมื่อข้าพเจ้า เริ่มโตเป็นวัยรุ่น	บิดา				
		มารดา				
3	ให้ความสนใจเกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงในร่างกายของข้าพเจ้า	บิดา				
		มารดา				
4	เป็นผู้พาข้าพเจ้าไปพบแพทย์เมื่อ ข้าพเจ้าไม่สบาย	บิดา				
		มารดา				
5	เข้าใจและคอยให้กำลังใจเมื่อ ข้าพเจ้าทำผิดพลาด	บิดา				
		มารดา				
6	เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลข้าพเจ้า	บิดา				
		มารดา				
7	ตั้งใจตอบคำถามของข้าพเจ้าเมื่อ ข้าพเจ้ามีเรื่องสงสัยหรือซักถาม	บิดา				
		มารดา				
8	สอนให้รู้จักเหตุผลและใช้เหตุผล กับข้าพเจ้า	บิดา				
		มารดา				
9	เป็นห่วงเป็นใยในความประพฤติ ของข้าพเจ้า	บิดา				
		มารดา				
10	เข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลง ทางอารมณ์ของข้าพเจ้า	บิดา				
		มารดา				
11	เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชน จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ	บิดา				
		มารดา				
12	มักไปร่วมงานที่ทางโรงเรียน ข้าพเจ้าจัดขึ้น	บิดา				
		มารดา				

ข้อที่	ข้อความ		เป็นจริง มากที่สุด	เป็นจริง มาก	เป็นจริง น้อย	เป็นจริง น้อยที่สุด
13	สอนให้ข้าพเจ้ารู้จักเก็บรักษาสมบัติ ของตนเองและส่วนรวม	บิดา				
		มารดา				
14	ดูแลข้าพเจ้าอย่างใกล้ชิดในเรื่อง ระเบียบวินัย	บิดา				
		มารดา				
15	มักเป็นผู้สมานสามัคคีใน ครอบครัว	บิดา				
		มารดา				
16	สอนสิ่งดีที่ควรปฏิบัติ ซึ่งสิ่งซึ่ง ควรละเว้นแก่ข้าพเจ้าและทำตัวเป็น ตัวอย่างให้เห็น	บิดา				
		มารดา				
17	เป็นผู้สอนกฎเกณฑ์ของสังคม แก่ข้าพเจ้า	บิดา				
		มารดา				
18	เป็นคนมีอัธยาศัย มีความสัมพันธ์ อันดีกับเพื่อนบ้าน	บิดา				
		มารดา				
19	ชมเชย เมื่อข้าพเจ้าทำความดีหรือ ให้สิ่งของช่วยเหลือผู้อื่น	บิดา				
		มารดา				
20	ส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเป็นผู้รู้ทันการ เปลี่ยนแปลงในสังคม	บิดา				
		มารดา				
21	ร่วมช่วยตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว	บิดา				
		มารดา				
22	เป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องค่า ใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในบ้าน	บิดา				
		มารดา				
23	เป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับการอบรม ความประพฤติของข้าพเจ้า	บิดา				
		มารดา				
24	เป็นผู้ตัดสินหรือไกล่เกลี่ยเมื่อมี เรื่องทะเลาะวิวาทกันในบ้าน	บิดา				
		มารดา				

ข้อที่	ข้อความ		เป็นจริง มากที่สุด	เป็นจริง มาก	เป็นจริง น้อย	เป็นจริง น้อยที่สุด
25	จะให้คำแนะนำแก้ไขเมื่อข้าพเจ้า ทำงานผิดพลาด	บิดา				
		มารดา				
26	เป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่อง ที่อยู่อาศัย	บิดา				
		มารดา				
27	เป็นผู้ให้คำปรึกษาเมื่อข้าพเจ้ามี ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อน	บิดา				
		มารดา				
28	เป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกด้าน การศึกษาของข้าพเจ้า	บิดา				
		มารดา				
29	เป็นผู้ตัดสินใจเรื่องค่าใช้จ่าย ในการเลี้ยงดูบุตร	บิดา				
		มารดา				
30	แก้ไขพฤติกรรมที่ผิดของลูก แต่เนิ่น ๆ	บิดา				
		มารดา				
31	พยายามหารายได้เพิ่มเมื่อลูก ๆ โตขึ้น	บิดา				
		มารดา				
32	จะวางแผนด้านการเงินไว้สำหรับ อนาคตของครอบครัว	บิดา				
		มารดา				
33	ให้ความสำคัญและคำนึงถึงการหา รายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว	บิดา				
		มารดา				
34	เป็นผู้จ่ายค่าใช้จ่ายสำหรับ การเรียนของข้าพเจ้า	บิดา				
		มารดา				
35	เป็นผู้ทำให้ครอบครัวมีฐานะ มั่นคงขึ้น	บิดา				
		มารดา				
36	ออมเงินไว้ให้ลูก (เช่น การฝาก ออมสิน สะสมทรัพย์ ฯลฯ)	บิดา				
		มารดา				
37	จะสนใจกิจกรรมที่ทำให้มีรายได้ พิเศษมาเลี้ยงครอบครัว	บิดา				
		มารดา				

ข้อที่	ข้อความ		เป็นจริง มากที่สุด	เป็นจริง มาก	เป็นจริง น้อย	เป็นจริง น้อยที่สุด
38	เป็นผู้วางแผนค่าใช้จ่าย ภายในบ้าน	บิดา				
		มารดา				
39	ระมัดระวังค่าใช้จ่ายส่วนตัว ทั้งนี้ เพื่อประหยัดไว้ให้ครอบครัว	บิดา				
		มารดา				
40	เป็นผู้ให้ความสำคัญกับหน้าที่ การงานของตน และทำงาน ในหน้าที่ได้เป็นอย่างดี	บิดา				
		มารดา				
41	เมื่อมีเวลาว่างจะพาลูก ๆ ไปเยี่ยมญาติ	บิดา				
		มารดา				
42	จะจัดเวลาไว้สำหรับพาครอบครัว ไปพักผ่อนประจำปี	บิดา				
		มารดา				
43	ใช้เวลาว่างหลังรับประทานอาหาร เย็น พูดคุยหรือสนุกสนานร่วมกับ ครอบครัว	บิดา				
		มารดา				
44	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าพเจ้าเข้า ร่วมกิจกรรมยามว่างที่เหมาะสม	บิดา				
		มารดา				
45	เป็นผู้จัดหาและส่งเสริมให้ข้าพเจ้า ได้อ่านหนังสือที่มีเนื้อหาดี ๆ	บิดา				
		มารดา				
46	ส่งเสริมให้ข้าพเจ้าออกกำลังกาย เป็นประจำ	บิดา				
		มารดา				
47	ส่งเสริมให้ข้าพเจ้ารู้จักฟังเพลง รักดนตรี ศิลป	บิดา				
		มารดา				
48	สนับสนุนความสามารถพิเศษของ ข้าพเจ้า	บิดา				
		มารดา				
49	เป็นผู้ริเริ่มงานอดิเรกภายในบ้าน เช่น ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์	บิดา				
		มารดา				

ข้อที่	ข้อความ		เป็นจริง มากที่สุด	เป็นจริง มาก	เป็นจริง น้อย	เป็นจริง น้อยที่สุด
50	ชักชวนให้ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรม สันติภาพกับครอบครัว เพื่อ ส่งเสริมสมรรถภาพร่างกาย	บิดา				
		มารดา				

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อน

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่ต้องการทราบความรู้สึก และความคิดเห็นบางประการเกี่ยวกับเพื่อน ขอให้นักเรียนอ่านข้อความเหล่านี้ทีละข้อ แล้วพิจารณาตอบตามความรู้สึก และความคิดเห็นตามสภาพที่เป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ต้องการ

ขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ แต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด เพราะแต่ละคนย่อมจะมีความรู้สึกนึกคิดไม่เหมือนกันได้ ดังนั้นคำตอบที่ดีที่สุดคือ คำตอบที่ตรงกับสภาพที่แท้จริงของนักเรียนเอง และจะถือว่าเป็นความลับ

โปรดตอบทุกข้อ

ข้อที่	ข้อความ	เป็นจริงมากที่สุด	เป็นจริงมาก	เป็นจริงน้อย	เป็นจริงน้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองขาดเพื่อนสนิทที่ไว้วางใจและปรับทุกข์ได้				
2	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าไม่มีใครอยากจะเล่นหรือคบกับข้าพเจ้า				
3	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อน ๆ มักจะทำอะไรให้ข้าพเจ้าไม่ถูกใจเสมอ				
4	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความสนใจและเอาใจใส่จากเพื่อน				
5	ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขที่ได้อยู่กับเพื่อนฝูง				
6	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนสนุกสนานร่าเริงเมื่ออยู่กับเพื่อน ๆ				

ข้อที่	ข้อความ	เป็นจริง มากที่สุด	เป็นจริง มาก	เป็นจริง น้อย	เป็นจริง น้อยที่สุด
7	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นเพื่อน ๆ รักและหวังดีกับ ข้าพเจ้า				
8	เมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อน ๆ ข้าพเจ้า รู้สึกว่ามิปมด้อยในเรื่องฐานะและ ความเป็นอยู่ทางบ้าน				
9	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าสามารถเข้ากับเพื่อน ได้ดีทุกคน				
10	ข้าพเจ้ารู้สึกตนเองมีความหมายและ มีคุณค่า เมื่ออยู่กับเพื่อน ๆ				
11	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อน ๆ ชักนำข้าพเจ้า ไปในทางไม่ดี				
12	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อนชอบเอาเปรียบ ข้าพเจ้า				
13	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อนไม่เป็นกันเองกับ ข้าพเจ้า				
14	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อนคอยขัดขวาง ไม่ยอมให้ข้าพเจ้าทำอะไรตามใจชอบ				
15	ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่าเพื่อนมักคอย จับผิดข้าพเจ้าเสมอ				
16	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อนทำอะไรไม่ค่อย ถูกต้อง				
17	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อนต่างเพศเป็นบุคคล ไม่น่าคบ ชอบวางอำนาจ ทำตัวเป็น เจ้านาย				
18	ข้าพเจ้าคิดว่า ข้าพเจ้าสามารถทำงาน กับเพื่อนต่างเพศได้				

ข้อที่	ข้อความ	เป็นจริง มากที่สุด	เป็นจริง มาก	เป็นจริง น้อย	เป็นจริง น้อยที่สุด
19	ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ				
20	เพื่อนเป็นสาเหตุให้ผลการเรียนของข้าพเจ้าด้อยลง				
21	ข้าพเจ้าสามารถที่จะยิ้มหรือพูดคุยกับเพื่อนได้อย่างสนิทสนม				
22	ข้าพเจ้าชอบแยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อนไปอยู่ตามลำพัง				
23	ข้าพเจ้าสามารถทำให้เพื่อนหัวเราะและสนุกสนานได้				
24	ข้าพเจ้าไม่กล้าเข้าไปเล่นหรือร่วมวงสนทนากับเพื่อน โดยที่เพื่อนไม่ได้ชวน				
25	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำที่ดีจากเพื่อน ๆ				
26	เมื่อมีเรื่องขัดใจกับเพื่อน ข้าพเจ้ามักพูดปรับความเข้าใจกัน				
27	ข้าพเจ้ามีความสุข เมื่อได้ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อน ๆ				
28	ข้าพเจ้าพยายามหลีกเลี่ยงการพูดคุยกับเพื่อนต่างเพศ				
29	ข้าพเจ้าสามารถให้อภัยในสิ่งผิดพลาดเล็ก ๆ น้อย ๆ ของเพื่อนได้เสมอ				
30	เมื่อพบเจอเพื่อน ๆ ข้าพเจ้ามักจะกล่าวคำทักทายเสมอ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน				

ข้อที่	ข้อความ	เป็นจริง มากที่สุด	เป็นจริง มาก	เป็นจริง น้อย	เป็นจริง น้อยที่สุด
31	ข้าพเจ้าไม่กล้าพูดหรือแสดงความ คิดเห็นขณะทำงานร่วมกับเพื่อน				
32	ข้าพเจ้ารู้สึกว้าเพื่อน ๆ เห็นว่า ข้าพเจ้า ไม่มีความสามารถในการทำงานกลุ่ม				
33	ข้าพเจ้าเต็มใจและพอใจที่ได้ทำงาน ร่วมกับเพื่อน				
34	เพื่อน ๆ มักจะเลือกให้ข้าพเจ้าร่วม ทำงานกลุ่มด้วย				
35	ขณะทำงานกลุ่มข้าพเจ้ามักจะถูกทอดทิ้ง จากเพื่อน				
36	ข้าพเจ้ายินดีทำตามข้อตกลงใน กลุ่มเพื่อน				
37	เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานร่วมกับ เพื่อน ข้าพเจ้าจะทำอย่างเต็มความ สามารถ				
38	ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการให้ความร่วมมือ กับเพื่อนต่างเพศไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม				
39	ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดใจเมื่อต้องอยู่ร่วมกับ เพื่อนต่างเพศในการทำงานร่วมกัน				
40	แม้มีคนคัดค้านความคิดเห็นของ ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็จะไม่รู้สึกรังเกีย และยินดีรับฟัง				

ขอขอบคุณในความร่วมมือของนักเรียน

ประวัติย่อของผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวพริยาภรณ์	ประเทืองเศรษฐ์
เกิดวันที่	10 พฤศจิกายน 2517	
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	24 ซอยลาดพร้าว 140 ถนนลาดพร้าว คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240	
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	พยาบาลวิชาชีพ	
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	แผนกฉุกเฉิน โรงพยาบาลวิภาวดี 2 กรุงเทพฯ	
ประวัติการศึกษา		
พ.ศ. 2530	ประถมศึกษา โรงเรียนเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์	
พ.ศ. 2535	มัธยมศึกษา โรงเรียนสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์	
พ.ศ. 2538	พยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์	
พ.ศ. 2544	การศึกษามหาบัณฑิต (วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	

บทบาทบิดา บทบาทมารดา และการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น

บทคัดย่อ
ของ
พริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
มีนาคม 2544

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดากับการปรับตัวกับเพื่อน โดยส่วนรวมและแต่ละด้านของบุตร ซึ่งเป็นนักเรียน วิทยาลัยระดับมัธยมศึกษาทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มที่จำแนกตามตัวแปร เพศ วัย และประเภทโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 993 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างโรงเรียนและเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติ ตามที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามบทบาทของบิดา และบทบาทของมารดา ซึ่งให้คะแนนด้านรวมและด้านย่อย 5 ด้าน คือ ด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการเป็นตัวแบบทางสังคม ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้านสันตนาการ แบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อนซึ่งให้คะแนนด้านรวมและด้านย่อย 4 ด้าน คือ การรู้จักและเข้าใจตนเอง การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน การสัมผัสสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน และความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สถิติ Fisher's Z Transformation of r เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าสหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของบิดาและบทบาทของมารดาทั้งโดยรวมและแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการปรับตัวกับเพื่อนทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละด้านของวัยรุ่นทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม
2. การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาและบทบาทมารดากับการปรับตัวกับเพื่อนของบุตรวัยรุ่น ตามตัวแปรเพศวัยและประเภทโรงเรียนโดยรวม พบว่า ความสัมพันธ์ไม่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มวัยรุ่นหญิงและกลุ่มวัยรุ่นเพศชาย และระหว่างกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง ยกเว้นความสัมพันธ์ของด้านย่อยบางด้าน ซึ่งพบแนวโน้มว่าในขณะที่บทบาทมารดา บางด้านมีแนวโน้มสัมพันธ์กับการปรับตัวกับเพื่อนของบุตรวัยรุ่นชายสูงกว่าบุตรวัยรุ่นหญิง และบุตรวัยรุ่นตอนกลางสูงกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น บทบาทบิดาทางด้านกลับมีแนวโน้มสัมพันธ์กับการปรับตัวของบุตรวัยรุ่นหญิงสูงกว่าของบุตรวัยรุ่นชาย และบุตรวัยรุ่นตอนต้นสูงกว่าบุตรวัยรุ่นตอนกลาง พบว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวของกลุ่มวัยรุ่นในโรงเรียนเอกเทศสูงกว่าของกลุ่มวัยรุ่นเพศเดียวกันในโรงเรียนสหศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนเอกเทศหญิงหรือโรงเรียนเอกเทศชาย

3. ทั้งบทบาทบิดาและบทบาทมารดาสามารถร่วมกันทำนุบำรุงการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่นได้ทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางเพศหญิงในโรงเรียนสหศึกษา ซึ่งบทบาทบิดาเท่านั้นที่สามารถทำนุบำรุงได้ บทบาทบิดาที่สามารถทำนุบำรุงได้มากที่สุด คือ บทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหาและด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนบทบาทมารดาที่สามารถทำนุบำรุงได้มากที่สุด คือ บทบาทมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตร

4. โดยรวมพบว่า วัยรุ่นตอนกลางมีการปรับตัวกับเพื่อนได้ดีกว่าวัยรุ่นตอนต้น เมื่อไม่คำนึงถึงประเภทโรงเรียนแล้วพบว่า วัยรุ่นเพศชายและวัยรุ่นเพศหญิงมีการปรับตัวกับเพื่อนไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาประเภทโรงเรียนประกอบด้วยพบว่า ในโรงเรียนเอกเพศวัยรุ่นเพศชายมีการปรับตัวกับเพื่อนดีกว่าเพศหญิงและกลุ่มเพศชายโรงเรียนเอกเพศ มีการปรับตัวกับเพื่อนได้ดีกว่ากลุ่มเพศชายโรงเรียนสหศึกษา ในขณะที่กลุ่มเพศหญิงโรงเรียนสหศึกษามีการปรับตัวกับเพื่อนได้ดีกว่ากลุ่มเพศหญิงโรงเรียนเอกเพศ

FATHER-ROLES, MOTHER-ROLES AND PEER ADJUSTMENT OF ADOLESCENTS

AN ABSTRACT
BY
PIRIYAPOM PRATHUANGSETE

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University
March 2001

The purpose of this study were to investigate the relationship between father roles, mother roles and adaptation to the friends of the secondary students in combined group, groups divided by sex, age, and type of schools.

The subjects were 993 students in Matthayom 2 and Matthayom 5 in the academic year 2000 of the secondary schools under the Elementary Education Department, Ministry of Education in Municipal Bangkok, deriving from using multistage cluster sampling from the schools and choosing the samples that had the required qualifications.

The instruments used in this study were the father roles and mother roles questionnaire exploring 5 main areas comprising of child-raising, social modeling, problem-solving, family support, and recreation, and adaptation to the friends questionnaires exploring 4 main areas: self-understanding, positive attitudes towards friends, interpersonal relationship, and cooperative ability.

Correlation coefficients of Pearson r , Fisher's Z Transformation of r for testing the difference of correlations were employed to analyze the data and multiple regression analysis.

The results identified that

1. Father roles and mother roles positively correlated significantly with adaptation to the friends of the teenagers in both combined group and all subgroups.
2. The comparison of correlations among father roles, mother roles, and adaptation to friends of the teenagers based on sex and type of schools shown no difference of the correlations between female and male teenagers, and between early teenager and mid teenagers, except the correlations in some minor aspects. It was found that while some aspects of mother roles tended to be correlated with the adaptation to the friends in male teenagers than those of the female teenagers, and those of mid teenagers were higher than those of early teenagers. Whereas some aspects of father roles tended to have higher correlations with the female teenagers' adaptation than with those of males, and early teenagers' are higher than mid-teenagers'.

In addition, it was also shown that the relationship of teenager groups in uni-sex school was higher than those in the co-educational schools both in girl-schools and boy-schools.

3. Both father roles and mother roles can cooperatively predict the adaptation to friends of all groups of the teenagers, except in the mid female teenagers in the co-educational schools which could be predicted merely by the father roles. The father roles that could highly predicted were problem-solving and family support, whereas the highly predicted mother roles was the mother role in child-raising.

4. Holistically, the mid-teenagers had better adaptation to the friends than the early teenagers. In spite of the school types, it was found that male and female teenagers had no difference in adapting themselves to the friends. However, if the school types were considered, it was found that the male teenagers in uni-sex schools could adapt themselves to their friends better than the female teenagers, and the male teenagers in uni-sex schools had better adaptation to the friends than those in the co-educational schools, whereas female teenagers in the co-educational schools had better adaptation to the friends than those in the uni-sex schools.